

ОДБРАНА

ДАН АВИЈАЦИЈЕ
- 2. АВГУСТ

Година IX ■ Број 189 ■ 1. август 2013. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

МИНИСТАР ВУЧИЋ У ПОСЕТИ СПЕЦИЈАЛНОЈ БРИГАДИ

**ВОЈСКА ЈЕ НАЈБОЉЕ
ШТО СРБИЈА ИМА**

ОРАО – ПОГЛЕД ИЗ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ УГЛА

А. Рагић

На веома занимљив начин у овој књизи приказани су настанак чувеног ваздухоплова, као и његов живот у бурним догађајима од његовог настанка до данас. Као производ домаће памети и индустрије, са потпуно освојеним ремонтом, а полазећи од стања истрошености временских и експлоатационих ресурса и борбених могућности, авион „орáo” је и данас актуелан и перспективан за даљу употребу у авијацијским јединицама Војске Србије.

Броширано / ф. 21×29, 334 стр. / шифра: 111267
цена: 2.700,00 / **са попустом: 1.890,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Орао – поглед из југословенског угла” по цени од **1.890,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац	_____
ЈМБГ	_____
Адреса становања, улица и број:	_____
Место	_____
Телефон	_____
Потпис наручиоца	_____

Издања се илаћају унапред. Уз наруцбеницу послаћи доказ о улаћи целокујној износа, након чега исиоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена пушем Пост експреса, на шереш кујца.

ВИШЕНАМЕНСКИ БОРБЕНИ АВИОНИ

С. Влацић

Карактер ваздушне моћи, као и перцепција фактора који је чине, променили су се појавом нове категорије авиона која се данас назива вишенаменски борбени авиони. Суштина је њихова способност за успешно извођење ловачких, бомбардерских, јуришних и извиђачких задатака, а у овој књизи представљени су великим бројем слика у боји, табела, шема и графикана.

Тврди повез / ф. 23×29, 264 стр. / шифра: 111269
цена: 2.160,00 / **са попустом: 1.512,00**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА”, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Вишенаменски борбени авиони” по цени од **1.512,00** динара, у укупној вредности од _____ динара.

Купац	_____
ЈМБГ	_____
Адреса становања, улица и број:	_____
Место	_____
Телефон	_____
Потпис наручиоца	_____

Издања се илаћају унапред. Уз наруцбеницу послаћи доказ о улаћи целокујној износа, након чега исиоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена пушем Пост експреса, на шереш кујца.

КАПИТАЛНО ИЗДАЊЕ „ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“

ИСКОРИСТИТЕ ЈЕДИНСТВЕНУ ПРИЛИКУ ДА УПОТПУНИТЕ СВОЈУ БИБЛИОТЕКУ

ПОПУСТ

50%

ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ

Вил Дјуранџ

Тврди повез, ф. 17×24, 10.500 стр.

12 томова

1. Источне цивилизације;
2. Живот Грчке;
3. Цезар и Христ;
4. Доба вере (I);
5. Доба вере (II);
6. Ренесанса;
7. Реформација;
8. Почетак доба разума;
9. Доба Луја XIV;
10. Волтерово доба;
11. Русо и револуција;
12. Наполеоново доба.

НА
18
РАТА

БЕЗ
КАМАТЕ

БЕЗ
ЖИРАНАТА

БЕЗ
ЧЕКОВА

~~38.880,00~~
19.440,00

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем _____ комплета едиције
„ИСТОРИЈА ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ“
по повлашћеној цени од **19.440,00 динара**.
Издања ћу платити на кредит у _____ рата
(највише 18), путем административне забране.

Купац _____

ЈМБГ _____

Број личне карте _____

МУП _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Поуђену наруцбеницу послаши на адресу МЦ „Одбрана“, након чега ће купцима бити достављена административна забрана ради овере.
Након прихватања забране и уписа прве рате од стране исплатиоца зараде, издања ће бити достављена путем Поштом експреса, на шериш купца.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига“, Васина 22, Београд, 011/2184-925

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Главни и одговорни уредник

мр Раденко Мутавцић

Заменик главног уредника

Владимир Почуч, потпуковник

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић, Славица Лужник

Новинари

Сања Анђелковић

Мирјана Боровина, потпоручница

Владимир Вјештић

Биљана Миљић

Александар Петровић, поручник

Стални сарадници

Станислав Арсић, др Себастиан Балаш,
др Славиша Влацић, Милосав Ц. Ђорђевић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,
др Миљан Милкић, Крсман Милошевић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Александар
Радић, Влада Ристић, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликковни уредник),
Станислава Струњаш, Марија Марић и
Слободан Михаиловић
(технички уредници)

Фотографија

Стефана Савић (уредница),
Горан Станковић, Душка Стефановић,
Јово Мамула, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактор

мр Наташа Николић

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Бјеловук

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РЦ
месечно 160 динара. За претплатнике преко
Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 189

МиГ 29 над Србијом

Снимио Игор САЛИНГЕР

САДРЖАЈ

■ ДОГАЂАЈИ

**6 Министар Вучић у посети Специјалној бригади
ВОЈСКА ЈЕ НАЈБОЉЕ ШТО СРБИЈА ИМА**

**8 Завршетак школовања 59. класе Командно
-штабног усавршавања
ИДЕМО ДАЉЕ**

**14 Дебата о односима Србија–НАТО
АЛИЈАНСА НИЈЕ УСЛОВ ЗА ЧЛАНСТВО
У УНИЈИ**

**16 Интегритет у буџетирању и финансирању
одбране
СМАЊЕЊЕ РИЗИКА ОД КОРУПЦИЈЕ**

■ ИНТЕРВЈУ

**18 Пуковник Александар Бјелић, командант 98.
ваздухопловне бригаде
СРБИЈА ПОД СИГУРНИМ КРИЛИМА**

**22 Кодификација у систему одбране
АЛАТ ЗА БОЉУ САРАДЊУ**

■ ЉУДИ ИЗ СТРОЈА

**24 Подвиг десетара Горана Алексића
ЖИВОТ ВРЕДИ ЖИВОТА**

Да Кодекс части припадника Војске Србије није само слово на папиру него вредност која се доказује на делу када живот не нуди компромисе, доказао је професионални војник који је из хладне Дрине спасао од смрти младу суграђанку.

Специјални прилог

ИШЧИТАВАЊЕ ТАЈНИ ВАСИОНЕ

26 Заставник Миловановић у хуманој мисији БИТКА ЗА БЕБЕ

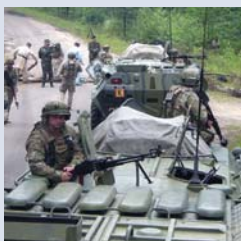
■ ОДБРАНА

30 Обука за мултинационалне операције НА ПУТУ ЗА ЛИБАН

32 Аматерска радио-гониометрија поново у 224. центру за електронска дејства ОТВОРЕН ЛОВ НА ЛИЦИЦЕ

52 „Хитар трозубац 2013“ ДЕЛТЕ У ОДБРАНИ

Два механизована вода из састава 11. пешадијског и 17. механизованог батаљона Прве бригаде, са укупно 47 припадника, вратила се са међународне вежбе у украјинској области Јаворив, где су били у саставу мултинационалне Делта чете, којом је командовао капетан Иван Јанковић.

54 Извиђачи Прве и Треће бригаде на обуци у летњим условима ЦРВЕНЕ БЕРЕТКЕ НА ВОДИ

■ ИСТОРИЈА

64 Тителски шајкашки батаљон РАТНИЦИ ОД ЗАНАТА

■ СПОРТ

74 Тријумф „Небеских видри“ на падобранском првенству СКОК НА ЦИЉ

Реч уредника

Грађани Србије у мору лоших вести могу да се поносе својом војском, истакао је министар одбране Александар Вучић поводом годишњице рада Владе и та оцена најбоље говори колико је труда, рада и одговорности уложено у протеклих годину у јачање оперативних способности Војске Србије и подизање одбрамбених капацитета система одбране.

Учинак је утолико већи ако се имају у виду ограничене материјалне могућности, али се радило рационално. Уштеда енергената за 20 одсто, успостављање система интерне контроле и управљања финансијама једна је од најсветлијих тачака рада у протеклој години, навео је министар Вучић. Као приоритете у будућем раду издвојио је побољшање материјалног статуса припадника војске и даље опремање јединица, међу којима је на првом месту Ваздухопловство и ПВО и набавка нових авиона.

Да Кодекс части припадника Војске Србије није само слово на папиру него вредност која се доказује на делу када живот не нуди компромисе, доказао је професионални војник Горан Алексић из Бање Ковиљаче, који је из хладне Дрине спасао младу суграђанку. Међу бројним купачима једини је имао храбрости да се упусти у борбу и то за два живота, јер су хладни брзаци реке претили да однесу и њега. Ипак, срећа је била на Горановој страни. За свој подвиг награђен је од своје Команде за обуку, али чињеница да је спреман да свој живот да за туђи, говори да врлине припадника војске остају у темељу моралне обнове нашег друштва.

Ових дана били смо на терену са више јединица у различитим облицима обуке и вежбовних активности. Декларисана пешадијска чета припрема се у Зајечару за учешће у мултинационалним операцијама, а прва ће бити у Либану од новембра ове године. Два механизована вода из састава 11. пешадијског и 17. механизованог батаљона Прве бригаде, са укупно 47 припадника, вратила се са међународне вежбе у украјинској области Јаворив, где су били у саставу мултинационалне Делта чете, којом је командовао капетан Иван Јанковић. Извиђачи Прве и треће бригаде увежбавали су савладавање водених препрека користећи формацијска и приручна средства на каналу Дунав–Тиса–Дунав и на Облачинском језеру, надомак Мерошине. Аматерска радио-гониометрија поново оживљава у 224. центру за електронска дејства, а запажени резултати већ су постигнути на светском купу и првенству.

А 2. августа бићемо са нашим ваздухопловцима. На недавној вежби „Ресави 2013“ имали су запажено учешће. Издвајамо симулирани налет орла и дејствовање по елементима ватрене подршке противника и прецизне поготке вођеним ракетама из хеликоптера за противоклопну борбу гама. Честитамо им Дан авијације! ■

Раденко МУТАВЦИЋ

Министар Вучић
у посети Специјалној бригади

Војска је најбоље што Србија има

Као члан Владе поносан сам на Војску Србије и Специјалну бригаду која је нешто најбоље што Србија има, али и нешто чиме можемо да се похвалимо у региону, истакао је министар одбране Александар Вучић у Панчеву на обележавању годишњице рада Владе Србије

Први потпредседник Владе и министар одбране Александар Вучић, поводом годишњице рада Владе, 27. јула, посетио је са начелником Генералштаба генералом Љубишом Диковићем и командантом Копнене војске генерал-потпуковником Александром Живковићем, Специјалну бригаду у панчевачкој касарни „Растко Немањић“.

– Изабрали смо најлепше и најбоље место за обележавања годишњице рада Владе. У касарни „Растко Немањић“ у Панчеву, имали смо прилику да видимо најбољу српску јединицу у сваком погледу. Као члан Владе поносан сам на Војску Србије и Специјалну бригаду која је нешто најбоље што Србија има, али и нешто чиме можемо да се похвалимо у региону – истакао је министар Вучић, нагласивши да су припадници Специјалне бригаде људи који раде за скромне плате, али су увек спремни да бране отаџбину.

Говорећи о резултатима који су у протеклој години остварени у Министарству одбране и Влади Србије, Вучић је изразио задовољство што је допринео да Војска Србије постане најугледнија институција наше државе, те да грађани Србије у мору лоших вести недвосмислено могу да се поносе Војском и Специјалном бригадом.

– У прилог томе сведочи и више од 50 страних делегација које су боравиле у Специјалној бригади, а којима су приказани степен обучености, знање и све оно што умеју да раде припадници те јединице – рекао је Вучић, нагласивши да је она основни превентивни механизам који гарантује безбедност наше земље.

Међу приоритетима у будућем раду Владе и Министарства, Вучић види побољшање материјалног статуса припадника војске и даље опремање јединица, међу који-

Снага армије

Говорећи о евентуалном повећању броја војника министар је нагласио да је Војска Србије опремљена и обучена да заштити територију Републике.

– Знамо и бројне стање и степен обучености свих војски у региону и могу да кажем да не заостајемо у том погледу. Напротив, у потпуности смо оспособљени да сачувамо нашу територију од сваког могућег агресора. Војска Србије довољно је јака, обучена и оспособљена да заштити своју државну територију.

ма је на првом месту Ваздухопловство и ПВО и набавка нових авиона.

– У Војсци и Министарству нисмо имали никаквих скандала, обављени су сви, па и најтежи задаци предвиђени планом, а недавно одржана вежба „Ресава“, најсложенија у последњих неколико година, најбољи је показатељ обучености и опремљености наше Војске. Само током ове године уштедели смо 20 одсто енергената, а успостављање система интерне контроле и управљања финансијама једна је од најсветлијих тачака нашег рада у овој години – рекао је министар Вучић у обраћању новинарима.

Одговарајући на питања новинара о набавци нових вишенаменских борбених авиона министар Вучић је рекао да је то за нашу Војску и земљу од изузетне важности.

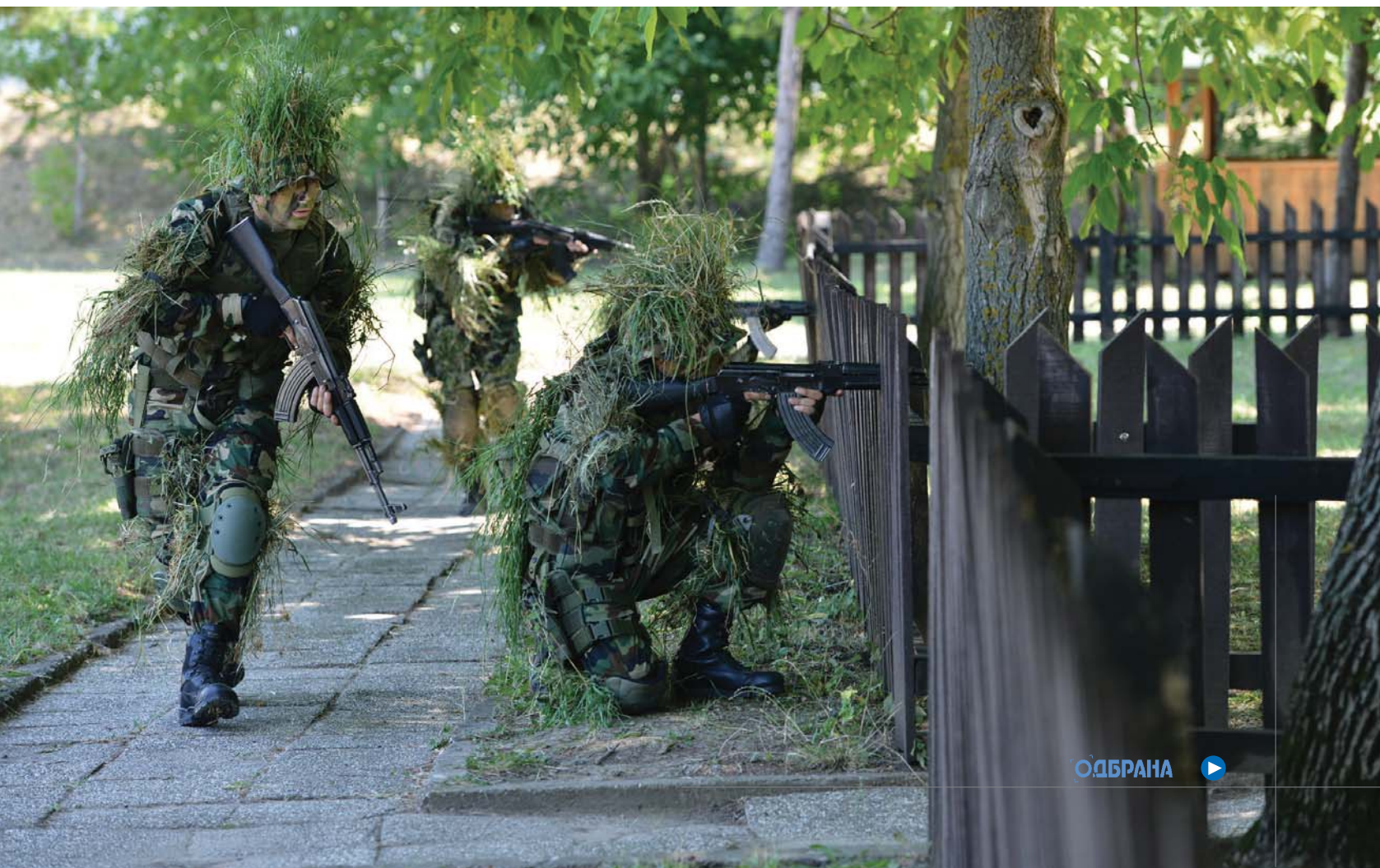
– Нећу да кажем да нисмо у стању да обавимо у ваздуху полицијски посао, али ми деценијама нисмо могли да улажемо у опремање ВиПВО. Тај посао морамо да урадимо и на добром смо путу да га окончамо. Разговори су интензивирани и једна наша стручна делегација предвођена људима из ВиПВО разговара у Руској Федерацији – рекао је Вучић.

После брифинга са командом Специјалне бригаде на челу са командантом те јединице бригадним генералом Илијом Тодоровим, организован је приказ опреме и борбених средстава, као и обучености и оспособљености њених припадника. ■

Душан ГЛИШИЋ

Никола ДРАЖОВИЋ

Снимили Даримир БАНДА и Душан АТЛАГИЋ

Завршетак школовања 59. класе Командно-штабног усавршавања

ИДЕМО ДАЉЕ

Током школовања успешно сте решавали компликоване тактичке и оперативне задатке и овладали знањем из различитих области, а сада вам се, завршетком овог нивоа усавршавања, отвара пут за даље напредовање у каријери, поручио је официрима начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић

Завршетак школовања официра 59. класе Командно-штабног усавршавања Школе националне одбране свечано је обележен 16. јула у београдској касарни „Бањица-2“.

На основу Наредбе председника Републике Србије Томислава Николића, најбољим полазницима начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић уручио је парадне бодуже, а државни секретар Министарства одбране Александар Николић дипломе о стеченом звању командно-штабног официра.

Позлаћени бодуж, као први у рангу добио је мајор Љубиша Трајковић, посребрен, други у рангу Небојша Јанковић, мајор Оружаних снага Босне и Херцеговине, док су стандардне парадне бодуже добили Борис Ристеш, мајор

Оружаних снага Босне и Херцеговине и трећи у рангу мајор Саша Величковић.

Свечаности су присуствовали и државни секретар Зоран Ђорђевић, помоћници министра, чланови Колегијума начелника Генералштаба, изасланик одбране Народне Републике Кине, професори, породице, старешине и колеге официра.

Стручно усавршавање које траје једну школску годину, од септембра прошле до јула ове године, похађало је 55 официра из Министарства одбране и Војске Србије, двојица из Оружаних снага Босне и Херцеговине и један официр из Кине.

Обраћајући се присутнима начелник Генералштаба генерал Диковић посебно је поздравио најуспешније у рангу, као и припаднике страних оружаних снага, којима је поручио да поздраве пријатеље у Кини и Босни и Херцеговини, са жељом да и даље јачамо сарадњу и међусобно поверење.

Генерал Диковић истакао је да је стратешко опредељење наше земље да има снажну Војску, која

ЧАСТ ЈЕ БИТИ ДРУГИ

Други у рангу 59. класе Командно-штабног усавршавања мајор Небојша Јанковић, из Оружаних снага Босне и Херцеговине:

– Ово школовање представља посебно искуство за мене у досадашњој каријери, иако сам до сада службовао у више земаља, на више континената, у мисијама Уједињених нација и коалиционих снага. Бити други у рангу изузетно је признање и част за мене. Осим општих војних предмета, реализовали смо и стручно-специјалистичку обуку која ће нам користити у даљем раду, поготово јер су процедуре, по новим упутствима, исте у Војсци Србије и у Оружаним снагама БиХ.

се може успешно супротставити свим потенцијалним изазовима, ризицима и претњама безбедности, те да на достизању тог циља раде заједнички и државни и војни врх.

– Војска Србије није само гарант мира и безбедности. Учешћем у мултинационалним операцијама наши војници и официри помажу тамо где је најпотребније и доприносе угледу наше војске у свету – рекао је генерал Диковић и истакао да је данас Војска Србије институција од великог поверења код грађана, не само због традиције већ и што бриљантно извршава уставну улогу и увек је спремна да помогне грађанима када им је безбедност угрожена.

У поруци упућеној слушаоцима 59. класе начелник Генералштаба потврдио је да су звање командно-штабног официра стекли вредним и напорним радом и успешном одбраном стручних радова.

– Током школовања имали сте прилику да сагледате организацију и начин рада команди и јединица Војске и организацијских јединица Министарства одбране, успешно сте решавали компликоване тактичке и оперативне задатке и овладали знањем из различитих области – навео је Диковић, подсетивши да се официрима, завршетком овог нивоа усавршавања, отвара пут за даље напредовање у каријери.

Начелник Школе националне одбране пуковник Миле Јелић истакао је да је командно-штабно усавршавање значајан ниво школовања, после кога официр исказује самосталност, зрелост, одговорност и слободу у раду, којим стиче услов за даљи развој каријере.

Први у рангу мајор Љубиша Трајковић, у име колега потврдио је да ће, по завршетку усавршавања, ова класа одмах бити на дужностима.

– Неће више бити колоквијума, семинара, вежби и испита, али ће свакодневно обављање одговорних дужности захтевати примену знања која смо током школовања стекли и унапредили. Можете бити уверени да смо индивидуално и тимски спремни да извршимо додељене задатке и

ПАМТИЋЕМО ЛЕПЕ ТРЕНУТКЕ

Трећи у рангу, мајор Саша Величковић:

– После деветомесечног школовања многе лепе ствари ћу памтити, а све тешкоће брзо заборавити. Надам се да ћемо сви оно што смо овде научили употребити да унапредимо функционалне и оперативне способности Војске Србије. Знање јесте било на првом месту, али бити успешан као командант значи имати много пријатеља. А ја сам их овде стекао. Чућемо се, видети, а ту смо и да једни другима помажемо у извршавању задатака.

да ћемо дати пуни допринос у будућем раду у Војсци Србије и Министарству одбране – рекао је мајор Трајковић.

Командно-штабно усавршавање је средњи ниво школовања у систему одбране, после кога су полазници оспособљени за командовање тактичким јединицама свог рода – службе батаљонског нивоа, штабне дужности у командама бригадног нивоа и остале дужности у вишим командама Војске и организационим јединицама Министарства одбране.

Осим професора с Војне академије, полазницима 59. класе предавали су први потпредседник Владе и министар одбране Александар Вучић, министарка енергетике, развоја и заштите животне средине др Зорана Михајловић, министар просвете, науке и технолошког развоја Жарко Обрадовић, министар спољне и унутрашње трговине и телекомуникација Расим Љајић, декан Криминалистичко-полицијске академије др Горан Милошевић и многобројни домаћи и инострани предавачи. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

Посета заменика команданта Савезничке команде за трансформацију

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић састао се у Београду са замеником команданта Савезничке команде за трансформацију генералом Мјечиславом Бјениеком.

Генерал Диковић информисао је генерала Бјениека о намери Министарства одбране и Војске Србије да део курсева који се реализују у Центру за усавршавање кадрова АБХО добије акредитацију од стране Савезничке команде за трансформацију.

Одлуком Северноатлантског савета, Центру за усавршавање кадрова АБХО је 25. јуна ове године додељен статус „партнерског центра за обуку и образовање“. ■

Помоћник министра Јовановић на састанку ОЕБС

Помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић предводио је делегацију Србије на Годишњем састанку о примени Кодекса поступања у војно-политичким аспектима безбедности ОЕБС.

Састанак је одржан у седишту ОЕБС у Бечу, а учествовало је више од 150 представника држава чланица, академске заједнице и невладиног сектора. Расправа о Кодексу поступања у војно-политичким аспектима безбедности ОЕБС односила се на могући допринос ОЕБС у процесу преговарања нове, свеобухватне, недељиве и кооперативне безбедносне заједнице на евроатлантском и евроазијском простору.

Помоћник министра одбране имао је излагање у оквиру радне сесије „Искуства Републике Србије у примени Кодекса поступања у војно-политичким аспектима безбедности“.

На маргинама скупа Јовановић се сусрео са директором Центра за спречавање сукоба Адамом Кобиерацким и другим званичницима ОЕБС и представницима држава учесница, а посебна тема разговора била је сарадња у функцији будућег председавања Србије организацијом у 2015. години. ■

Састанак са кинеском делегацијом

Делегација Министарства одбране Србије, на челу са помоћником министра за политику одбране Мирославом Јовановићем, одржала је састанак са делегацијом Амбасаде и Изасланства одбране Народне Републике

Кине, коју је предводила Хуа Ђафанг, саветница за политичка питања и отправалица послова Амбасаде НР Кине.

Кинеска делегација детаљно је упозната са расподелом средстава из донације санитарских возила, а представљено је неколико пројеката који би могли бити реализовани у наредном периоду. ■

Сарадња са Уједињеним Краљевством у области здравства

Делегација Министарства одбране, коју је предводио начелник Управе за војно здравство бригадни генерал проф. др Зоран Поповић, посетила је Другу санитарску бригаду Оружаних снага Уједињеног Краљевства у Јорку где се упознала са капацитетима војне болнице и посматрала симулацију Лаке пољске болнице „Bastion Role 3”.

Делегација је, током посете, обишла полигон за обуку санитарске службе и капацитете који су ангажовани за извођење вежбе, модел трупа хеликоптера „Чинук” у коме осмочлани тим за брза дејства увежбава збрињавање повређеног, као и модел болнице „Bastion” која се налази у провинцији Хелманд у Авганистану.

Генерал Поповић предложио је могућност упућивања припадника санитарске службе Министарства одбране Србије на заједничке вежбе овог типа као подршка трупама за учешће у међународним мисијама.

Помоћник начелника Штаба одбране Оружаних снага Уједињеног Краљевства за здравство генерал-мајор Цереми Роуан подржао је такав предлог и оценио да су истраживања у области токсикологије у Србији знатно напреднија и да је, поред ратне хирургије, то област сарадње коју британска страна жели да успостави са српским војним санитаром. ■

Припреме Трећег паневропског конгреса војне медицине

Начелник Управе за војно здравство бригадни генерал проф. др Зоран Поповић са сарадницима примио је делегацију Војног здравства Краљевине Холандије коју је предводио бригадни генерал Јохан Де Граф. На састанку су размењена искуства о досадашњој стручној сарадњи.

Генерал Јохан Де Граф који се у посети Србији налази и у функцији председника Паневропске радне групе Међународног комитета војне медицине (ICMM) упознао се са досадашњим припремама наше земље за организацију Трећег паневропског конгреса војне медицине који ће се од 2. до 6. јуна 2014. године одржати у Београду.

Делегација из Холандије посетила је и Војномедицинску академију, где их је начелник бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић, потпредседник Паневропске радне групе ICMM, упознао са припремама за предстојећи конгрес, који ће бити један од најзначајнијих скупова војне медицине у свету у 2014. години. Теме конгреса су ратна хирургија, основна истраживања трауме и сепсе, новине у превентивној медицини и ветерини, ментално здравље, а на округлим столовима биће речи о војномедицинском образовању у Европи, збрињавању повреда изазваних NBCR дејствима, као и о новостима у војномедицинском менаџменту и снабдевању. ■

Упис на Медицински факултет ВМА

На Медицински факултет Војномедицинске академије Универзитета одбране у Београду, на интегрисане академске студије медицине, уписана је пета генерација – 25 кадета и кадеткиња. Декан бригадни генерал академик проф. др Миодраг Чолић пожелео је најмлађим студентима успех током школовања и информисао их о предстојећој војној обуци коју започињу у септембру, пре почетка школске године.

За упис у 5. класу Медицинског факултета ВМА конкурисало је 254 средњошколаца, а 110 кандидата стекло је услов за полагање квалификационог испита из биологије и хемије, док је пријемни полагало 99 кандидата. Пријемни испит, који је организовала Заједница медицинских факултета Србије, био је истоветан за све медицинске факултете у земљи и обављен је истог дана, у исто време. ■

Подршка европском прваку у боксу

Шампион Европе у IBF верзији Ненад Станковић уручио је плакете у знак захвалности начелнику Генералштаба генералу Љубиши Диковићу, начелнику Управе војне полиције бригадном генералу Дејану Јанковићу и команданту Батаљона војне полиције (специјалне намене) „Кобре“ потпуковнику Виктору Добрићу.

Генерал Диковић уручио је боксерском шампиону грб Војске Србије.

– У спорту представљам војску, полицију и нашу државу. Војна академија ми је изашла у сусрет и да њих није било не бих освојио ову титулу – рекао је Станковић.

Европски првак одржао је тренинг припадницима „Кобри“ у спортском центру Војне академије и плакете захвалности уручио референту за физичку обуку „Кобри“ Душану Јаковљевићу и професору на Катедри за физичку културу проф. др Драгану Стрелићу. ■

Одржани „Мишићеви дани“

У оквиру традиционалне манифестације „Мишићеви дани“, делегација Министарства одбране и Војске Србије, предвођена пуковником Миланом Јововићем, положила је лаворов венац на споменик војводи Живојину Мишићу испред зграде општине у Мионици, уз симболично подизање заставе манифестације и војне почасте.

Након полагања венаца и пригодног културно-уметничког програма у Мионици, на платоу испред родне куће војводе Живојина Мишића у Струганику, одржана је свечана седница Скупштине општине Мионица, на којој су уручена признања које та општина традиционално додељује поводом ове манифестације.

Међу добитницима признања су и потпуковник Тиосав Јанковић, најбољи у рангу 56. класе Генералштабног усавршавања Школа националне одбране и потпуковник др Бојан Павковић, ранији добитник награде за најбољу докторску дисертацију у Министарству одбране и Војсци Србије. ■

Обележен Дан Друге бригаде

На свечаности обележавања 12. јула – Дана Друге бригаде Копнене војске, командант бригадни генерал Маринко Павловић истакао је да је бригада у периоду између два празника успешно реализовала све постављене задатке.

– Недавно нас је председник Републике Србије оценио врло добром оценом за вежбу „Ресава 2013“, што је за нас подстрек за даљи рад – рекао је генерал Павловић.

Поводом Дана Друге бригаде, у касарни „Рибница“ отворени су спомен-соба и богослужбени простор Српске православне цркве, а убрзо ће у касарни „Рифат Бурџевић Тршо“ у Новом Пазару бити отворени богослужбени простори за припаднике православне и исламске вероисповести.

Поводом празника награђени су најбољи припадници јединице и додељене захвалнице организацијама и појединцима за успешну сарадњу. Изведен је свечани дефиле јединица бригаде, а на крају свечаности КУД „Абрашевић“ из Краљева извео је културно-уметнички програм.

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“, под руководством диригента Павла Медковића, приредио је поводом празника концерт у Краљеву.

Дан Друге бригаде обележава се 12. јула у спомен на дан када је 1805. године Ђорђе Петровић Карађорђе са 6.000 устаника извојевао победу над Турцима у ослобађању Карановца, данашњег града Краљева. ■

Нови станови за припаднике система одбране

У насељу „ Степа Степановић “ у Београду додељени су кључеви за још 43 новоизграђена стана намењена припадницима система одбране.

Кључеве је станарима уручио начелник Одељења за Мастер план у Управи за инфраструктуру Министарства одбране пуковник Александар Илић.

– До сада су укупно подељена 423 решења за усељење и 252 стана, а са ова 43 стана та цифра износи 295 од укупно 723 стана, колико припада Војсци Србије и Министарству одбране у овом насељу – истакао је пуковник Илић на уручењу кључева. ■

Посета делегације RACVIAC

На састанку помоћника министра за политику одбране Мирослава Јовановића са делегацијом Центра за безбедносну сарадњу – RACVIAC, коју је предводио директор амбасадор Бранимир Мандић, позитивно су оцењене досадашње активности Министарства одбране Србије и RACVIAC-а.

Јовановић је пренео пуну подршку раду Центра што је потврђено и упућивањем представника Министарства одбране Србије на место Програма менаџера у области међународне и регионалне сарадње у RACVIAC-у.

– Председавања Мултинационалном саветодавном групом RACVIAC (MAG) од октобра ове до октобра наредне године искористићемо да унапредимо функционисање RACVIAC и обезбедимо већу видљивост резултата Центра у међународној заједници – нагласио је Јовановић. Он је потписао у име Републике Србије писмо о намерама о служби трагања и спасавања у региону којим су дефинисани циљеви обезбеђења програма обуке за све учеснике укључене у операције трагања и спасавања. ■

Делегација САД у команди Копнене војске

Делегација Стејт департамента и војске САД, коју је предводио Мајкл Смит из Глобалне иницијативе за мировне операције, посетила је Команду Копнене војске у Нишу.

Мајкл Смит је са командантом Копнене војске генерал-потпуковником Александром Живковићем разговарао о активностима на имплементацији пројекта базе „Југ“ и плановима за опремање полигона и стрелишта, набавку симулатора и тренажера и изградњу инфраструктурних објеката.

Гости су посетити Центар за обуку јединица за мултинационалне операције у бази „Југ“ код Бујановца, а примио их је и начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић. ■

Саветовање о обуци

Отварајући шестомесечно саветовање о обуци, командант Команде за обуку генерал-мајор Ђокица Петровић истакао је да је циљ окупљања да се дефинишу проблеми и ограничавајући фактори који усложњавају реализацију процеса индивидуалне обуке.

На састанку је било речи о реализацији задатака са годишњег саветовања одржаног у јануару, искуствима у достизању нивоа индивидуалне обучености професионалних припадника, постигнутим резултатима у обуци војника на добровољном служењу војног рока, подофицира, професионалних војника и кадета Војне академије, достигнутом степену физичке оспособљености и материјалној бази обуке. ■

Генерал Живак на аеромитингу у Великој Британији

Командант ВиПВО генерал-мајор Ранко Живак учествовао је од 18. до 22. јула на престижном међународном аеро-митингу „Royal International Air Tattoo- RIAT 2013“ у Великој Британији.

„RIAT“ је међународни форум за усавршавање професионализма у авијацији коме присуствују највиши руководиоци ваздухопловстава оружаних снага и цивилних структура. Манифестација је уједно традиционални скуп команданата ваздухопловстава, а овом приликом било је присутно око 40 команданата „плавог“ вида из оружаних снага широм света.

Током посете генерал Живак је разговарао са већим бројем колега и размени искуства о правцима развоја ваздухопловних и ПВО капацитета и дискутује о новим решењима организације и употребе снага ВиПВО у складу са новим изазовима и потребама.

Посета представља и наставак сарадње ВиПВО Војске Србије и Ваздухопловних снага Велике Британије (Royal Air Force – RAF). Разматране су области управљања ваздушним простором и координације цивилног и војног летења, успостављања регулативе за летове војних ваздухоплова, затим ваздухопловне медицине, као и трагања и спасавања у планинским рејонима, уз адекватно усавршавање стручног кадра.

У летачком делу манифестације своје вештине и задатке демонстрирале су посаде преко 100 ваздухоплова различите намене из 40 оружаних снага и цивилних авијацијских организација. ■

Г. РАДОСАВЉЕВИЋ

Нови командант Центра за обуку ВиПВО

Мајор Влајко Лазовић преузео је дужност команданта Центра за обуку Ваздухопловства и противваздухопловне одбране од потпуковника Дарка Секулића, који одлази на нову дужност у Генералштаб. Свечаности на аеродрому Батајница присуствовао је командант Команде за обуку генерал-мајор Ђокица Петровић. ■

Дебата о односима Србија–НАТО

Алијанса није услов за чланство у Унији

У организацији „Новог магазина“ одржан је округли сто „Да ли ће се мењати односи Србије и НАТО-а после почетка преговора о придруживању Европској унији“. Дискусија је подељена у два панела – „Развој и перспективе односа Србије и НАТО-а и могућности сарадње у оквиру Програма „Партнерство за мир“ и „Србија, НАТО и Европа“.

На округлом столу „Да ли ће се мењати односи Србије и НАТО-а после почетка преговора о придруживању Европској унији“ учествовали су помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић, начелница Одељења за НАТО и „Партнерство за мир“ у Сектору за безбедносну политику Министарства спољних послова Дијана Иванчић, амбасадор Словачке у Србији Јан Варшо и изасланик одбране Аустрије бригадни генерал Рајнхард Шоберл. Говорили су и професор Факултета политичких наука Предраг Симић, директорка Београдског центра за безбедносну политику Соња Стојановић Гајић, директорка Центра за евро-

атлантске студије Јелена Милић и пројект менаџер Атлантског савета Борис Вицулин.

Помоћник министра Јовановић истакао је да је Србија у децембру 2007. године декларисала војну неутралност и да је сарадња Србије и НАТО-а формално регулисана потписивањем „Оквирног документа“ 2006. године и приступањем Програму „Партнерство за мир“. Према његовим речима, дозвољени оквир међународне сарадње у области одбране обухвата учешће у безбедносним аранжманима Уједињених нација, Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), у активностима Савета Европе, затим учешће у Програ-

му „Партнерство за мир“, у Заједничкој безбедносној и одбрамбеној политици Европске уније, као и учешће у регионалним безбедносним иницијативама и билатералној сарадњи.

Представница Министарства спољних послова рекла је да Србија нема тежњу ка чланству у Алијанси, али да вреднује идеје обезбеђивања стабилности региона које тај савез нуди, док Вицулин сматра да Србија треба да постане члан НАТО-а јер тиме добија низ погодности, и безбедносних и економских.

Амбасадор Словачке у Београду Јан Варшо говорио је о основним задацима његове амбасаде, која је од почетка 2013. године Контактна ам-

Унија - да, Алијанса - не

басада НАТО-а у Србији. Истакао је добру сарадњу и олакшице у комуникацији званичника Алијансе са Србијом, а Рајнхард Шоберл поделио је с присутнима искуства Аустрије, чланице Европске уније, која као војно неутрална добро сарађује с НАТО-ом.

Професор Факултета политичких наука Предраг Симић сматра да земље које желе да уђу у Унију треба да приступе НАТО-у, јер су то два дела једне исте целине – трансатлантске заједнице.

Директорка Центра за евроатлантске студије истакла је да је сада добар моменат да се преиспита одлука о војној неутралности и да ли наша држава има могућности да сама одговори на нове изазове, ризике и претње. Соња Стојановић Гајић сматра да процеси приступања Унији и Алијанси међусобно нису условљени и истиче залагање за јаснија и прецизнија објашњења јавности какве користи Србија има од свега тога.

У оквиру дебате истраживач „Ипсос стратегијски маркетинга“ Марко Уљаревић приказао је резултате истраживања ставова грађана Србије о НАТО-у и Европској унији, према којима је 53 одсто грађана за чланство у Унији, а 13 одсто за приступање Алијанси. ■

Сања АНЂЕЛКОВИЋ
Снимила Стефана САВИЋ

МЛАДИ ВОЛЕ И ИСТОК И ЗАПАД

Док грађани Србије старији од 60 година убедљиво најбоље мишљење имају о Русији, много лошије о Европској унији, а тек око десет одсто њих мисли добро о НАТО-у, популација између 18 и 29 година готово подједнако позитивно мисли о Унији као и о традиционалним пријатељима с Истока. Млади имају нешто повољнији став и према државама које чине окосницу Европске уније, на пример о Немачкој, о којој се позитивно изјашњава четвртина младих.

Већина грађана, тачније око 53 одсто испитаних на референдуму о чланству наше земље у Унији одабрало би позитиван одговор, док би „да“ на питање о чланству у Северноатлантском савезу заокружио тек сваки седми становник Србије – могло се чути на округлом столу „Да ли ће се мењати односи Србије и НАТО-а после почетка преговора о придруживању Европској унији“, који је организовао „Нови магазин“. Све више наших грађана заправо мисли да су пут европских и атлантских интеграција одвојени – бележе истраживачи јавног мњења.

Према речима Марка Уљаревића, истраживача „Ипсос стратегијски маркетинга“, агенције која је истраживала јавно мњење о поменутих темама, поверење у Унију варирало је претходних година. Позитивни скокови, како каже, забележени су у случајевима попут додељивања безвизног режима за грађане Србије приликом путовања у Европску унију, потписивања Бриселског споразума, претходно и ССП-а, те отварања фабрике аутомобила „Фиат“ у Крагујевцу. Расположење према Унији погоршавало се у случајевима када су одлуке Хага и ставови појединих земаља њених чланица у погледу независности Косова и Метохије противречили мишљењу већине наших грађана.

Према Уљаревићевим речима, у периоду од 2006. године до данас позитивно расположење према Европској унији забележило је пад са 62 на 53 одсто оних који би на референдуму о чланству изабрали позитиван одговор. Ипак, тренд повећања процента оних који би се на евентуално расписаном референдуму уопште изјашњавали о томе у константном је порасту, што сведочи о повећаној свести о потреби за наставком европских интеграција. Занимљиво је да, иако више од пола испитаника каже да је за улазак Србије у Европску унију, тек 26 одсто испитаника има позитивно мишљење о Унији.

Став грађана о потенцијалном чланству наше државе у НАТО-у разликује се у многоме од става према Европској унији. Наиме, на евентуалном референдуму на то питање „да“ би заокружило тек око 13 одсто грађана, иако двоструко више испитаних сматра да би Србија имала користи од чланства у Алијанси. Највећи отпор према чланству имају грађани старији од 60 година, док нешто повољнији став о том правцу безбедносних интеграција има популација млађа од 30 година и високообразовани грађани, од којих је у просеку сваки четврти за чланство Србије у Северноатлантској организацији.

Уљаревић наглашава да је негативан став грађана Србије о НАТО-у заснован на догађајима из 1999. године, док се као остали, али далеко мање заступљени разлози за неприступање тој организацији наводе „ратовање за туђе интересе“, излагање земље ризику од тероризма, трошкови, те концепт војне неутралности који се посматра као жељено стање. Аргументи за евентуално учлањење Србије у Алијансу су, према мишљењу испитаника, углавном војне природе – модернизација оружаних снага, обнова наоружања и војне опреме и брже приступање Европској унији.

Ипак, од априла 2012. године до данас, према истраживању „Ипсос стратегијски маркетинга“, проценат оних који мисле да су путеви Србије ка Европској унији и ка интеграцијама НАТО-а раздвојени порастао је са 25 на 40 одсто.

Према речима Марка Уљаревића, ставови грађана Србије према НАТО-у углавном су формулисани на основу емоција и постоји веома мало јасних чињеница којима се барата приликом формирања ставова о тако важним питањима за будућност земље. Он је препоручио актерима јавне комуникације, пре свега доносиоцима одлука у име државе, али и медијима, да инсистирају на квалитетнијем и јаснијем информисању грађана о свим аспектима интеграција о којима је било речи у истраживању. ■

А. ПЕТРОВИЋ

Интегритет у буџетирању и финансирању одбране

Смањење ризика од корупције

Снимци Ј. МАМУЉА

Полазна идеја пројекта подударна је са одређењем Министарства одбране за „нулту толеранцију“ према појавама корупције, организованог криминала и нарушавања законских и етичких норми у раду система одбране

Тродневна радионица „Интегритет у буџетирању и финансирању одбране“ одржана је недавно у Београду, а организатори су били Сектор за политичка питања и безбедносну политику Међународног секретаријата НАТО, Женевски центар за демократску контролу оружаних снага (DCAF), Програм за развој Уједињених нација (UNDP) и Министарство одбране Србије.

У оквиру НАТО Програма за изградњу интегритета и његове уже це-

лине – Прилагођеног програма НАТО за изградњу интегритета у југоисточној Европи, у првој половини ове године одржане су три тематске радионице посвећене професионалном развоју у ресору одбране. Прва радионица, одржана у Сарајеву од 20. до 22. марта, била је посвећена ризицима од корупције у области одбране. Друга, којој је домаћин била престоница Бугарске, Софија, за тему је имала интегритет у набавкама за потребе одбране.

На трећој радионици, одржаној у главном граду Србије, укупно 67 уче-

сника анализило је теме из области одбрамбене економије, процеса буџетирања и финансирања одбране, регионалног контекста проблема, смањења ризика од корупције кроз управљање и ревизију, настојећи да својим закључцима допринесу повећању унапређењу интегритета и повећању ефикасности система одбране, на нивоу држава из којих долазе и регионалном нивоу.

Додатни циљ било је сумирање резултата прве две радионице и успостављање мреже експерата у региону који се баве изградњом интегритета у својим земљама. Учесници радионице били су представници министарстава одбране и спољних послова 12 земаља (Босне и Херцеговине, Бугарске, Јерменије, Молдавије, Македоније, Норвешке, Румуније, Руске Федерације, Словачке, Словеније, Украјине и Шведске), Министарства одбра-

не и Војске Србије, представници државних органа Републике Србије задужених за борбу против корупције и страни изасланици одбране акредитовани у Београду.

У поздравном говору помоћник министра за политику одбране Мирослав Јовановић истакао је да је смисао три повезане радионице у идеји да професионалци, експерти из већег броја земаља које се у пракси баве одређеном проблематиком, заједно анализирају проблеме који су им познати, идентификују кључне етичке изазове по систем одбране и препоруче мере за унапређење ефикасности система.

Изражавајући снажну подршку коју менаџмент Министарства одбране пружа НАТО Иницијативи за изградњу интегритета у области одбране, као и свим сличним пројектима партнерских организација и држава, Јовановић је нагласио да је полазна идеја таквих пројеката подударна са одређењем Министарства одбране за „нулту толеранцију“ према појавима корупције, организованог криминала и нарушавања законских и етичких норми у раду система одбране.

Програм за изградњу интегритета

НАТО Програм за изградњу интегритета (Building Integrity – BI Programme) представља део пројеката кроз чије успостављање и развој Северноатлантски савез настоји да потврди своју посвећеност идеји јачања добре управе у ресору одбране и сектору безбедности. Првобитно је покренут као иницијатива у оквиру Партнерског акционог плана за изградњу институција система одбране на заседању Савета евроатлантског партнерства, у новембру 2007. године. Чланство у НАТО није предуслов за учешће у Програму, па тако у њему активно партиципирају и учеснице Програма *Партнерство за мир*, међу којима и Руска Федерација, Украјина, Јерменија, Грузија и Молдавија.

Основни циљеви Програма су подизање нивоа свести, промовисање добре праксе и развој практичних механизма који могу помоћи државама учесницама да побољшају стање интегритета и сниже присуство ризика корупције у националним секторима безбедности, исто-

времено јачајући транспарентност и одговорност.

Активности у оквиру Програма првенствено су усмерене ка проблематици управљања финансијским средствима, материјалним и људским ресурсима. Крајем 2010. године у оквиру њега су покренута и два ужа, прилагођена програма (енг: Tailored Programme), намењена изградњи интегритета у системима одбране и сектору безбедности региона југоисточне Европе и Исламске Републике Авганистан.

Активности Србије

Министарство одбране Србије укључило се у НАТО Иницијативу (у међувремену преименовану у Програм) за изградњу интегритета и смањење нивоа корупције у области одбране у децембру 2011. године. Од децембра 2012. године Министарство учествује и у Прилагођеном програму НАТО за изградњу интегритета у југоисточној Европи, који се реализује кроз Процес сарадње министара одбране Југоисточне Европе (SEDM).

У току 2012. и првој половини 2013. године успешно су извршени самопроцена и заједничка анализа стања интегритета у систему одбране Републике Србије, у сарадњи са експерт-

МЕРЕЊЕ РИЗИКА

Комплементарна активност биће и интензивирање сарадње Министарства одбране са програмом „Одбрана и безбедност“ организације „Међународна транспарентност Велика Британија“, која на светском нивоу врши периодична мерења присуства ризика од корупције у системима одбране више од 80 држава.

Циљ те сарадње биће да при следећем истраживању (планираном за 2014. годину) систем одбране Србије буде боље рангиран у односу на претходно и из групе „Д плус“ (висок степен присуства ризика од корупције) напредује у групу „Ц“ (умерен степен присуства ризика од корупције), настојећи да се што више приближи групи „Б“ (низак ниво присуства ризика од корупције).

РАДИОНИЦА У БЕОГРАДУ

У току трајања радионице рад се одвијао пленарно и у оквиру четири радне групе (синдиката). Пленарна заседања организована су у форми пет сесија, од којих је свака била посвећена по једној теми важној за полазне циљеве. У панелима су анализирани следеће теме:

Одбрамбена економија (Схватање савремене одбрамбене економије и Принципи оптималног управљања финансијским ресурсима одбране и ризицима од корупције);

Процес буџетирања и финансирања одбране (Процес планирања, програмирања, буџетирања, процене и оцењивања и научене лекције);

Регионални контекст (Транспарентност буџетирања одбране у регионалним оквирима и Међународно системско вредновање интегритета у процесу буџетирања одбране);

Смањење ризика кроз управљање и ревизију, приватизација и јавно-приватно партнерство у сектору одбране као инструменти за повећање ефикасности одбране и Приватне војне компаније – нови чинилац у области одбране.

ским тимом НАТО, као и шестомесечна анализа напретка у примени препорука из извештаја о самопроцени.

Представници Министарства одбране и Војске Србије учествовали су на већем броју међународних конференција, радионица и програма обуке у земљи и иностранству, посвећених питањима изградње интегритета, а Министарство одбране прихватило је улогу домаћина треће у низу међународних тематских радионица планираних за прву половину ове године.

Тежишна активност Министарства одбране, везана за учешће у НАТО Програму за изградњу интегритета, у другој половини 2013. године биће анализа потреба система одбране Србије, која ће бити извршена у сарадњи са Министарством одбране Норвешке и Институтом за упоредно право из Београда. ■

Милан С. МИЛУТИНОВИЋ

Пуковник
Александар Бјелић,
командант
98. ваздухопловне
бригаде

Пилотски живот је у рангу врхунског спортисте и често захтева аскетска одрицања и карантин, што нам не пада тешко када седнемо у кабину авиона и хеликоптера и осетимо огромну снагу којом управљамо. Наша највећа награда је када се у ваздуху попнемо на десет или двадесет хиљада метара, а испод наших крила је цела Србија, што је заиста јединствен осећај.

Србија под сигурн

18

Већ сам улазак на војни аеродром у Лађевцима и поглед на двеста хектара беспрекорно уређеног простора говори да у 98. ваздухопловној бригади владају рад и ред и да припадници ове јединице улажу велики труд да од аеродрома начине репрезентативни објекат.

Глава тигра на амблему бригаде као да симболизује борбеност и решеност ваздухопловаца са лађевачког и нишког аеродрома да и у сложеним условима наставе са врхунском обуком и обезбеде максималну оспособљеност пилота, техничара и стручњака других профила за извршавање наменских задатака. То

је прави начин да се одржи континуитет и сачува блистава традиција ратног ваздухопловства на аеродромима у Лађевцима и Нишу, започета авионима ЈАК-3, „тандерболтовима“, млазним „тандерџетима“ и „сејбровима“ и настављена, у савременим околностима, „орловима“, „супер галебовима“ и хеликоптерима.

Дан рода авијације је права прилика за разговор са командантом 98. ваздухопловне бригаде пуковником Александром Бјелићем, да сазнамо више о најважнијим резултатима јединице, употребљивости и перспективности постојећих летелица, конверзији војног аеродрома „Морава“ и другим питањима.

■ *Господине пуковниче, који су најважнији резултати јединице, остварени између два бразника авијације?*

– Реализовали смо бројне активности, али је недавно изведена вежба са бојним гађањем „Ресава 2013“ на интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“ показала све што смо урадили у обуци на плану ватрене подршке јединица Копнене војске, превозења ваздушним путем и извиђања из ваздуха. Вежба је и започета налетом авиона извиђача који је уочио колону непријатељских моторних и борбених возила и пружио информацију по којој су борбена возила пешадије реаговала ватром на препознате циљеве.

Пажњу посматрача вежбе привукао је симулирани налет авиона J-22 у циљу дејствовања по елементима ватрене подршке противника, док су право одушевљење присутних изазвали прецизни погоци вођеним ракетама из два хеликоптера за противоклопну борбу „Гама“. У другом делу вежбе, пилоти на ХТ-40 приказали су способност за превозење ваздушног

међународном аеромитингу „Батајница 2012“, на коме је ваздухопловни ешалон предводио заменик команданта бригаде потпуковник Дејан Васиљевић. Формација од четири „Орла“ је на митингу приказала борбене могућности јединице, док су хеликоптери типа „гама“ демонстрирали комбинацију својих борбених способности, борбених дејстава и нешто од маневарских могућности тог хеликоптера, појединачно и у групи. Маневарске способности је

њем и да смо на аеродрому у Нишу квалитетно организовали летње спортско првенство ВиПВО и били добри домаћини свим учесницима.

■ *Реговни сће и на задацима ђомоћи сћановнишћву?*

– Никако не смемо заборавити на учешће наших састава у реализацији задатака из треће мисије, готово у гашењу пожара. Прошлог лета гасили смо пожаре по целој Србији, почев од Таре преко ваљевског краја,

Конверзија аеродрома „Морава“

Влада Србије сагласила се 2010. године да се Војни аеродром „Морава“ оспособи за авио транспорт путника и ствари и укључи у мрежу аеродрома Србије. Постојеће димензије полетно-слетне стазе и геометрија аеродрома задовољавају стандард 3Ц, што значи да аеродром могу користити ваздухоплови распона крила до 36 метара и распона стајног трапа до девет метара.

Повећавање категоризације представљало би бенефит са становишта војске, јер би омогућило да на писту слете и авиони са много захтевнијим условима. Другим речима, добићемо дужу и ширу писту, веће стајанке и геометрију аеродрома која омогућава безбедније летење наших ваздухоплова и пилота. Треба знати да када говоримо о

конверзији аеродрома, онда говоримо о употреби дела војног аеродрома за цивилне потребе. До сада је рашчишћен терен, завршена изградња дела пристанишне зграде, пристанишне платформе и саобраћајница за везу пристанишне платформе са рулним стазама, урађена основна стаза, изграђен термоенергетски блок, обезбеђено прстенасто напајање електричном енергијом, израђен детаљни урбанистички план и обављени други радови у укупној вредности од милијарду и 220 милиона динара.

Инвеститори обављених радова су Министарство одбране Србије са 850 милиона динара, Национални инвестициони план са 170 милиона и аеродром „Никола Тесла“ са 200 милиона динара.

па до Копнене зоне безбедности. Посаде хеликоптера ХТ-40 су при гашењу пожара употребили 150 хиљада литара воде, а пружице су значајну помоћ становништву и током зиме достављајући неопходне намирнице.

Подсетићу да хеликоптерски састави организују стална дежурства у систему трагања и спасавања, те да су од прошле године превезли ваздушним простором 5.238 лица.

■ *Организацијско-мобилизацијским ђроменама је некадашња 98. авијацијска база ђреформирана у 98. ваздухопловну бригаду. Рецијше нам какве је ђо ђромене донело у функционисању краљевачке*

им крилима

десанта и санитетско извлачење, док је посада АН-2 омогућила искакање падобранаца.

Другим речима, успели смо да на једном месту и за кратко време демонстрирамо за шта су све припадници 98. ваздухопловне бригаде оспособљени.

Подсећам да смо врхунску оспособљеност доказали и учешћем на

на митингу приказао и хеликоптер типа „газела“.

Поносни смо и на успешно учешће у ваздухопловном и земаљском ешалону током свечаног обележавања дана Војске Србије у Крушевцу и на чињеницу да је акцији „Отворени дан“ на нашем аеродрому присуствовало три и по хиљаде посетилаца. Напоми-

ваздухопловне јединице и каква су искуства у ових неколико година?

– Принцип један аеродром – један командант показао се ефикаснијим, брже се реагује и решавају проблеми. Командант има приступ и јединицама које су непосредно везане за опслуживање летења и за јединице које су у другом степену одржавања, што је раније било раздвојено. Јединство пилота, техничара и авиона у ескадрилама је, свакако, добра ствар, мада на сједињавање база и летачких јединица треба гледати комплексније.

Наиме, целокупна логистика сада је у нашој надлежности, што нам омогућава да многа питања рационалније и једноставније решимо. Додуше, оваква организација тражи од свих припадника јединице да брже размишљају, ефикасније раде и да и даље буду специјализовани за своју струку, а истовремено отворени и за много ширу проблематику. Понављам, решење је добро, али оно што нас тишти је мали број људи, тако да још увек трагамо за једном оптималном организацијом.

■ Како се одвија обука пилота и други сегменти обукавања?

– Ми смо стално у простору између жеља и могућности, пре свега због ограничених ресурса. У овим условима одређујемо приоритете, групишемо средства и један по један проблем решавамо. Пилоти и ваздухопловни техничари не могу своју оспособљеност да покажу на земљи, већ у ваздуху, а у ваздух не можете ако немате резервне делове или гориво. Све то захтева време, пажљиво планирање и стрпљење, како би успели да конвертујемо знање са нас старијих на млађе људе.

Имамо и конкретне резултате. Просечан налет по пилоту је подигнут, а подижемо и ниво обуке посада поштујући дидактичко упутство о реализацији садржаја обуке. У јануару је почела преобука млађих пилота, који су до сада летели само на авиону „супер гaleb Н-62“, на авион „орao Ј-22“. Неки од њих су већ имали своје прве самосталне летове на „орловима“, што говори да смо успели да створимо услове за преобуку пилота за летење на јуришним авионима.

Завршена је и обука за пилоте који лете по наставном плану и програму Војне академије, док је група пилота летела ноћу и у сложеним метео условима. Недавно је група пилота из противоклопне хеликоптерске ескадриле оспособљавана за дејство у сумрак и ракетирала „маљуткама“ циљеве на земљи.

Не запостављамо ни друге сегменте оспособљавања попут обуке послужилаца на различитим оруђима, обуке младих старешина у увођењу у почетне дужности, преобуке техничара на одређени тип ваздухоплова или обуке возача на појединим специјалним возилима. Сваки човек је важан и ако не уради посао како треба, осетиће се недостатак.

■ Усјеваћете ли да помирићете употребу искуњавања високих стандарда и сировођења мера штедње?

– Средства су објективно знатно мања него претходних година и морају се распоредити тако да се реализује обука и изврше постављени задаци. Простора за штедњу има и ми покушавамо да свакодневним текућим плани-

рањем и обједињавањем активности направимо компромис између постављених стандарда и мера штедње. Важну улогу у тим напорима има утврђивање приоритета.

Размишљамо о сваком литру горива, анализирамо напредовање у обуци сваког пилота и водимо рачуна о томе да оним напреднијима можда скинемо један лет, како би омогућили да другом дамо лет више и тако их уједначимо.

Мора да се зна, колико год да су рестриктивни услови у којима живимо и радимо, колико год да штедимо, никада нећемо ићи испод граница безбедности.

■ *Да ли више размишљате о најављеној набавци вишенаменских борбених авиона или ујошребљивости и перспективности постојећих летелица?*

– Јасно је да се као пилоти радујемо набавци нове технике, мада нема изгледа да се ускоро набаве летелице за извршавање задатака из мисија које су додељене нашој бригади. На нама је да чувамо оно што имамо, обучимо се на постојећој техници и покушамо да се кроз обуку прилаго-

димо захтевима савременог бојишта.

Уосталом, ова техника и људи који њом управљају су се већ доказали у ратним сукобима. „орлови“ су употребљиви и имају своју перспективу, поготово у светлу чињеница да се век овог авиона може генералним ремонтом продужити и за десет до двадесет година и да располажемо ремонтним капацитетима и квалитетним људима за одржавање овог авиона. Тај авион, у овом тренутку, задовољава оно за шта је намењен.

Слична је ситуација и са хеликоптерима типа „гама“ и „ХТ-40“. Једноставно, оно што имамо – користимо, максимално чувамо и домаћински се односимо према техници, а истовремено пратимо савремене светске трендове у употреби авијације и све новине имплементирамо у нашу обуку. Радо би видели нове авионе у нашој јединици, али свесни смо економске ситуације у земљи и били би срећни само да створимо услове да ово што имамо буде исправно и са довољно резервних делова и горива. Зато и улажемо велике напоре да технику одржимо на максимално могућем нивоу исправности.

■ *Коју поруку желиш да ујоште колегама поводом Дана авијације?*

– Свим припадницима Ваздухопловства и онима који воле ваздухопловство честитам Дан рода авијације и пилотску славу и желим да у свом послу увек буду максимално професионални, како према људима, тако и према техници са којом раде. Љубав према авијацији на првом је месту, јер ако не волите овај посао, онда не можете да га радите. Мени је авијација начин живљења од малена, сваког дана.

Пилотски живот је у рангу врхунског спортисте и често захтева аскетска одрицања и карантин, што нам не пада тешко када седнемо у кабину авиона и хеликоптера и осетимо огромну снагу којом управљамо. Наша највећа награда је када се у ваздуху попнемо на десет или двадесет хиљада метара, а испод наших крила је цела Србија, што је заиста јединствен осећај. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимила Стефана САВИЋ

Кодификација у систему одбране

АЛАТ ЗА БОЉУ САРАДЊУ

Кодификација представља мост и веома важан „алат“ у достизању интероперабилности Војске Србије. После имплементације кодификационог система и спроведеног тестирања створени су услови за добијање статуса Tier-2 и потпуног учешћа Србије у кодификационом систему НАТО-а, као земље која није чланица Алијансе.

Крајем прошлог месеца у Београду су одржане две радионице о кодификацији с представницима Агенције за подршку (NSPA) НАТО-а и Националног кодификационог бироа Немачке, које је реализовала Дирекција за стандардизацију, кодификацију и ме-

трологију Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе.

Био је то повод да се та делатност, значајна за нашу војску, одбрамбену индустрију Србије и привредна друштва, садржајније представи јавности. Треба истаћи да је

наша земља постигла запажене резултате у досадашњој имплементацији Споразума у области кодификације НАТО-а.

Према речима надлежних у Дирекцији за стандардизацију, кодификацију и метрологију, недавно је NSPA завршио тестирање нашег бироа, тако да се добити од примене кодификационог система у Министарству одбране и Војсци Србије могу ускоро очекивати.

Потребе

Да би се војна опрема одржала у оперативном стању у току животног циклуса, неопходни су додатни оперативни трошкови који обухватају набавку горива, резервних делова, рад... Такви оперативни трошкови превазилазе основне трошкове набавке оружног система – често износе две трећине од трошкова животног циклуса. Оружане снаге морају смањити трошкове избегавајући дуплирање и поједностављујући администрацију. Као резултат тих напора, земље Алијансе развиле су заједнички кодификациони систем. Кодификациону политику поставља комитет НАТО-а за кодификацију АЦ/135, а све земље учеснице дужне су да следе исте смернице, наравно уз прилагођавање националним потребама.

Дуже од педесет година постоји кодификациони систем НАТО-а, а који је на почетку усвојило шест земаља с ратификацијом стандарда STANAG 3150 и 3151. Данас 66 земаља користи тај систем – 28 земаља чланица НАТО-а и 38 партнерских земаља – и он је у сталној експанзији. Кодифика-

БРЖЕ ДО ТРЖИШТА

Србија као чланица Програма „Партнерство за мир“ имплементирала је 2010. године бугарски софтвер за кодификацију BULCOD и увела нови систем номенклатурног означавања привредних производа према стандардима НАТО-а. Стога наше компаније могу своје производе да кодификују у земљи и на тај начин их понуде ширем тржишту земаља Европске уније и НАТО-а. Да би се укључили у процес кодификације, произвођачи и добављачи могу добити потребне информације на интернет сајту Дирекције за стандардизацију, кодификацију и метрологију – www.dskm.mod.gov.rs.

циони систем Алијансе јесте највећи и најсвеобухватнији кодификациони и каталогизациони систем и представља највећу базу података која данас постоји. Укупан број кодификованих средстава већи је од 17,8 милиона, а регистровано је и 2,5 милиона добављача који имају своју ознаку. Кодификација је попримила светске оквирире тако да ће се у новембру одржати Друга светска конференција о кодификацији у Копенхагену.

Кодификација је, заправо, поступак једнообразног именовања, груписања и доделе кодификационог броја – NATO Stock Number (NSN), сваком делу наоружања, војне опреме и резервних делова који се користе у оружаним снагама земаља Алијансе и осталих чланица у том систему. Саставни је део процеса снабдевања у земљама чланицама кодификационог система и омогућава логистичку комуникацију. Такође, он уређује интероперабилност, смањује стварање залиха, дозвољава међусобну заменивост и повећава логистичку подршку на најповољнији начин.

Предности

Кодификациони систем пружа тачне податке о идентитету средства и обезбеђује оперативне и економске предности – омогућава партнерским земљама да производи њихових компанија буду видљиви широм заједнице свих корисника, да се

с индустријом развија „заједнички језик“ снабдевања применом стандарда ISO 8000 и 22745, смањује трошкове и залихе, број евиденција и особља. У новим системима 25 до 50 одсто резервних делова већ имају одређен кодификациони број, побољшава се интероперабилност међу земљама, коришћење базе података о произвођачу, добављачу и

осталим релевантним подацима, те боље праћење добављача.

Извесно је да регистрацијом у кодификационом систему НАТО-а наше компаније могу имати вишеструку корист јер ће њихове услуге и производи бити доступни и прихватљиви ширем тржишту. Ваља напоменути да се у том систему кодификују наоружање, муниција и војна опрема, али и цивилна средства која министарства одбране и војске набављају.

Дакле, такав систем није значајан само одбрамбеној индустрији већ и осталим привредним друштвима.

Радионице

Прва радионица – „Кодификација и обележавање убојних средстава“ – одржана је у оквиру билатералне сарадње Министарства одбране Србије и Немачке. Делегацију немачког Националног кодификационог бироа предводио је директор пуковник Дитер Робаскијевич. Учествовало је двадесет представника Министарства одбране, Војске Србије и предузећа одбрамбене индустрије из наше земље, који су с гостима разговарали о означавању убојних средстава намењених за мировне мисије кодовима Уједињених нација. Такође, учесници су анализирали кодификационе клаузуле које су саставни део сваког уговора о набавци средстава наоружања и војне опреме и кодификацију сложених средстава.

Још једна радионица, којој је присуствовало више од сто припадника нашег система одбране, одбрамбене индустрије и привредних друштава, одржана је у оквиру сајма наоружања „Партнер 2013“ – „Предности коришћења НАТО кодификационог система“. Том приликом говорили су Стивен Арнет, шеф Сектора за кодификацију НСПА и Адре Фелтен, лице за везу Агенције НСПА и НАТО комитета АЦ/135. Основни циљ био је да се што више заинтересују предузећа одбрамбене индустрије, као и привредна друштва, како би се укључили у кодификациони систем НАТО-а и на тај начин наша би привреда добила бољу шансу за пласман својих производа. ■

Зоран СПАСОЈЕВИЋ

МЕЂУНАРОДНА ПРОМОЦИЈА

Како истиче потпуковник Владимир Буквић, руководилац Групе за кодификацију, задаци нашег националног кодификационог бироа јесу кодификација наоружања и војне опреме, спровођење кодификационог система НАТО-а у Србији, обука кодификатора у секцијама за кодификацију и промоција производа из Србије на међународној сцени у каталогу NMCRL. Максимално време за реализацију кодификације износи 60 дана, али се тај период у случају хитног поступка може завршити за седам дана.

Подвиг десетара Горана Алексића

ЖИВОТ ВРЕДИ ЖИВОТА

Да Кодекс части припадника Војске Србије није само слово на папиру него вредност која се доказује на делу када живот не нуди компромисе, доказао је професионални војник који је из хладне Дрине спасао од смрти младу суграђанку

Када је, после завршене ноћне смене у чуварској служби издвојеног објекта „Клупци“ код Лознице, десетар Горан Алексић повео ћерку на оближњу дринску плажу Брањево, није ни слутио да ће дан планиран за одмор и опуштање донети драму чији је епилог, уместо спасавања једног живота, лако могао бити – две смрти. Срећа ипак није напустила човека који је тог дана, међу бројним купачима, једини био спреман да из хладног брзака Дрине извуче двадесетогодишњу суграђанку, ризикујући да и сам постане жртва реке, познате по дивљој снази. Сви локални, регионални и национални медији известили су о несебичној пожртвованости припадника Војске Србије, који је 18. јула још једном потврдио углед војне униформе.

Војник је војник и у цивилу

Професионални војник Горан Алексић из Бање Ковиљаче, десетар, припадник је Војске Србије од 2000. године. Службу је почео у 15. граничном батаљону, после чијег је расформирања распоређен у 2. центар за обуку у Ваљеву, на дужност чувара издвојеног објекта „Клупци“ у истоименом селу, неколико километара од Лознице. Скоро деценија и по проведена у униформи учинила је да се Горан и морално саживи с професијом.

Дан када је јавност сазнала за његово име десетар Алексић требало је да проведе мирно, у друштву ћерке, која је желела да је отац поведе на купање на Дрину. С неколико десетина метара од обале, из летње баште ресторана, Горан је посматрао уобичајен приказ јулског поднева на плажи „Брањево“.

– Онда сам однекуд чуо позив за помоћ. Једна девојка уплашено је викала да неко помогне њеној другарици. Скочио сам са столице и угледао стотинак метара низводно девојку која се бори да се одржи на води – сећа се Горан и наставља:

– Чуо сам како довикују да је реч о шали и да се девојка заправо не дави, али мени није изгледало тако. Потрчао сам и стигао тек да пре скока у воду на земљу одложим кључеве од аутомобила и мобилни телефон. Позвао сам једног човека да пође са мном, да јој помогнемо, и запливали смо у правцу девојке која као да се већ предала бујци.

Више од недељу дана после тог догађаја десетар Алексић као да је поново проживљавао тих неколико минута у којима је свака себичност и страх за сопствени живот била иза нагона да се другом људском бићу помогне у невољи. Под заклетвом да служи Србији, да је брани ка-

ко најбоље уме, Горанови поступци били су вођени савешћу војника и хуманошћу човека.

Ипак, његову одлуку да ризикује живот тога дана нико није био спреман да подели. Чак и човек који је запливао ка давленици заједно са Гораном, одустао је после неколико десетина метара.

Био ме је страх – утопићу се пред ћерком

Он, међутим, није имао избора. Двадесетогодишња девојка била је готово потпуно исцрпљена, а Дрина је носила у извесну смрт. Када је Горан допливао до ње уследила је борба не за један, већ за два живота.

– Девојка је била избезумљена од страха. Грчевито се хватала за мене. Неколико пута ме је потапала. Нисам успео да је савладам како бих јој помогао. Прогутао сам много воде. Уплашио сам се да ћу се утопити се пред очима ћерке – сећа се десетар Алексић момената у којима му је живот висео о концу, када је Дрина могла завити у црно две породице. Свест да би и рођеном детету могао придати доживотну трауму и бол извлачила је из њега последње атоме енергије.

Пошто је некако успео да убеди несрећну девојку да се препусти, требало је смоћи снаге и изборити се с Дрином која је неумољиво носила. Једини начин био је да се приближи обали и ухвати се за крај неког од штапова за пецање које су им риболовци пружали као помоћ.

У тренуцима када човек употреби сву снагу коју има, једино је срећа та која на тасу живота и смрти претегне на страну добра или окрене главу. Овога пута била је уз десетара.

Горан је, из трећег или четвртог покушаја, успео да подигне девојку како би се ухватила за крај штапа и сачувала живот. Онда је то и сам учинио.

– Када смо изашли из воде осећао сам страشان бол у рукама, грудима... Једва сам дисао. Били смо живи. То је једино било важно. А лако је могло бити другачије – прича наш саговорник.

Потом су се око њега окупили људи, сећа се он, и давали „накнадне инструкције“ како је требало да поступи када је прилазио давленику.

– Један је рекао да је требало да је ударим песницом у главу, други да је требало да је ошамарим не би ли се смирила... Ни данас не разумем шта су хтели да ми кажу, али знам да сам урадио онако како сам умео. И морао – завршава причу десетар, за чији се подвиг брзо чуло широм земље. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимио Горан СТАНКОВИЋ

ПОНОС КОМАНДЕ ЗА ОБУКУ

За гест људских и војничких врлина, командант Команде за обуку генерал-мајор Ђокица Петровић уручио је десетару Горану Алексићу новчану награду и честитао му пред члановима Колегијума и командантима центара за обуку.

– Човек има две руке. Ако, не дај Боже, изгуби једну, остаће му друга. Али живот је само један. И тај један

живот ти си био спреман да уложиш не би ли спречио да се други, млади живот угаси. Ти си понос Команде за обуку. Новчана награда од 20.000 динара није цена онога што си уложио, није цена твога подухвата. То је само знак пажње и признања за твоје херојско дело – рекао је генерал Петровић десетару Алексићу.

Заставник Миловановић у хуманој мисији

Битка за бебе

Подофицир у пензији Зоран Миловановић из Ужица изузетним ентузијазмом доприноси успеху многих хуманитарних акција

Ни у пензији нема одмора за заставника Зорана Миловановића, чије хумано дело и ентузијазам служе на част нашој војсци. Тај педесетједногодишњи Ужичанин, некад подофицир за пример у јединицама ваздушног осматрања, јављања и навођења, данас је предводник низа хуманитарних акција и промотер чувене кампање „Битка за бебе“, захваљујући којој су многе болнице стекле модерну опрему, а он – орден. И то као вишегодишњи волонтер – у срцу и души.

Карактерна црта

Хуманост је Зорану карактерна црта – стална жеља да некоме помаже. Чинио је то и док су га свакојаким странама носиле воде војне професије – завршио је 1981.

године у Рајловцу Ваздухопловнотехничку средњу војну школу, па од тада до 2005. службовао у јединицама ВОЈИН у Качареву, на Јахорини, Златибору и у Команди Ужичког корпуса, а нарочито се та врлина испољила у његовим пензионерским данима (због операција кичме отишао у инвалидску пензију).

До сада је, на пример, добровољно дао крв 48 пута, с тим што је сам организовао шест акција, на којима је драгоцену течност дало више од 150 људи. Први је становник Ужица који је, заједно са супругом Аном, у априлу 2007. године на ВМА завештао органе. Сада је промотер кампање завештања – „Продужи живот“. У његовој организацији, за неколико месеци органе су завештала 103 становника града на Ћетињи.

Још 1990. године Зоран се истакао у акцији прикупљања новца да мали Ужичанин Филип Максимовић, његово кумче, оперише око у Бостону. Вредело је – за Филипа је небо постало плаво, сада је он леп и здрав момак. А заставник делује и у својој струци: оснивач је и председник општинске организације Удружења пензионисаних подофицира у Ужицу. Анимирао је приличан број колега да се укључе у Удружење које се бори за стечена, а неостварена права подофицира, корисника војне пензије.

Миловановић је, ипак, највредније резултате постигао последње две године у акцији „Битка за бебе“ Фонда „Б92“. Захваљујући њему Ужице се прочуло по вредним донацијама за набавку инкубатора за тамошњу болницу.

Волонтерски рад

– Са супругом Аном имам три сина – Данила, рођеног 1997. године и близанце Алексу и Вељка, које смо добили у време бомбардовања НАТО-а. Сва тројица, рођена пре термина, прве дане провели су у старим инкубаторима Одељења неонатологије Опште болнице у Ужицу. У жељи да допринесем да се то одељење модернизује и набаве нови инкубатори, лично сам се јавио Фонду „Б92“ и потом укључио у заиста лепу акцију „Битка за бебе“. Најпре као

СУГРАЂАНИ МУ ВЕРУЈУ

Пензионисани заставник Зоран Миловановић успео је да прикупи и највише потписа грађана, око 18.000, за укидање ПДВ-а на храну и опрему за бебе. Почасни је члан ужичког Удружења „Родитељ“, тим-лидер кампање „Какав је доктор“, те члан Националног одбора кампање „Гласно за здравство“, која се бави борбом против корупције у здравству. Речју, он је хуман човек, коме суграђани верују.

председник Савета родитеља Прве основне школе у Ужицу, где сам осмислио и водио акцију ђака и наставника, да бих касније успео да „дигнем на ноге“ цео град, па и већи део Златиборског округа. И то свакодневним волонтерским радом, анимирајући привреднике да своје донације за набавку савремених инкубатора и остале опреме уплате Фонду. Организовао сам више од 50 активности у којима су, уз привреду, учествовале школе, канцеларије за младе, фудбалски клубови – наводи Зоран.

До сада је на тај начин прикупљено и за Одељење неонатологије у опреми обезбеђено 135.000 евра (неонатални вентилатор, седам најсавременијих инкубатора, још десет апарата). Миловановић управо завршава донацију за породилиште од 18.000 евра. Тако ужичко здравство, кад је о кризи за бебе реч, постаје најпремљеније у Србији.

Уз то Зоран је, ширећи добру енергију, за акцију „Битка за бебе“ анимирао своје познанике из Крагујевца, Пирота, Деспотовца, Ивањице, Баточине... Од септембра 2011. године на нивоу Србије прикупљена су средства за набавку 207 нових инкубатора, који су већ испоручени неонатолошким установама.

А заставнику су стигла признања – на свечаности у Дому Народне скупштине од Фонда „Б92“, као најистакнутији појединац у кампањи, добио је орден акције „Битка за бебе“. Председник Управног одбора Фонда Веран Матић, при уручивању првих пет инкубатора ужичкој болници, истакао је да због највеће активности Ужице заслужује епитет „града хероја акције Битка за бебе“. ■

Б. П. У.

ВЕСТИ

27

>>> У ЦЕНТРУ за обуку и усавршавање подофицира завршен је једанаести Лидерски курс, који је са успехом завршило 59 професионалних војника. За најбољег инструктора проглашен је старији водник прве класе Танаско Томић, а најбољи слушацац је десетар Душан Живковић из 63. падобранског батаљона Специјалне бригаде.

>>> СИМБОЛИЧНИМ уручењем књиге директору Градске библиотеке у Новом Саду Драгану Којићу, заменик команданта Прве бригаде пуковник Жељко Петровић предао је библиотеци донацију од око 25 хиљада књига.

>>> У ЦЕНТРУ за обуку путем симулација Управе за обуку и доктрину Генералштаба завршен је петодневни курс за операторе на симулационом софтверу JCATS, који ће знања применити на симулационим вежбама већ ове године.

>>> У АКЦИЈИ добровољног давања крви коју је организовала Друга бригада Копнене војске у сарадњи са Институтом за трансфузиологију ВМА учествовало је 49 припадника и велики број кандидата за професионалне војнике.

>>> ДВЕ санитетске екипе Гарде Војске Србије у селу Биоска на Тари обавиле су опште лекарске прегледе, ЕКГ, мерења крвног притиска и шећера у крви, а потом су обишле мештане који нису могли да дођу у амбуланту. Прегледано је стотинак становника Биоске и околине, а акцију је подржала Ужичка болница уступањем амбуланте са особљем.

>>> ПРИПАДНИЦИ Друге бригаде у оквиру акције „Војни лекар на селу“ обишли су села у новопазарској општини – Вучиниће, Беле Воде, Штитаре и Буче. Ова осма по реду акција на територији Новог Пазара, Тутина и Сјенице изведена је у сарадњи са Градском управом и Пољопривредном саветодавном и стручном службом Новог Пазара.

>>> ТРЕЋА бригада и 224. центар за електронска дејства реализовали су акцију „Војни лекар на селу“ у пиротском селу Извор, заједно са Пољопривредном саветодавном службом и Црвеним крстом из Пирота. Прегледано је шездесетак мештана, а социјално најугроженијим становницима подељени су пакети са основним животним намирницама.

Заједничка вежба српских и шпанских мировњака

У бази „Мигел Сервантес“ (UN POS 7-2) у Маржајуну у Либану припадници шпанског и српског контингента у мултинационалној операцији UNIFIL реализовали су вежбу извлачење моторних возила у којој су учествовали припадници Тима за извлачење Чете за транспорт шпанског Логистичког батаљона и Елемента за Националну подршку Војске Србије.

Поред развијања интероперабилности и припрема за предстојећи долазак пешадијске чете Војске Србије у мисију у Либан, вежба је имала за циљ и унапређење способности шпанског батаљона за извлачење моторних возила. У вежби је коришћено неколико типова моторних возила из састава српског националног контингента, а припадници шпанског контингента имали су прилику да упознају специфичности тих возила.

Својим залагањем нарочито су се истакли десетари Горан Станковић и Дејан Симоновић.

Заједничка оцена потпуковника Франциска Калзада, команданта логистике и потпуковника Драгише Зинаје, вође српског Елемента националне подршке, јесте да су планирани циљеви вежбе у потпуности остварени. ■

Вежба санитарске службе „Лето 2013“

У Тренинг центру санитарске службе Сектора за школовање и научноистраживачки рад ВМА одржана је показна вежба „Лето 2013“, коју су извели припадници 4. класе кандидата за официре санитарске службе.

Начелник Војномедицинске академије бригадни генерал др Маријан Новаковић истакао је да су кандидати вежбу добро припремили, стекли нова знања у руковођењу и командовању санитарским и здружено-тактичким јединицама, које ће моћи да примене у збрињавању угрожених и страдалих лица у условима ванредних ситуација.

- Посебно сам задовољан чињеницом да је у овој класи будућих официра већина кандидата женског пола, што значи да смо створили услове да на нашим конкурсима побеђују најбољи, независно од пола – истакао је генерал Новаковић. Он је одао признање Тренинг центру за организацију вежбе, додајући да с разлогом носи ознаку регионалног центра.

Циљ вежбе био је збрињавање угрожених и настрадалих лица у условима ванредних ситуација, а у овом случају то је био земљотрес. Увежбавање је било прилика да кандидати за будуће официре санитарске службе провере стечена теоријска и практична знања, вештине и искуства у руковођењу и командовању санитарско тактичким јединицама и организацију збрињавања повређених и оболелих у условима ванредних ситуација. ■

Б. МИЉИЋ

Снимео Г. СТАНКОВИЋ

Ансамбл „Бинички“ у част Јована Дучића

Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“ одржао је синоћ концерт на Светосавском платоу у Београду, у оквиру манифестације поводом 140 година од рођења Јована Дучића и 70 година од његове смрти.

Тим поводом на Светосавском платоу постављена је изложба „Јован Дучић у дипломатији“ са 159 архивских докумената. Изложбу је прошле године припремио Архив

Југославије и до сада је представљена у 13 градова Србије и Босне и Херцеговине. У међувремену, изложба је допуњена новим архивским документима и прати дипломатски пут и службовање Дучића у девет земаља Европе и 13 дипломатских мисија.

Поред књижевне и дипломатске делатности Дучић је био и велики задужбинар, а 1923. године патријарх Димитрије одликовао га је Граматом за народног просветитеља и побожног ствараоца и онога ко је волео и помагао цркви, а дао је и велики прилог за изградњу Храма Светог Саве.

Манифестацију на Светосавском платоу организовали су Фестивал „Планета Земље“, Архив Југославије, Основна школа „Јован Дучић“ из Београда и Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“. ■

Н. ДРАЖОВИЋ

Снимео Д. БАНДА

На крову православља
код гвозденог крста
Светога Атанасија Атонског

Припадници верске службе на Светој Гори

Први припадници недавно успостављене верске службе Војске Србије које су предводили пуковник Стевица Карапанџин, начелник одсека за веру у Управи за људске ресурсе Генералштаба ВС и главни војни свештеник Слађан Влајић, недавно су са групом поклоника посетили Свету Гору. Благослов за ово поклоничко путовање дао је епископ јегарски Порфирије, који је испред Синода Српске православне цркве задужен за сарадњу са Војском Србије.

Поред манастира Хиландара и испоснице Светог Саве у Кареји припадници верске службе и ходочасници из Србије посетили су и манастире Григоријат, Дионисијат и Свети Павле као и скитове Свете Ане и Светог Андреја Првозваног где су наишли на срдачан пријем монашког братства. У Хиландару су пред иконом Богородице Тројеручице освештана и обележја верске службе Војске Србије. Посебно свечано било је 16. јула у Испосници Светог Саве на празник иконе Богородице Млекопитатељице, једне од најзначајнијих светогорских светиња коју је Свети Сава добио на поклон и ту донео из манастира Светог Саве Освећеног.

И приликом овог поклоничког путовања организован је поход на Атос (2.033) највиши врх Свете Горе. У капели Панагија на 1.500 метара надморске висине 18. јула када се по календару слави Свети Атанасије Атонски утемељитељ светогорског монаштва и у храму посвећеном Преображењу Господњем на крову православља, 19. јула, свете литургије служили су јеромонах Доситеј Хиландарац, некадашњи официр Војске Србије, војни свештеник Слађан Влајић и свештеник Немања Младеновић из Крагујевца.

Да подсетимо, први војни свештеници Српске православне цркве и по један капелан Римокатоличке цркве и имам Исламске заједнице Србије, заузеће ових дана

своја места у јединицама и установама Министарства одбране и Војске Србије, а увелико се ради и на уређењу и опремању богослужбених простора у војним објектима. Тиме ће практично, после 70 година поново бити успостављена верска служба у Војсци Србије. ■

С. М. М.

Обука за мултинационалне операције

На путу за Либан

Већ четврту годину обучавају се припадници моторизоване пешадијске чете, највеће јединице Војске Србије декларисане за учешће у мултинационалним операцијама, у којој деведесет одсто састава чине старешине и војници 1. пешадијске чете 31. пешадијског батаљона Треће бригаде из Зајечара, како би стекли неопходне сертификате. Јединица се оспособљава према посебном програму, који подразумева више нивоа евалуације.

Оперативне способности састава из Зајечара за учешће у мултинационалним операцијама недавно су вредноване на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“ током вежбе „Штит 03“. Вежба је потврдила да су припадници декларисане јединице Треће бригаде, током интензивне обуке од 25. марта до 6. јуна, стекли потребне способности и успешно савладали фазу самоевалуације другог нивоа. Пре следеће

фазе евалуације јединица ће бити ангажована у мировној мисији под окриљем Уједињених нација – UNIFIL, у Либану.

Пут до сертификата

Планирано је да чета крајем новембра оде у Либан. Јединицом ће командовати мајор Срђан Радивојевић, који тренутно обавља дужност заменика команданта 31. пешадијског батаљона. Моторизована пешадијска чета имаће до 150 официра, подофицира и војника, тако да бројнији са-

став с нашег простора није учествовао у иностраној мисији још од ангажовања на Синају 1956. године.

„Завршили смо евалуацију интероперабилности, што значи да јединица има људе који су овладали основним оперативним процедурама и техникама, те поседује средства и опрему за рад у мултинационалним окружењу“, наводи мајор Радивојевић и додаје да је то потврђено на „Штиту 03“. За добијање сертификата потребан је још други ниво евалуације НАТО-а, што ће се реализовати после повратка из Либана.

У протекле четири године пешадијска чета постепено се опремала савременим борбеним и техничким средствима. Њени припадници наоружани су аутоматском пушком калибра 5,56 милиметара и пушкомитраљезом 5,56 милиметара – МИНИМИ, а набављена су и модерна средства телекомуникационе и информатичке подршке, средства за осматрање и навођење, као и заштитна опрема за разбијање демонстрација. Својер-

сно „ојачање“ декларисане јединице представљају и недавно пристигли „хамери“.

Конвоји у Зајечару

Старешине команде декларисане чете у оперативном раду комуницирају на енглеском језику, и када је реч о документима и када се издају наређења. У тактичко-оперативном центру, који је опремљен према стандардима савремених оружаних снага и пружа могућности да се јединица у сваком тренутку позиционира коришћењем савремених телекомуникационих уређаја, увежбани су различити поступци.

За обучавање је 2010. године изграђен и полигон са контролним пунктом. На њему се увежбавају поступци разбијања демонстрација, контроле људи и моторних возила или деловање приликом напада. Организација и пратња конвоја такође су значајни сегменти обуке за учешће у мировним операцијама, јер представљају најосетљивије задатке у мисији. Припадници чете оспособљавају се за во-

Мајор Срђан Рађивојевић

жњу у конвоју, правилно кретање, његово обезбеђење и ефикасно реаговање у случају напада.

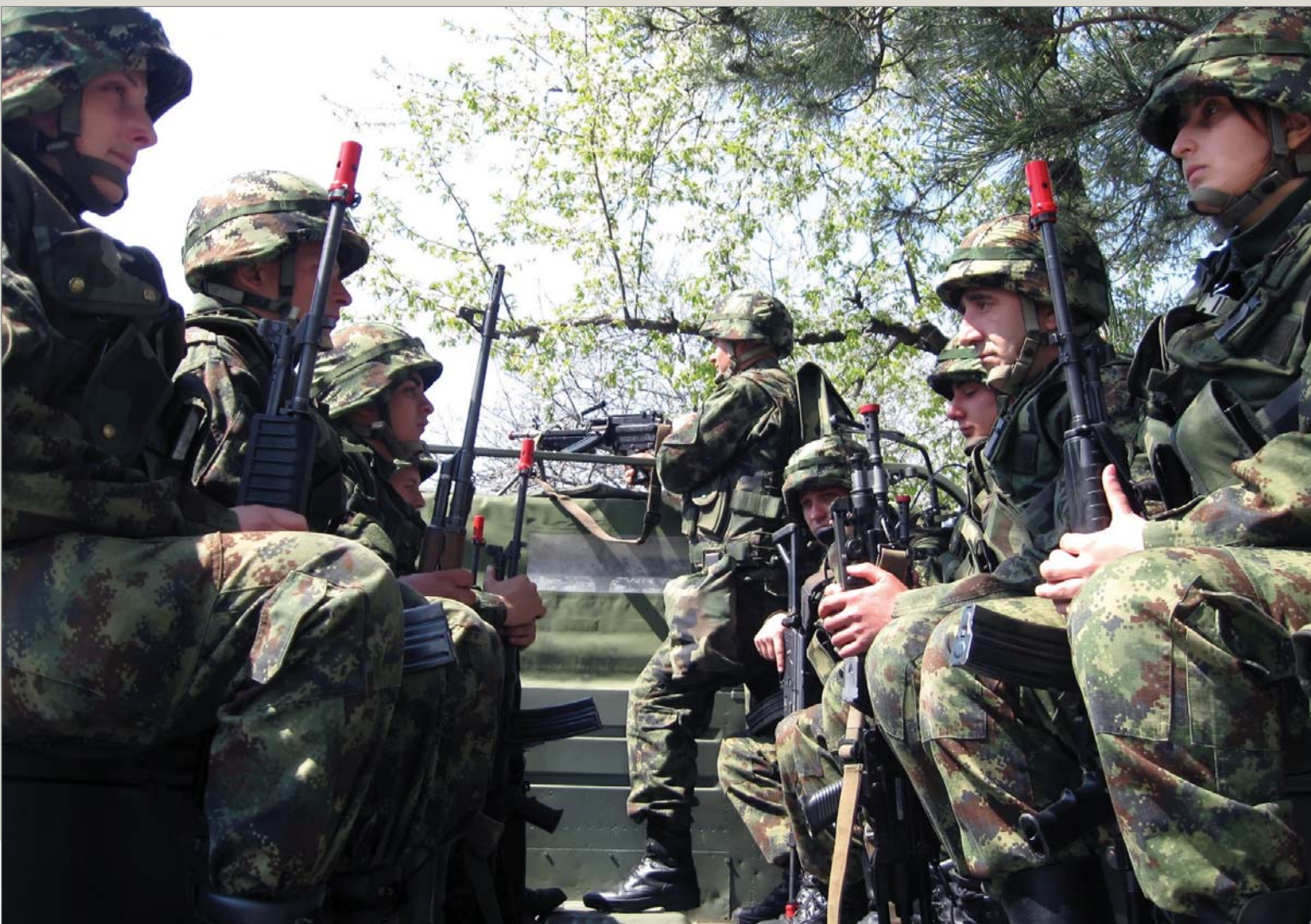
Командир декларисане чете поручник Владица Станковић истиче да припадници тог састава тренутно реализују обуку за заштиту снага, НХБ заштиту и пружање прве помоћи. „Патрола је најчешћи облик ангажо-

вања у мировној операцији“, каже поручник Станковић, и истиче да је неопходно да сваки војник и старешина зна поступке приликом учешћа у патролама да би се ефикасно осматрао терен, контролисали путеви и спречиле недозвољене радње у зони одговорности јединице.

Десетар Бобан Димитријевић из Књажевца се међу првима пријавио за мировну операцију. Настоји да што боље увежба поступке у патроли и на контролном пункту, као и приликом кретања конвоја. Нишанција на пушкомитралезу десетар Владан Милосављевић тврди да је „стекао поверење“ у оружје које има, јер је МИНИМИ лакши и практичнији за руковање и има велику прецизност и брзину гађања до 200 метака у минути.

Спремна да одговори задацима у мировној мисији и прилагоди се на несвакидашње услове живота и рада у међународном окружењу јесте и разводница Данијела Мицковић из Зајечара, која само каже: „Једва чекам дан поласка!“.

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Аматерска радио-гониометрија поново у 224. центру за е

Отворен лов на л

Деведесетих година припадници бригаде смештене у батајничкој касарни „Радован Медић“ учествовали су на локалним такмичењима у аматерској радио-гониометрији, после чега је тај спорт у јединици утихнуо. А онда, као одјек успеха заставника Зорана Теофиловића, који је прошле године остварио запажене резултате на светском купу и првенству, та дисциплина је великим ангажовањем подофицира Центра „васкрсла“, па је сада у плану и организовање отвореног првенства, а као трајни циљ – популаризација радио-гониометрије у Војсци Србије и међу младима, будућим колегама.

Аматерска радио-гониометрија је спорт у коме је циљ, помоћу уређаја за претрагу (радио-гониометра), што брже одредити локације пет скривених радио-предајника на терену – објашњава заставник Зоран Теофиловић, први подофицир чете из састава првог батаљона за електронска дејства 224. центра.

Старшина Војске Србије који је прошле године освојио појединачно осмо место на Светском купу у дисциплини М 21, а затим с још двојицом колега радио-аматера успешно представљао нашу земљу на Светском првенству на Копанику, каже да постоји више приступа и ме-

Електронска дејства Лисице

тода за лоцирање извора радио-магнетних таласа.

– Радио-аматери, рецимо, то раде уз помоћ једног уређаја, а ми нешто другачије, помоћу три гониометра, којима с три различите тачке одређујемо правац електромагнетног зрачења. Потом то пренесемо на карту и тако лоцирамо предајник. До њега стижемо трчећи, јер се мери време, па ако сте спори, ризикујете да неко обави посао пре вас и победи – појашњава заставник Теофиловић.

Како то, заправо, изгледа?

– Добијете карту на којој, осим старта и циља, ништа није учртано. У том тренутку немате представу где би предајници могли бити. Пет „лисица“, како популарно називају те скривене изворе радио-магнетних таласа, раде синхронизовано. Некад је службени назив такмичења и био „лов на лисице“. Прва се оглашава минут, па заћути. Тако следећа, па редом. Ако не стигнете, прескочите било коју, чекате наредни круг. А минути пролазе...

Заборављена вештина

Таква „мешавина“ гониометрије, оријентиринга и кроса, речју аматерска радио-гониометрија, јесте спорт који се, што због професионалне вокације јединице, што због спортског духа и ентузијазма, поново „примио“ у 224. центру за електронска дејства.

Припадници јединице последњи пут су учествовали на локалним такмичењима у тој дисциплини крајем деведесетих година. Од тада је прошло више од деценије, а онда се, као последица успеха заставника Теофиловића, такорећи као пројекат главних подофицира Центра, овај спорт вратио у свакодневицу састава за електронска дејства.

– Заиста се мора истаћи да је Теофиловић иницирао да се та „заборављена вештина“, ако изузмемо наше професионално ангажовање, реактивира у нашој јединици, а готово је сјајан одјек имало његово учешће на Светском првенству на Копаонику – каже главни подофицир 244. Центра за електронска дејства заставник Дејан Бубања.

Бубањин колега Љубиша Шандар, главни подофицир првог батаљона, потврђује да су разговори о интензивирању активности актуелизовани после светског првенства.

– Дошли смо до закључка да би било добро да то поново организујемо у нашем окружењу, да вратимо традицију. И покренули смо тренажни процес на нивоу јединице, како бисмо селектовали најбоље људе. Интересовање је било велико и одмах је било јасно да је то „пун погодак“.

Некако спонтано, уз подршку Команде, подофицирска линија командовања у Центру преузела је на себе старање о аматерској гониометрији. Према речима заставника Бу-

бање, Теофиловић и Шандар били су у сталном контакту с њим после успеха на светским такмичењима, па је одлучено да се у новембру 2012. године организује „домаће“ такмичење, за које су колеге заставници преузели све организационе послове.

– Надао сам се да ћемо моћи да „скупимо“ четири екипе из Центра, али је, укључујући и припаднике другог батаљона, смештеног у Прокупљу, било чак шест наших тројки, уз једну екипу Радио-аматера Србије – истиче заставник Шандар.

Прво „наше“ такмичење

Првенство је прошло одлично, додаје, али не би било тако без помоћи пријатеља.

– У организацији су нам помогли људи из Радио-аматерског савеза, уступили нам „лисице“, предајнике и гониометре. Пре свих Радио-аматерски клуб Нови Београд, чија је службена ознака У Ужице 1 ФЈК,

Шандар, Бубања и Теофиловић

КОНДИЦИЈА, СТРУЧНОСТ И ОРИЈЕНТИРИНГ

– Најважније је да такмичари буду физички спремни да би могли истрчати задату деоницу, али је неопходно и зналачко читање карата и сналажење на терену помоћу њих, док се стручност у области гониометрије подразумева – набраја заставник Зоран Теофиловић, члан репрезентације Србије у аматерској радио-гониометрији. Реч је о спортској дисциплини која је уско везана за наш посао. Принципи гониометрије и аматерске радио-гониометрије су исти, али је аматерска више такмичарска дисциплина која промовише здрав начин живота.

Заставник Теофиловић на такмичењу

ЕВРОПСКО ПРВЕНСТВО У ПОЉСКОЈ

Ове године у Пољској биће одржано Европско првенство у аматерској радио гониометрији. Учешће репрезентације Србије, а самим тим и репрезентативаца из редова Војске Србије, доведено је у питање због недостатка новца. Лоша материјална ситуација и недостатак спонзора стоје на путу ентузијазму спортиста који, поред својих свакодневних професионалних и породичних обавеза, проналазе време за изузетно физички и технички захтевне тренинге.

па велику захвалност дугујемо њиховом председнику Зорану Вукелићу. Наравно, имали смо подршку Команде нашег центра, као и људи с Кошутњака, из Пионирског града, који су нам уступили простор. Обезбедили смо оријентиринг карте за тај терен, организовали логистику, од шатора, моторних возила, превоз учесника, обележили трасе, довели и комуникације на терен. Заставник Теофиловић носио је стручни, такмичарски део и припрему екипе – каже Шандар.

– Иако је било речи о такмичењу, за нас је то истовремено био и војни задатак на нивоу јединице, који је захтевао и покрет и ангажовање логистичких капацитета – истиче главни подофицир Дејан Бубања.

После успешне организације родила се идеја да се новембарско такмичење, због временских прилика, ове године помери за почетак јесени, али и да прерасте у куп посвећен погинулом колеги из јединице, по коме касарна у насељу 13. јули и носи име. То нам је следећи циљ, наводи заставник Теофиловић.

– Желимо да организујемо отворено првенство, меморијални турнир, који би носио назив по Радовану Медићу, заставнику који је заправо наша прва жртва агресије НАТО-а у Сомбору, а који је био радио-гониометриста, командир одељења. Учествовале би и екипе из окружења. Желимо да сарађујемо и са Савезом радио-аматера, јер они имају технику, а недостаје им кадар, логистика,

ЖУРКА У ШУМИ

– Трчи се по терену који је пошумљен и изузетно тежак, с пуно препрека, што захтева јаке мишиће читавог тела и ојачане зглобове. Ако дође до повређивања, последице могу бити опасне. Мени се дешавало на Светском купу да пукне брвно кад га нагазим, испред мене Словенац прескочио, ја пропадем у поток, целом ногом. Тренерка у којој кренете на такмичење по завршетку не може више да се користи, досад сам три поцепао.

На неким стазама видите небо само ако паднете или дигнете главу високо. Права „журка“ је кад се уђе у шуму, а ништа вам није јасно, све изгледа исто. На сваких десетак минута пушта се по пет учесника и сви трче своју трку, а резултати им се мере индивидуално. Додуше, није исто трчати с Чехом или са симпатичном Украјинком – шали се Теофиловић.

тако да смо упућени једни на друге. Заједно можемо много. Војска и аматерски радио-гониометријски клубови су свуда у свету повезани. Чланови тих клубова и секција често су и професионални припадници војске. Места има и за спонзоре, а такмичари се надмећу у категоријама од 5 до 75 година. На прошлогодњем светском купу на Копаонику учествовала су и два пензионера, бивши припадници јединице, што доказује да године нису пресудне за овај спорт.

Промоција спорта међу младима

Припадници 224. центра за електронска дејства истичу да ће искористити меморијални куп да међу младима промовишу тај спорт, мешавину гониометрије, оријентиринга и кроса. То би било вишеструко корисно, истиче заставник Шандар.

– Наша је идеја да аматерску радио-гониометрију промовишемо и у другим јединицама Војске Србије. То нам је својеврсна мисија – да се не такмичимо само ми који се радио-гониометријом бавимо по струци.

Деца су веома пријемчива за ову дисциплину, каже најуспешнији такмичар у Војсци Србије, али их треба непрекидно анимирати.

– Ако буду успешни у аматерској радио-гониометрији, моћи ће да се такмиче на свим меридијанима, да обиђу свет, а у дисциплини могу остати до дубоке старости. У Чешкој и Русији, на пример, то је веома развијен спорт. Имају првенства као што је класично фудбалско, током кога трче педесетак трка годишње. То је права лига – објашњава заставник Теофиловић и наводи да се тако селекују најбољи такмичари за европска и светска првенства.

– Дете које с пет година почне да се бави том дисциплином правилно се физички развија, одраста у природи, креће се у друштву спортиста. На тај начин развија и тимски дух, а истовремено и индивидуалност јер сам одлучује у конкретной трци. ■

Владимир ВЈЕШТИЋ

ОДБРАНА

Специјални прилог 92

ИШЧИТАВАЊЕ ТАЈНИ ВАСИОНЕ

Две космичке велесиле – Русија и САД, којима је Кина за петама, настављају остваривање васионских планова и програма, свака понаособ, али и заједно. Главни циљеви истраживања њихових научника јесу Месец и Марс. Претпрошле јесени пут Марса је полетела америчка свемирска летелица, опремљена најсавременијим инструментима који истраживачима шаљу податке на основу којих ће они покушати да оговоре на питање да ли је на тој планети живот икада био могућ.

Пише **Влада РИСТИЋ**

Месец и Марс у средишту пажње

У истраживању васионског простора, речено језиком морепловаца, наступила је „бонаца“, јер већ дуго нема вести које би се нашле на насловним странама новина. Реч је само о извесном привиду; насталом због тога што светско мњење тренутно много више заокупљају догађаји везани за ратове, социјалне немире и глобалну финансијску кризу, па се у други план потискују збивања у космосу. Међутим, то не значи да се одустало од космичких истраживања, у шта велике силе улажу огромне напоре, знање и искуство, како би превазишли успехе какви су, на пример, били слање првог космонаута Јурија Гагарина у Земљину орбиту 12. априла 1961. или краткотрајна, али епохална шетња америчких астронаута Нила Армстронга и Едвина Олдрина по Месечевој површини, 20. јула 1969. године.

Две космичке велесиле, Русија и САД, којима је Кина за петама, настављају да остварују васионске планове и програме – свака понаособ, али и заједно. Готово незапажено су, ако је реч о њиховом заједничком подухвату, протекла збивања започета крајем претпрошлог лета, а завршена два месеца касније, када су на Међународну космичку станицу, руском ракетом „Сојуз ТМА-22“, пристигли нови чланови посаде (један Американац и два Руса), како би заменили дотадашњу посаду. Томе је претходио пад руске летелице, теретног брода „Прогрес“, у септембру 2011. године, којим је на космичку станицу требало допремити 2.670 килограма разноврсног терета (воде, кисеоника, горива, хране). „Прогрес“ је први пут лансиран 1978. године.

Пажњу истраживача свемира у последње време привукло је и слање две сонде ка Месецу. Реч је, наиме, о врти робота које је Америчка васионска агенција (НАСА) септембра минуле године лансирала из Кејп Канаверала, на Флориди, а које су после 4 милиона и 850 хиљада преваљених километара ушле у Месечеву орбиту. Те роботске сонде ће, у склопу програма „Граил“, с удаљености од око 50 километара изнад Месеца, помоћу специјалних уређаја 82 дана мерити гравитацију ради реконструисања „мапе његове унутрашњости“. Подаци који на тај начин буду прикупљени послужиће научницима да утврде историју јединог Земљиног природног сателита и омогућити им да открију не само неке Месечеве тајне него и да боље разумеју како су се, осим Месеца, развијали Земља и остала стеновита небеска тела. Прецизним мерењем гравитације добрим делом биће сагледана унутрашња структура Месеца.

Научници верују да је Месец обликован онда када је објекат величине Марса ударио у нашу планету, убрзо после формирања Сунчевог система, пре око 4,5 милијарди година. Много тога остало је без одговора, а једна од мноштва загонетки скрива се у питању зашто је друга, неви-

дљива страна Месеца, већином прекривена високим планинским венцима, док на страни видљивој са Земље има доста равнина и кратера насталих услед вулканских ерупција.

Роботске сонде „Граил“ ће, сем тога, утврдити распоред Месечеве масе, дебљину и састав унутрашњих слојева, све до његовог језгра, јер се претпоставља да у дубини Месеца има воде пропорционално онолико колико и у утроби наше планете. Истраживање Месеца се, дакле, наставља и поред тога што се за њега досад везује 109 разних мисија, од којих је шест било с људским посадама. С Месеца је на Земљу допремљено 863 килограма камења.

И Марс је честа научноистраживачка дестинација. Када су, међутим, посреди истраживања која се односе на Црвену планету (како се Марс још назива), истраживачима није много тога полазило за руком у последњих десетак, па и више година. С проблемима око остваривања таквих васионских програма сусретали су се експерти САД, Русије, као и истраживачи из Европске свемирске агенције (ЕСА), Јапана, Индије и Кине. Досад је ка Црвеној планети упућено 40 летелица (прва је била совјетска сонда „Марсник 1960“), а статистика говори да око 70 одсто није остварило циљеве мисије.

Квар на сонди Фобос-гло

У најновије неуспешне подухвате свакако спада квар на руској сонди „Фобос-гло“, која је пре неколико месеци ракетом „Зенит-2“ лансирана с космодрома Бајконур у Казахстану. Једанаест минута после лансирања сонда се одвојила од ракете. Требало је да се упути ка Марсу, али се, нажалост, није активирао ниједан од два мотора. Била је то, кажу, пре-дуга ноћ за инжењере Руске свемирске агенције (РОСКОСМОС), јер им је било потребно пуно времена да успоставе контакт са сондом. Имали су само три дана да спасу летелицу која је коштала око 170 милиона долара. (Реч је, да напоменемо, о најамбициознијем руском свемирском програму у последњих 15 година.) Стручњаци сматрају да квар није настао због грешке хардвера (која се не би могла отклонити са Земље), већ софт-

вера, као и да су извори струје тако „димензионирани“ да сонди омогућавају да остане у „оперативном стању“ још две седмице.

Пошто квар, и поред настојања, није уклоњен, пропао је покушај руских научника да с Марсовог месеца Фобоса покупе узорке његовог тла и да га допреме у лабораторију ради проучавања, а у нади да би могли да открију тајну порекла тог 27 километара широког космичког тела, за који многи стручњаци верују да је реч о астероиду „заробљеном“ Марсовом гравитацијом.

Да се све одви-

јало како је било замишљено и испланирано, „Фобос-тло“ је требало да стигне на циљ крајем прошле године, а да узорке тла (200 грама прашине и ситног камења) с једног од два Марсова месеца допреми на Земљу у августу 2014. године. Руски истраживачи, међутим, сусрели су се и с опасношћу да непоправљена сонда, која има више од 13 тона врло токсичног горива, падне на Земљу и нанесе огромну штету људима и пределима у којима живе. То се, на сву срећу, није догодило, јер је „Фобос-тло“, који је кружио око Земље (на путањи удаљеној 200 километара од ње) и који никако није могао да се усмери ка „Црвеној планети“, сагорео у нижим атмосферским слојевима наше планете.

Успешан поход на Црвену планету

Неуспела мисија с том сондом нагнала је руског научника Владимира Поповкина да каже како „Марс не воли Земљане“, јер се ни прва беспилотна руска космичка летелица (лансирана ка Марсу 1966. године) није домо-

НУКЛЕАРКЕ НА МЕСЕЦУ

37

Без обзира на то што је замишљено да се нуклеарна енергија производи на Земљи, научници Америчке свемирске агенције сматрају да би људи могли да користе атомске реакторе и у ванземаљским условима – на Месецу, Марсу или на некој другој планети, што би било од пресудног значаја за успостављање свемирских насеобина.

Сунчева светлост и горивне ћелије досад су биле главни извори електричне енергије у свемирским мисијама. Енергија Сунца, међутим, не може свуда да допре у количинама које су потребне, тако да се може надоместити енергијом из нуклеарних реактора, који ће се разликовати од реактора на Земљи. Највећа разлика између соларног и нуклеарног извора електричне енергије јесте то што нуклеарка може да производи струју у било ком васионском окружењу.

Планирано је да се први прототип васионске нуклеарке направи ове године, као заједнички пројекат струњака НАСА-е и инжењера америчке Агенције за енергију (ЕАА).

гла циља, већ се, такође због квара мотора, убрзо после полетања срушила на Земљу. Ипак, судећи по ономе што се у истраживању космоса данас збива, лађе нису потонуле. О томе, сем осталог, говори и настојање америчких и европских експерата да што је могуће више разгнупрозрачни плашт васионских тајни. Један од задатака свакако јесте још један, сада већ успешан поход на Марс, слањем америчког свемирског ровера (возила) „Кјуриосити“ ка Црвеној планети, лансираног средином претпрошлог лета, а који је после девет месеци пробијања кроз васиону на циљ стигао у првој половини августа 2012. године.

„Кјуриосити“ (што у преводу значи радозналост), по електронској и другој опреми, спада међу најсавршеније васионске ровере послате на Марс. То је, према речима експерата НАСА-е, својеврсна „Марсова научна лабораторија“, нека врста моторизованог теренског геолога и геохемичара, опремљеног инструментима који представљају последњу реч технике. Возило нема соларне панеле јер му нису потребни пошто је НАСА одлучила да главни извор напајања струјом буде поузданије решење – мали нуклеарни реактор из којег ће се ровер непрекидно снабдевати струјом снаге 110 вати, што ће омогућити да оде даље него његови претходници и да користи снажније аналитичке алатке.

Одлука да се уместо соларних панела употреби нуклеарни енергетски извор донета је зато што је ново возило, у поређењу с претходницима, тешко око 900 килограма, дугачко 3, широко 2,7 метра, а високо 210 сантиметара. Дакле, двоструко је теже и пет пута веће, док је маса инструментата десет пута већа (75 килограма). Његов интерни енергетски систем испољиће велике могућности у посеб-

ним, прашњавим условима на Марсу, где су претходна слична возила често потпуно онеспособљена за кретање.

Симулација боравка на Марсу

Припремајући се да једнога дана крене пут Црвене планете, шесточлана међународна посада је пре две године окончала симулацију лета на Марс. Три Руса и по један Француз, Колумбијац и Кинез (стари између 28 и 38 година) провели су 520 дана у посебном модулу истраживачког центра у Москви, у коме је симулиран пут на Марс. Експеримент је започет 3. јуна 2010. године. Боравећи у затвореном простору, астронаути су изложени стресу и умору какве би имали током стварног интерпланетарног путовања, али без бестежинског стања. После три месеца два члана посаде закорачила су у мрачни контејнер посут песком, који је симулирао површину Марса.

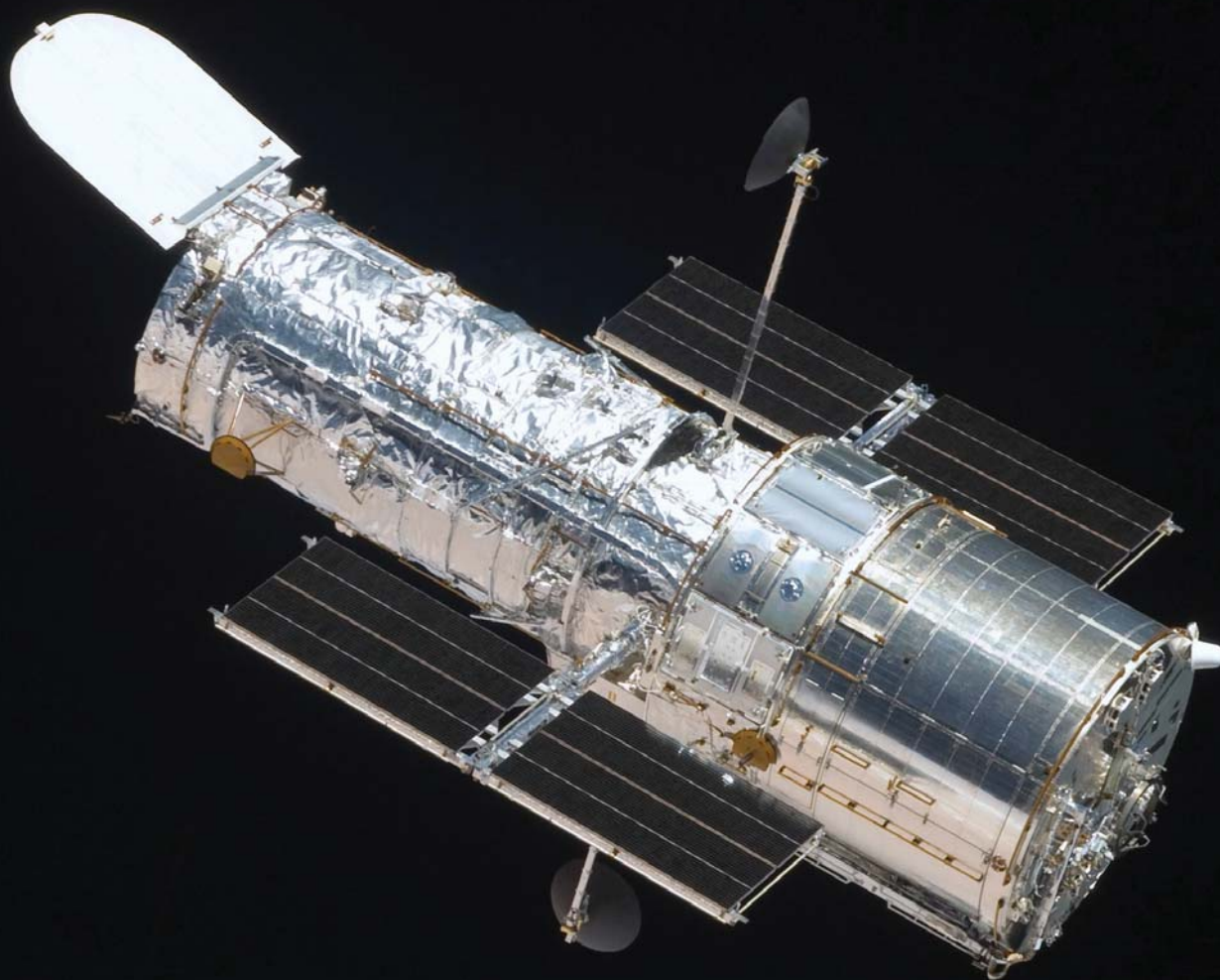
Сви астронаути су за време боравка у специјалном модулу контактирали интернетом чланове породице, али је веза повремено ометана или контакт одлаган да би се симулирали сви могући ефекти свемирског путовања. Узимали су конзервирану дезинфиковану храну, сличну оној која се допрема космонаутима на Међународној свемирској станици, а туширали су се једном у десет дана.

НАЈМОЋНИЈИ РАДИО-ТЕЛЕСКОП

Руски експерти су пре две године, обележавајући пола столећа од историјског лета Јурија Гагарина, избацили у путању око наше планете засад најмоћнији радио-телескоп, који ће претраживати рубове космичког пространства како би нашао „црне рупе”, квазаре и пулсаре. Осим што ће завирити у најудаљеније кутке васионе, астрономи ће добијати снимке који ће бити 100.000 пута оштрији од снимака који пристижу с чувеног „Хабловог” свемирског телескопа. Нова руска васионска осматрачница, с антеном пречника 10 метара, кретаће се стазом у облику елипсе, на висини од око 340.000 километара од Земље.

Руска сонда „Фобос-гло”

Hubble Space Telescope – NASA

Експеримент „Марс-500“ показао је да човек може издржати физичка и психолошка искушења шестомесечног путовања на Црвену планету. Ипак, руски истраживачи мисле да је потребна још најмање деценија да технологија достигне ниво који омогућава слање астронаута на Марс, удаљен од Земље више од 56 милиона километара, док научници из других земаља (Јапана, Кине, Француске, Индије и

Немачке) одлазак људи на Марс предвиђају тек за двадесетак година.

Лабораторијски вештачки астероид

Американци, за разлику од руских научника, припремајући се за нове свемирске мисије, улажу доста средстава по-

КОСМОДРОМИ НА ЕКВАТОРУ

У Француској Гвајани, по узору на руски Бајконур, изграђена су два космодрома – Санимари (недалеко од Санимарија) и Куру, који је од Санимарија удаљен двадесетак километара. Одлука да се баш на тим просторима граде космодроми резултат је близине екватора, тако да је за достизање геостационарне орбите потребно преваљити краћи пут, што лансирање сателита чини за око 30 одсто јефтинијим него кад се шаљу с других космодрома.

Космодроми о којима је реч налазе се у саставу „Аријанспејс“, прве компаније за лансирање сателита, основане пре 32 године, која има 21 деоничара из 10 европских земаља. С космодрома Куру успешно су лансирана прва два сателита из програма „Галилео“ који припадају Европској свемирској агенцији (ЕСА).

Навигациони сателити „Галилео“ лансирани су помоћу руске ракете „Сојуз“ (21. октобра 2011). Иста ракета је, два месеца касније, у стационарну Земљину орбиту понела разноврсни терет који се састојао од четири француска сателита који су намењени за прикупљање обавештајних података значајних за одбрану земље, затим једног сателита за осматрање наше планете и једног чилеанског комерцијалног сателита.

требних за симулирање услова који владају не само на Марсу већ и на астероидима. НАСА је на дну океана, недалеко од Флориде, направила подводну лабораторију и вештачки астероид неправилног облика, који попут великог зида за пењање, с мноштвом избочина, штрчи из морског дна, а астронаутима служи за вежбање у бестежинском стању. Реч је о тренутно јединој активној подводној лабораторији на свету (названој „Акваријус“), у којој људи могу дуго да бораве. По свом изгледу подсећа на челичну кутију постављену на четири висока стуба, која у води функционише по принципу преврнуте чаше у кади. У ваздушном мехуру који се налази при њеном врху људи могу да живе недељама и месецима. Имају кабине за спавање, кухињу, интернет и све што је неопходно за обављање различитих послова.

Како НАСА планира да до 2025. године пошаље прве свемирске бродове с људском посадом на астероид, лабораторија „Акваријус“ ће њеним стручњацима помоћи да већ сада реше неке од проблема с којима би се могли суочити када се буду нашли на астероиду. У тој лабораторији су пет мушкараца и једна жена недавно провели недељу дана, трагајући за одговором на питање како би се најбрже и најлакше снашли на астероиду – као одскочној дасци за даљи продор у космос. Минијатурне планете, наиме, имају и минијатурну силу гравитације, тако да је астронаут од 100 килограма на астероиду пречника 500 метара тежак тек неколико грама, па се сваким кораком може катапултирати у свемир. Слично је и када је реч о космичким бродовима, који на астероид вероватно неће ни слетати, већ ће се уз помоћу некаквог сидра само везивати уз њих.

Тачан циљ лета америчких астронаута се још не зна. Највише изгледа има астероид означен као 2000СГ344, чија је мана то што је малих димензија (35–45 метара у пречнику). Путања му је слична Земљиној, а највише ће се приближити нашој планети 2029. године. Од Земље је око 20 пута удаљенији него Месећ, а ипак знатно ближи него Марс. Астронаути би до астероида путовали два и по месеца (колико им је потребно и за повратак), а на њему би боравили пет дана.

Свемирски шлеској „ХАБЛ“

Међународна свемирска станица

ОПАСНОСТ ОД АСТЕРОИДА

Научници су „пописали“ 93 одсто свемирских објеката који се налазе у орбитама које нису много удаљене од наше планете. Астероиди пречника између 100 и 1.000 метара могу да униште прилично велики регион, а ако би у Земљу ударило небеско тело већег пречника, штета би била вишеструко већа.

У прошлости је до судара већих астероида и Земље већ долазило. Истраживачи космоса, на пример, верују да је пре 65 милиона година у нашу планету ударио астероид (или комета) пречника од пет до десет километара, изазвавши климатске промене које су довеле до изумирања диносауруса. Око 1.000 астероида, довољно великих да у случају судара са Земљом изазову катастрофалне последице, налази се у орбитама које су релативно близу наше планете, тако да их НАСА, у склопу програма „Спејсгард“ („Свемирска стража“), прати од 1998. године. Тренутно не постоји план мера уколико би се открило да се неки од астероида налази на путањи која води ка Земљи.

ПОТРАГА ЗА ХЕЛИЈУМОМ

Откривено је да на Месецу има „хелијума-3“, који је на Земљи врло редак. Реч је, у ствари, о изотопу племенитог гаса који има један неутрон мање него обичан хелијум, па је због тога изузетан као чиста, нерадиоактивна енергетска сировина за нуклеарну фузију. Руси планирају да до 2020. године изграде свемирску станицу на Месецу, у којој би се индустријским путем добијао „хелијум-3“. С Месечеве свемирске станице, сем тога, пут васионе би кретале роботске сонде ка другим небеским телима, јер је потврђено да многа од њих располажу великим количинама руда којих на Земљи ретко има или су потрошене.

Лабораторија на Црвеној планети

Пројекат истраживачке Марсове лабораторије „Кјуриозити“, који је коштао близу 2,5 милијарде долара, у целисти је заживео, јер на Земљу већ пристижу подаци на основу којих ће се доћи до одговора има ли услова да на тој планети настане живот. Освајање свемира одувек је било скупо, а постало је још скупље последњих година, када је свет запљуснула економска криза, тако да НАСА улаже напоре и огромна материјална и финансијска средства како би у рутинске операције летова с људском посадом у нижој орбити Земље укључила и приватне корпорације.

Сонда „Кјуриозити“ (радозналост), коју су на Марс послали експерти НАСА, до Црвене планете путовала је осам месеци. Основна сврха њене мисије било је настојање да се добије одговор на питање које деценијама постављају научници – има ли живота на Марсу.

Роботска сонда (или мобилна лабораторија) „Кјуриозити“ спада у до сада технички најопремљенија средства, а свакако је и највећа машинерија послата на другу планету, која ће на Марсу остати две године. Она је, уједно, и понос америчких истраживача, те отвара ново поглавље у истраживању Земљиног суседа, пошто би требало да пронађе елементе који би указали на то да је некада на Марсу било услова за живот.

Операција спуштања роботске сонде на тло Црвене планете била је веома сложена јер је „Кјуриозити“ величине мањег аутомобила, тако да није био погодан за спуштање помоћу ваздушних јастука, што се раније практиковало. Капсула која је носила возило ушла је у танку Марсову атмосферу брзином од 20.000 километара на сат. После успоравања, нациљано је место предвиђено за слетање робота, па је уследило нежно спуштање уз помоћ падобрана и специјалних каблова. Тај подухват стручњаци су назвали „седам минута терора“ будући да је готово половина досадашњих покушаја слетања на ову планету била неуспешна.

Нимало лак задатак

Људи који су огроман труд, знање и умеће уложили у пројектовање и израду Марсове роботске сонде веома су се обрадовали тренутку када је возило дотакло површину Црвене планете и када су с ње врло брзо на Земљу почели

Прва
Кинескиња
у космосу

Лансирање кайсуле „ДРАГОН“ ракетом „Фалкон 9“

Да стижу први снимци. „Кјуриозити“ је већ у току прве седмице активирао главну антену, подигавши и носаче на које је постављено 17 камера, ласерских уређаја и мноштво инструмената помоћу којих су направљени и први панорамски снимци окружења.

Даља активност те истраживачке лабораторије огледа се у хватању узорака тла и бушењу стена. Иако је првобитно планирано да возило копа до дубине од 1,5 метра, биће довољно да се загребе тло површине од једног до пет сантиметара, што би вероватно било довољно да се утврди

да ли је било услова за развој органских молекула на тој планети. Анализом честица тла потражиће се одговор и на питање да ли су постојали сложени молекули угљеводоникових атома. Ако их је било у блоковима од по десет, то би значило да су могли да се повезују и да су стваране аминокиселине неопходне за добијање протеина.

Због тога што се полази од претпоставке да су на Марсу, можда, некада постојали услови у којима би могле да се развију живе форме, научници су за анализу одабрали Гејлов кратер, широк 150 километара, за који се верује да је некада био језеро. Тај кратер назван је по аустралијском банкарку Волтеру Гејлу (који се крајем 19. века активно бавио астрономијом), а научници процењују да је кратер стар око 3,5 милијарди година.

Веома скуп пројекат

Роботско возило (ровер) „Кјуриозити“ је четврто које је НАСА од 1997. године послала на Марс. За разлику од претходних сонди, напаја се струјом из плутонијумских батерија, тако да на Црвеној планети може да остане знатно дуже од предвиђене две године.

Маса ровера је око 900 килограма, димензије су му 2,8x3 метра и има тачковне који могу да савладају препреке високе до 60 центиметара, а међу бројним инструментима на њему се налази и метеоролошка станица. Без обзира на техничку савршеност и опремљеност, дневно ће преваљивати пут од 200 метара. За око годину дана требало би да дође до планине у средњем делу кратера Гејл, где би требало да истражује слојеве седимената од којих сваки представља једну еру у планетарној историји Марса. Научници верују да ће у тим наслагама пронаћи органске молекуле без којих не може настати живот. Али чак и уколико их пронађу, то још није доказ да је на Црвеној планети било живота, пошто се могло догодити да је нешто уништило те молекуле. Уколико, ипак, буду пронађени, научници више неће постављати питање да ли је Марс икада био погодан за живот, већ да ли на њему сада има живота.

Пројекат „Кјуриозити“, на који је утрошено око 2,5 милијарде долара, већ је заживео. Осим што су на Земљу стигле фотографије тла Црвене планете, недавно је снажан ласерски зрак с тог специјалног ровера огодио Марсов камен величине песнице, због чега је настало мало удубљење које омогућава испитивање његовог састава, што је први такав тест изведен на било којој планети изван Земље. То је уједно и почетак веома озбиљног посла у истраживању геологије Црвене планете, који ће трајати две године. Узорци земљишта и стена захваћени („загребани“) ласером прослеђују се до најсавременије лабораторије смештене у трупу шестоточкаша (ровера) тешког око тону, где се анализирају, а резултати се путем антене шаљу на Земљу, у истраживачки центар НАСА.

Кинески пут у космос

После Нила Армстронга, који је у 83. години преми-нуо крајем августа 2012. године, још само 11 астронаута, Американаца, ходало је по Месецу, па се често поставља питање ко је следећи. Истраживачи космоса све више су уверени да ће то бити Кинез, иако су Јапан и Индија одавно најавили да ће учествовати у свемирској трци.

Путовање на Месец одувек је имало престижно, али и научно обележје, посебно због тога што на Месецу постоје ресурси за рад нуклеарних постројења. Према мишљењу експерата, Кина је у овом тренутку најближа освајању Земљиног природног сателита, сем осталог, и због тога што су Сједињене Америчке Државе одустале од веома ску-

пог програма НАСА „Констелејшн”, према коме је предвиђено слање човека (Американца) на Месец. Многи истраживачи космоса америчку одлуку сматрају отварањем врата Кинезима у свемирској трци. А Кина, у жељи да очува положај велике светске силе, на сваки начин настоји да буде прва азијска земља која ће послати човека на Месец. Због тога је и покренула амбициозни програм „Ћангед” (промењен), када су на Месец послате две сонде – „Ћенгед-1” и „Ћенгед-2”.

„Ћангед-1” је на Месец стигао у октобру 2007. године, док је друга сонда пут Месеца упућена три године касније, како би детаљно испитала део Месечеве површине. Следећа

ОПАСНОСТ ОД АСТЕРОИДА

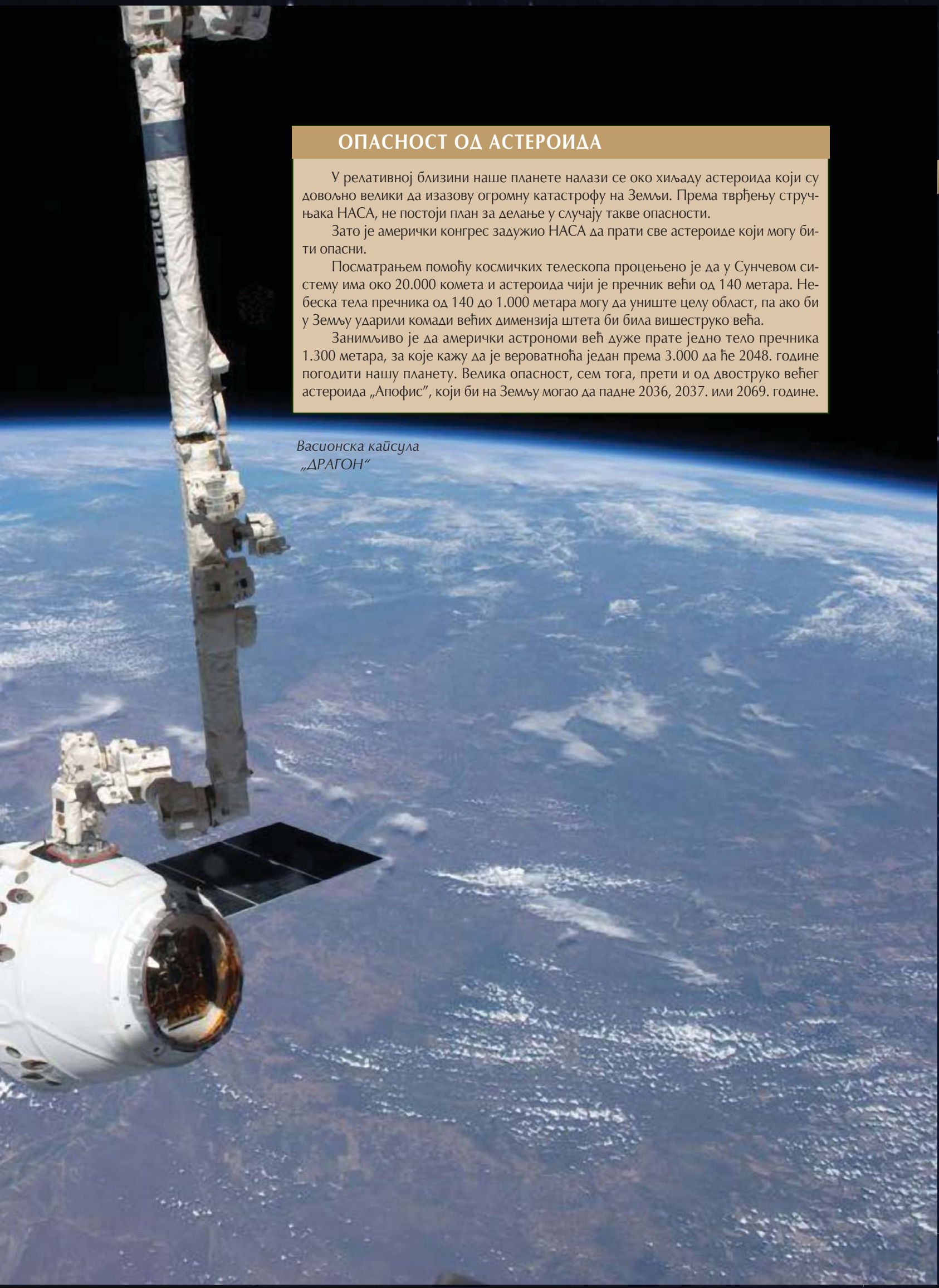
У релативној близини наше планете налази се око хиљаду астероида који су довољно велики да изазову огромну катастрофу на Земљи. Према тврђењу стручњака НАСА, не постоји план за делање у случају такве опасности.

Зато је амерички конгрес задужио НАСА да прати све астероиде који могу бити опасни.

Посматрањем помоћу космичких телескопа процењено је да у Сунчевом систему има око 20.000 комета и астероида чији је пречник већи од 140 метара. Небеска тела пречника од 140 до 1.000 метара могу да униште целу област, па ако би у Земљу ударили комади већих димензија штета би била вишеструко већа.

Занимљиво је да амерички астрономи већ дуже прате једно тело пречника 1.300 метара, за које кажу да је вероватноћа један према 3.000 да ће 2048. године погодити нашу планету. Велика опасност, сем тога, прети и од двоструко већег астероида „Апофис“, који би на Земљу могао да падне 2036, 2037. или 2069. године.

*Васионска кајсула
„ДРАГОН“*

етапа била је предвиђена за 2013. годину. Планирано је да на Месец оде сонда „Ћангед-3“, заједно с модулом који ће омогућити још детаљније научно испитивање Месечевог тла, док је слањем четврте сонде („Ћангед-4“) предвиђено „уходавање“ поступка враћања сонди с Месеца на нашу планету.

Кинези истовремено настоје да изграде сталну свемирску станицу на којој ће боравити њихови космонаути, тако да су септембра 2011. године у орбиту око Земље послали модул „Тијангонг-1“ („небеска палата“), уз који је после нешто мање од годину дана (јуна 2012. године) успешно пристао „Џенџу-9“ („божански брод“) с троје кинески космонаута, међу којима је и Лију Јанг, прва Кинескиња која је полетела у свемир.

Кина је, да подсетимо, послала првог космонаута у орбиту 2003. године. Касније је било још неколико мисија с

људском посадом, али ни у једној није учествовала жена. Тридесетогодишња Лију Јанг, чије су припреме кинески експерти, а и медији, помно пратили, учинила је да Кина постане трећа земља, после негдашњег Совјетског Савеза и САД, која је послала жену у космос, користећи се властитом технологијом.

То троје одабраних космонаута успешно су извели прво кинеско спајање космичких бродова. Овладавање технологијом пристајања је веома сложен подухват, којим су Руси и Американци овладали још шездесетих година прошлог века. Кина свој космички програм види као део престижа и симбол властитог глобалног статуса, све веће техничке способности и успешног претварања заостале сиромашне земље у другу привредну силу света. Циљ садашњег васионског програма јесте да Кини омогући изградњу космичке станице на којој посада може да борави више ме-

Роботска сонда „Кјуриозити“ на Марсу

сеци, као на старој руској станици „Мир“ или садашњој Међународној свемирској станици.

Специјална капсула

Недавно је Америчка свемирска агенција НАСА представила јавности специјалну капсулу „Орион“ – малу летелицу којом ће се космонаути, после 2030. године, пребацивати с Земље на Марс. Њено испитивање ће започети у првој половини 2015. године. Планирано је да за време испитивања малена капсула пут космоса полети помоћу ракете „Делта-4“ до орбите од око 6.000 километара изнад Земљине површине, што је 15 пута даље од положаја на коме се налази стална Међународна свемирска станица. „Орион“

ће се после тога вратити у Земљину атмосферу при брзини од 32.000 километра на час, тако да ће током лета бити испитан његов топлотни штит.

Током године и у наредом периоду стручњаци НАСА ће монтирати још инструмената и делова како би та летелица била потпуно спремна за обављање задатака због којих је пројектована и направљена. Биће, дакако, развијане и нове технологије, а трагаће се, истовремено, и за најбољим решењима за слање људи на Црвену планету у четвртој деценији 21. века.

А док се праве планови за будућност, не заборавља се на нешто што већ спада у прошлост. Реч је, наиме, о томе да је почетком 2012. године најстарији свејс-шатл „Дискавери“ обавио последњи лет и запутио се у – музеј. Била је то, после 39 свемирских летова за скоро три деценије, његова последња мисија.

Први пут је лансиран пре 28 година и летео је у свемир више него било који други шатл. У орбиту је однео телескоп „Хабл“. У њему је летео први руски космонаут и извео први сусрет с руском станицом „Мир“. За његовим командом је тада била жена. Шатл је превалио 238 милиона километара и укупно у свемиру провео 365 дана.

Америчка свемирска агенција ставила је 2011. године тачку на тај програм како би се усредсредила на дестинације изван ниже Земљине орбите. Изградњу будуће летелице којом ће амерички космонаути летети у свемир НАСА је поверила приватним компанијама. Док не буде готова, Американци ће моћи да лете у космос једино на руском „Сојузу“ (по цени од 60 милиона долара за једно лансирање).

У међувремену, Европска свемирска агенција, ЕСА, приводи крају радове на изради свемирског брода „Скајлон“, који изгледа као обичан авион и полеће с класичне писте и поново на њу слеће по повратку из ниске Земљине орбите. Пројекат је, на основу мишљења многих стручњака, у извесној мери револуционаран по томе што је „Скајлон“ све у једном – нема посебну (скупу) бустер ракету која га избацује у свемир, нема спољни резервоар за гориво, нити му је потребна специјална лансирна рампа. Кључни елементи конструкције су његови хибридни мотори, који користе кисеоник и водоник из ваздуха до висине од 26 километара, баш као и млазни авиони, а затим прелазе на ракетно гориво кад се попну изнад атмосфере.

Око трупа „Скајлона“ налази се керамички омотач ојачан угљеничним влакнима. Лакши је од оног на америчком свејс-шатлу, због чега се мање загрева приликом повратка у атмосферу. Дугачак је 82 метра. Може да понесе 12 тона терета и астронауте до Међународне свемирске станице или 40 свемирских туриста. Трошиће чак 80 одсто горива мање од стандардне ракете. Свака летелица типа „Скајлон“ моћи ће да се лансира око 200 пута. Многи сматрају да ће ту свемирску летелицу од Европљана откупити Американци, као замену за „Дискавери“.

СЕОБА У КОСМОС

Чувени астрофизичар др Стивен Хокинг сматра да је насељавање космоса кључ опстанка човечанства. Зашто? Зато што ће људи тешко избећи катастрофу у наредних сто година.

„Лепо је што човек“, каже доктор Хокинг, „настоји да своје космичко окружење учини удобним местом за живљење, али ће наша себичност и насилност бити наша пропаст. Зато је једини начин за преживљавање наше врсте то да се пошаље што више људи у космос да открију здравије услове за живот, које ће себични и насилни људи спорије уништити него на Земљи...“

Приватизација у свемиру

Освајање свемира одувек је било скупо, а постало је још скупље последњих година, када је свет преплавилa економска криза, тако да НАСА све чини како би у рутинске операције летова с људском посадом у ниској орбити Земље укључила и приватне корпорације. Једна од њих је компанија „Спејс икс“ из Калифорније (САД), која је маја 2012.

године лансирала свемирску летелицу „Драгон“ („змај“). Зато је употребљена прва приватна ракета „Фалкон-1“ (исте компаније), која је капсулу „Драгон“ понела до Међународне свемирске станице (МСС), допремивши космонаутима који бораве на њој храну и око 520 килограма разноврсне опреме, а с ње на Земљу вратила нешто више терета (660 килограма), који космонаутима више није потребан и који заузима ионако скучен простор у коме извршавају свакодневне задатке.

Сасвим је извесно да ће ангажовањем приватног капитала у освајању космоса доћи до растерећења америчког државног буџета, тако да ће НАСА моћи део новца да усмери ка фондовима из којих ће се финансирати пројекти везани за истраживање астероида и слање летелица ка Марсу. А пошто се предвиђа да приватне компаније толико технолошки ојачају да на Међународну свемирску станицу, Месец, па и дубље у космос, могу да пошаљу летелице с људском посадом (највероватније већ за годину-две), онда је сасвим јасно да НАСА у својим плановима има много сложеније васионске подухвате, о којима ће се, нема сумње, врло брзо сазнати. ■

Сећање на борце

Како године пролазе, све је мање живих сведока ратова и борби које су, уз много жртава, обележиле век за нама, али и удружења која чувају сећања на њих. Једна од таквих организација јесте СУБНОР, која више од пола века подсећа на тековине Другог светског рата, али и на пале и рањене борце осталих ратова.

Савез удружења бораца Народноослободилачког рата 1941–1945, СУБНОР, јесте друштвено-политичка организација која окупља све борце Народноослободилачког рата (НОР) од 1941. до 1945. године и која се претходних деценија бавила очувањем тековина тог рата, као и материјалним обезбеђењем бивших учесника, посебно инвалида, као и њихових породица.

Потпредседник Општинског одбора СУБНОР-а Чукарице мајор у пензији Слађан Гашић, задужен за сарадњу с Војском Србије, посебно истиче да је услов сарадње с осталим институцијама и организацијама да друга страна у сарадњи пошту-

је тековине Народноослободилачке борбе и уважава историјске вредности Народноослободилачког рата. Он објашњава да је једино Војска Србије, међу многим организацијама, остала доследна у третирању историјских чињеница везаних за неговање традиције ратова у прошлом веку.

– Посебна пажња придаје се сарадњи с командама и јединицама Војске, а много је оправданих разлога да сарадња СУБНОР-а са Војском Србије има посебан значај – наглашава Гашић, истичући да су међу члановима и бројни пензионисани припадници наше војске.

Према његовим речима, сарадња датира још из времена када је у касарни у Великој Моштаници постојала јединица Војске, а када је напуштена Удружење бораца Чукарице покренуло је иницијативу да се ти објекти адаптирају у дом за стара лица. Посебно значајна сарадња остварена је и с командом 126. бригаде ВОЈИН, јединицом коју краси орден Народног хероја, чији је Гашић некадашњи припадник.

– Наиме, марта 2009. године, с тадашњим командантом 126. центра покренули смо акцију да једна улица у Јакову понесе име поручника Жељка Савичића, старешине Бригаде ВОЈИН, који је с поручником Синишом Радићем погинуо 6. априла 1999. на обронцима Маљена, у току агресије НАТО-а. Од Дана сећања 24. марта. 2011. улица у Јакову, у којој се налази кућа у којој је некада живео, носи име Улица поручника Жељка Савичића – објашњава Гашић и додаје да је сарадња с 126. бригадом ВОЈИН на завидном нивоу.

СУБНОР Београда броји више од 17.000 чланова, од којих половину чине учесници НОР-а, уз остале чланове, потомке и поштоваоце. Одбор Чукарица је једно од 17 општинских удружења главног града и има 1.426 чланова. Просечна старост

Слађан Гашић

ПРАЗНИК НЕСТАО С ДРЖАВОМ

У организацији Градског одбора СУБНОР-а, већ традиционално, 4. јула обележава се Дан борца, који се прослављао као државни празник у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији и Савезној Републици Југославији, а који је одлуком Владе Србије укинут 2001. године.

Празник се и данас незванично прославља у организацији Савеза удружења бораца Народноослободилачког рата у Бојчинској шуми, код села Прогара у Срему, на око тридесетак километара од Београда и окупља више хиљада посетилаца.

чланова бораца је 87 година. На територији Београда има више од 600 споменика и спомен-обележја из Другог светског рата, о којима брину чланови Удружења. ■

Б. МИЉИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

„Хитар трозубац 2013“

Делџе у одбрани

Четрдесет седморо
припадника Прве
бригаде, разврстаних
у два вода, у саставу
мултинационалне
Делта чете,
учествовало је у јулу
на међународној
вежби у украјинској
области Јаворив, којој
су домаћини били
украјинска војска и
Европска команда
Оружаних снага САД

На вежби у Украјини, током
које је демонстрирана ин-
тероперабилности различитих
снага, с тежиштем на од-
брамбеној тактици и увежбавању про-
цедура приликом радио-комуникације,
учествовали су представници 17 земаља
чланица НАТО-а и чланица Програма
„Партнерство за мир“ – око 1.300
официра, подофицира и војника.

Два механизована вода из састава
11. пешадијског и 17. механизованог
батаљона Прве бригаде била су у саставу
мултинационалне Делта чете, којом је
командовао капетан Иван Јанковић, и коју су,
уз наше, чинили и по један механизовани
вод припадника грузијских и бугарских
оружаних снага.

Капетан Јанковић, који на таквој
вежби учествује први пут, каже да су
припреме наших учесника на

полигонима у касарнама Панчева и
Бачке Тополе биле сложене и напорне.

– Судаћи по оспособљености, наши
војници ни у једном сегменту не
заостају за војницима осталих европских
војски. Ипак, током вежбе употребили смо
знања из појединих области, посебно
када је реч о начину на који се реализују
поједини садржаји обуке – наводи
капетан Јанковић.

И потпоручник Предраг Ђорђевић,
командир вода, први пут је на међународној
вежби. Била је то прилика да размени
искуства с иностраним колегама. Како
истиче, припадници Војске Србије у
Украјини могли су на најбољи начин да
прикажу начин рада и обучавања код нас –
каже потпоручник Ђорђевић.

Заставнику Ивану Туцићу и воднику
Давору Урбану, командирима одељења,
ово није прво учешће на ме-

Наше војнике посетио је командант Коџине војске генерал-пошћуковник Александар Живковић

ђународним вежбама, па су, како наводе, имали прилику да сагледају и колико су напредовали у односу на раније учешће. Слажу се да наши војници стоје раме уз раме с колегама из иностранства.

Да је то управо тако потврђује и чињеница да су, у дану присуства високих званица на вежби, припадници наше војске успешно демонстрирали интервенцију ради заштите командног места и медицинске евакуације, као и блокаду пута кроз стационарни контролни пункт. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

Извиђачи Прве и Треће бригаде на обуци у летњим условима

Црвене беретке у акци

На каналу Дунав–Тиса–Дунав, у непосредној близини Новог Сада, извиђачи Прве бригаде увежбавали су савладавање водених препрека користећи формацијска и приручна средства, док су њихове колеге из Треће бригаде вештине одмеравали на Облачинском језеру надомак Мерошине

ији

Уз домишљатост и маштовитост извиђача Прве бригаде наше војске, изграђена је својеврсна „флота“ сплавова од различитих природних материјала – сламе, сувих грана, шаторских крила и ПЕТ амбалаже, за-

тим од аутомобилских гума и металних буради.

Убрзо је уследило „форсирање водене препреке“ – канала. Веслајући војничким ашовчићима, лопатама, моткама, извиђачи из новосадског, бачкопопског, сремскомитровачког и

панчевачког гарнизона брзо су и сигурно стизали с једне на другу обалу.

Претходног дана припадници извиђачке јединице опробали су се и у самосталној исхрани у природи, борњу и коришћењу хладног оружја, како би успешно извршили задатак у позадини непријатеља.

Током вежбе приказани су различити начини израде и коришћења ложишта, објеката за чување и конзервирање хране, као и пећи за хлеб. Како је за прикупљање хране коју дарује природа потребна довитљивост, извиђачи су направили и неколико клопки за ситну дивљач.

Стога су се на трпези специјалца наше прве бригаде, уз погачице с боквицом, нашли и печени жабли батаци, речна риба и змије, пржени скакавци, те паприкаш од пужева, супа

од хајдучке траве, риблиа чорба и сушено зечје месо. Осладили су се компотом од дивљих јабука.

Почетком јула на Облачинском језеру наомак Меровшине у савладавању водених препрека обучавали су се извиђачи Треће бригаде. На захтевној и динамичној вежби „Извиђачка патрола у извођењу диверзије са савладавањем водене препреке“ применили су знања којима су овладали

у досадашњој обуци у посебним условима, попут борења, роњења, пливања, самосталне исхране у природи, гађања ножем и верања.

Припадници извиђачке јединице, којом командује капетан Лазар Калат, савладали су стражарско обезбеђење током диверзије, поставили и употребили експлозив, те успешно извукли борбену групу. Такође, демонстрирали су вештину управљања

чамцима и креативност током израде пловила од средстава која су пронашли у природи. На сплавовима од буради превозили су највише људи и терета, а најбоље су пловили на онима од гума.

И на њиховој трпези нашли су се специјалитети од змија, корњача, жаба, риба, дивљих крушака и јабука, печурака, коприве.

На обуци су успешни били и припадници јединице који су се први пут нашли на таквом задатку, разводница Мирјана Баловић и десетар Бојан Јанковић. Они кажу да је акција електронског или штапинског минирања објеката сложена и уз знање тражи и искуство, као и стрпљење да се све добро испланира, правилно одреди количина експлозива, минира објекат и извуче на безбедно место. Додају да су поносни што носе црвену беретку и што се увежбавају с најбољим специјалцима српске војске. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ
Зоран МИЛАДИНОВИЋ

Узбуна у три временске зоне

Председник Руске Федерације Владимир Путин истакао је професионализам и енергичност руских официра, додајући да је руска војска показала висок степен борбене готовости током највеће војне вежбе за више од две деценије

У четири сата ујутру, по московском времену, 12. јула, руски министар одбране Сергеј Шојгу, по наредби председника и главнокомандујућег руском војском Владимира Путина, подигао је у готовост 160 хиљада војника и официра, више од 1.000 тенкова и оклопних возила, 130 авиона и хеликоптера стратешке, војнотранспортне, ловачке, бомбардерске и војне авијације, као и 70 бродова и пловних објеката Ратне морнарице Русије. Главномандујући Источним војним округом адмирал Константин Сиденко добио је из Генералштаба запечаћену коверту с разрађеним планом дејства, а исте ноћи руска војска је ужурбано кренула према задатим местима одржавања вежби, од којих је поједине, делило и више од 3.000 километара.

Циљ изненадних поноћних маневара била је провера спремности руске војске у извршавању задатака, али и процена обучености, техничке спремности и опремљености наоружањем и техником. Реч је о најмасовнијој провери борбене готовости у постсовјетској ери, у којој су учествовале јединице и војне формације из Централног и Источног војног округа, Тихоокеанска флота, као и Стратешка и Војнотранспортна авијација Ратног ваздухопловства Русије. Јединице и војне формације извршавали су задатке на 17 полигона, а бродови Тихоокеанске флоте у акваторијумима Охотског и Јапанског мора.

Увежбавање јединица руске војске, које је трајало до 20. јула, требало је да утврди готовост Источног војног округа у реаговању на изненадне ситуације, као и да тестира спремност војске да у кратком року пребаци технику и људство копном и морем до удаљених крајева земље, уз координацију унутар различитих родова војске, али и с цивилним службама. Уз то, намера је била и да се утврди шта и због чега не функционише, што је установљено већ првог дана вежбе.

Обишавши прво војни полигон „Успеновски“ на Сахалину, острву у Тихом океану, на далеком истоку Русије, северно од Јапана, где је пратио ток вежби, Путин је присуствовао и завршној офанзивној јединици из Централног и Источног војног округа у Читинској области на полигону „Цугол“ у јужном Сибиру. Руски председник је том приликом истакао професионализам и енергичност руских официра, додајући да је руска

војска показала висок степен борбене готовости током највеће војне вежбе за више од две деценије.

Иако је вест о великој акцији руске војске осванула у свим светским медијима, велики маневри, како су образложили руски званичници, треба да покажу спремност њихове армије и нису директно усмерене против било које земље.

Сценаријом војне вежбе, како се наводи у руским медијима, предвиђена је технолошка катастрофа на крајњем истоку Руске Федерације, где су се у атмосфери нашли отрови и радиоактивне материје. Руско министарство одбране је за санацију акцидента упутило биолошко-хемијско-радиоактивну бригаду из Централног војног округа, коју 8.000 километара ка истоку треба да пребаци војни транспортери ИЛ-76, тестирајући истовремено и брзину реаговања. Ни војна морнарица није била поштеђена, па је током увежбавања извршавала задатке у борби против пирата и обезбеђивање Тихог океана. Планирано је, такође, и откривање непријатељских подморница, као и тренинг у спасавању на мору.

Један од задатака био је и да се људство и техника пребаци на више хиљада километара удаљена места бродовима, железницом и авионима, као и да се прикаже брзина логистичке подршке војсци. За вежбу је ангажовано и 16 композиција возова, с 562 вагона и платформи, који превозе људство и технику из Хабаровског краја на Сахалин. Пешадија је имала задатак да за два дана дође до одредишта, постављајући успут кампове, маскирајући положаје и организујући одбрамбене стратегије.

Изненадне војне вежбе и маневри, који се изводе истовремено у више временских зона, уз ангажовање многобројног људства различитих родова војске, постале су пракса од када је министар одбране Сергеј Шојгу. Реч је о четвртој увежбавању и изненадној провери борбене готовости од почетка године, на којима се ангажује све већи број људи и технике. Претходне акције одвијале су се само на Црном мору и северу земље. ■

Маневри „Помоћ на мору 2013“

Русија и Кина показују песницу

Артиљеријском паљбом по надводним и ваздушним циљевима, као и операцијом пружања помоћи броду који је доживео несрећу завршени су руско-кинески војни маневри „Помоћ на мору 2013“.

Маневри су трајали три дана у Јапанском мору у заливу Петра Великог. С обе стране ангажовано је око 20 разарача, ракетних крстарица, противподморничких бродова и бродова за снабдевање, као и преко 10 ловаца и хеликоптера палубне авијације.

Ово је друга антитерористичка обука великих размера Русије и Кине на мору. Прва је одржана прошлог лета у Жутом мору. Обука је изазвала интересовање и опрез у

– Русија и Кина показују да је између нас могућ војни савез, иако у ствари нема никаквог војног савеза између Русије и Кине. И пре свега, руководство Кине традиционално истиче да односи с Русијом не представљају савез и да то никад неће бити – рекао је Храмчихин.

У обуци је потврђен пораст иначе високог нивоа поверења између Русије и Кине у војној области и заинтересованост за заједничко осигурање сопствене безбедности.

МОГУЋНОСТ ЗАЈЕДНИЧКИХ АКЦИЈА

По мишљењу већине аналитичара, тешко да ће Русија и Кина у скорије време моћи да обављају нека заједничка војна дејства. Ради се о томе што још увек остаје отворено питање способности руских и кинеских руководиоца да донесу брзу политичку одлуку о војној интервенцији у случају да то ситуација буде захтевала. Русија и Кина, на пример, нису успеле да одиграју иоле запажену улогу у регулисању ситуације у јужном граду Киргистана Ошу, где је 2010. године дошло до крвавих међуетничких сукоба.

Азији и на Западу, али организатори наглашавају да она не представља никакву претњу по треће земље.

– У обуци се огледа војно зближавање Русије и Кине. Она служи као један од елемената стабилности у Пацифичком обручу и не представља било какав политички притисак на треће земље. Ово треба истаћи зато што има прилично много шпекулација на ту тему – пренео је главни уредник часописа „Национална одбрана“ Игор Коротченко изјаве руководиоца маневара.

Међутим, снаге самоодбране Јапана и војска САД у Јапану су одмах започеле заједничку обуку у рејону Хокаида. Притом је 16 јапанских и америчких авиона и стражарских бродова почело непрекидно осматрање кинеско-руске обуке која се одвијала на 300 километара од Хокаида.

Ово је дало повода заменику директора Института за политичку и војну анализу Александру Храмчихину да изјави да је руско-кинеска обука усмерена и на спољашњи аудиторијум, односно на САД и Јапан, пре свега.

Ово је подвукао и председник Академије за геополитичке проблеме Леонид Ивашов.

– Обука је показала да ће и Кина и Русија заједнички бранити своје интересе. Постоји изванредан притисак на политику Русије на Далеком истоку од стране Јапана. А Јапан је савезник САД, на његовој територији је лоцирана моћна војна групација САД. Такође запажамо јачање противракетне и војно-ваздушне групације САД у овом региону, опет уз помоћ Јапана. Кина такође осећа притисак од стране САД и Јапана. Забринута је због сукоба у вези са спорним острвима у Источном кинеском и Јужном кинеском мору, као и у Малакском мореузу кроз који пролази главни ток угљених водоника до Кине – објаснио је Ивашов разлоге организовања заједничких војних маневара.

До 15. августа код Чељабинска се одржава и копнена руско-кинеска антитерористичка војна обука „Мировна мисија 2013“.

„Застава филм
у чети за обуку паса

Забележено

Наставни филмови, деценијама препознатљиви знак „Заставе филма”, имали су значајну улогу у оспособљавању старешина и војника. Ново време и околности донели су коренит заокрет у режији, начину снимања и њиховој изradi. Увид у снимљене материјале о нишкој чети за обуку паса сведочи о томе да је управо тим филмом учињен напредак ка новом приступу, изласку из шаблона, доминацији играних и акционих секвенци у грађењу занимљиве приче.

Војнофилмски центар „Застава филма” обележава 65 година постојања и рада на изradi информативних, филмских, видео и мултимедијалних производа, намењених за информисање јавности о активностима Министарства одбране и обучавању команди, јединица, установа и припадника Војске Србије.

Директор те установе потпуковник Мате Вујновић и његови сарадници чине све што је у њиховој моћи да очувају и унапреде делатности Центра, а да при том посебну пажњу посвете снимању филмова. О томе сведоче недавно снимљени стручни филм о лајмској болести и мишјој

грозници, промотивни филм о Ремонтном заводу „Мома Станојловић” и управо завршено снимање наставног филма „Чета за обуку водича паса, узгој и дресуру паса”.

Екипа „Заставе” од 28. маја до 6. јуна снимала је у Нишу филм о јединици која деценијама важи за највећи центар за обуку паса у региону, како би омогућили боље информисање припадника система одбране о историји, организацији, задацима и функционисању чете за обуку водича паса, узгој и дресуру паса. Уједно, био је то повратак продукцији наставних филмова.

ОКОМ КАМЕРЕ

Едукација и промоција

Филм о могућностима нишке чете Центра за обуку логистике Команде за обуку имаће, поред едукативне, и промотивну функцију, пре свега у делу међународне војне сарадње и приказа капацитета наше војске за обуку водича паса и паса различитих специјалности. Засигурно ће имати верзије на српском, француском и енглеском језику, а можда и на немачком.

Начелник Одељења за ветеринарство Управе за војно здравство Министарства одбране и сценариста

филма доц. др потпуковник Радивоје Анђелковић задовољан је снимљеним десетосатним материјалом, а посебно наглашава да су изузетно добро сарађивали с јединицама Војске Србије и институцијама Ниша. Наиме, секвенце филма снимане су на вежбалиштима и полигонима нишке касарне „Књаз Михаило“, војном аеродрому Ниш, Каменичком вису, у Церјанској пећини и у објектима нишког Електронског факултета и Железничке станице у том граду.

Сценарио филма обухвата најважније детаље о историјату, организацији и задацима чете, о обуци водича паса, паса чуварске и заштитне слу-

жбе и паса специјалне намене, те о ветеринарској заштити и репродукцији паса.

Командир чете за обуку водича паса, узгој и дресуру паса и координатор снимања филма мајор Зденко Цвијетић каже: „Драго нам је што ће филм промовисати јединицу у војним и друштвеним структурама и што ће људи имати прилику да се сагледају могућности наше јединице, у којој је до сада обучено 12.000 службених паса и више од 20.000 њихових водича“.

Капетан Цвијетић и његови сарадници омогућили су филмској екипи изузетно квалитетне услове за снимање. Снимани су и кадрови којих до сада није било у војној филмској продукцији. Ретко се на филму виђа дефиле тридесет војних службених паса, укрцавање и искрцавање из хеликоптера или сцене њихове употребе у служби трагања и спасавања, те проналажења повређених у рушевинама и лавинама. Сигурно је да ће пажњу привући и секвенце у којима пси проналазе наркотику и врше спољашњу и унутрашњу претрагу вагона ради проналажења минско-експлозивних средстава. Изузетно је атрактиван упоредни приказ рада пионира и паса на проналажењу минско-експлозивних и неексплозивних убојних средстава. У тим сценама види се да пси неколико пута брже проналазе експлозивне направе и да за исто време претраже 10 до 15 пута већу површину од човека с пипалицом или метал-детектором.

Покрет и акција

Екипу „Заставе филма“ на снимању у Нишу предводио је редитељ Марко Ж. Николић, организаторске послове обављао је Ненад Чобељић, а сниматељи су били Мирко Лукановић и Александар Ђорђевић.

„После паузе од десет година ово нам је први наставни филм о псима“, каже Николић и додаје да је најтеже снимати филмове са животињама и децом, па им је рад у Нишу био професионални изазов. „Покушали смо да већина кадрова буде у покрету

и акцији, али и да статичне сцене учинимо што филмичнијим. Сниматељи су изузетно одрадили посао, чак су се излагали и опасностима како би снимали поједине сцене“.

Међу филмским записима налазе се и кадрови од којих заостаје дах, почев од ситуације када службени пси обарају маркиранта у пољу, до сцене у којој пас истрчава из заклона, ускаче у возило и напада наоружано лице, те снимака високоризичних акција противтерористичке борбе, откривања заседа и напада на објекат. Све је то захтевало од редитеља, организатора и сниматеља да искажу максимум професионализма, знања и вештине. Многе сцене захтевале су да се сниматељи спријатеље с псима како бих их снимали из непосредне близине.

Добри ефекти снимања не би били могући без одговарајуће технике. Снимали су истовремено с три камере – нова камера FUL HD гарантовала је

добар технички квалитет, а мобилна GO PRO отворила је могућност снимања и на до сада потпуно неприступачним местима. Тако је у једном тренутку камера закопана у земљу снимала како пси трагачи проналазе мину, док је у другој ситуацији омогућила снимање ускакања пса у возило из унутрашњости аутомобила.

Предстоји монтажа и тонска обрада снимљеног материјала, а премијерно приказивање наставног филма очекује се на јесен. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ
Снимио Саша ЂОРЂЕВИЋ

Концерт ансамбла „Станислав Бинички“

На концерту Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“, 25. јула, пред препуном Свечаном салом Дома Војске Србије, љубитељи класичне музике уживали су у делима Томаза Албинонија, Антонија Вивалдија, Георга Филипа Телемана, Жана Сибелијуса и Волфганга Амадеуса Моцарта, која су са оркестром извели солисти Вишња Сташевић, Јулија Кривошић, Теодора Пејашиновић, Урош Кованчић, Игор Лазич, Михаило Саморан, Немања Михајловић, под диригентском палицом Павла Медаковића.

Током наступа изведене су композиције „Адађо“, концерт за фагот и оркестар у е молу, концерт за хорну и оркестар у де дуру, „Валсе тристе“ и концертантна симфонија у Ес дуру за соло обоу, кларинет, фагот, хорну и Оркестар. ■

Н. ДРАЖОВИЋ

Оперско вече у Дому Војске

У Свечаној сали Дома Војске Србије, у оквиру „Вечери оперских арија“, које организују Медија центар „Одбрана“ и Уметнички ансамбл Министарства одбране „Станислав Бинички“, 11. јула наступиле су вишеструко награђиване уметнице домаћих и међународних такмичења – сопран Сања Кличковић и Миљана Иванковић, као клавирска пратња. На репертоару су била дела Перголезија, Доницетија, Моцарта, Рахманинова, Калмана, Бабића, Бернштајна и Дебисија. ■

Н. Д.

Нови број „Добровољачког гласника“

Удружење ратних добровољаца 1912–1918, њихових потомака и поштовалаца из Београда ове године обележава 110 година постојања и рада. Тим поводом „Добровољачки гласник“, који такође обележава 85 година издажења, доноси шири напис о Удружењу. Реч је о једној од најстаријих организација у нашој земљи, коју је формирао краљ Петар Први Карађорђевић 1903. године, на иницијативи ратних добровољаца из дотадашњих ратова.

„Гласник“ пише и о осталим темама које су значајне за наше историјско памћење – годишњици Миланског едикта, о Стевану Немањи и Николи Тесла, те доприносу ратних добровољаца Надежде Петровић и Флоре Сендс. У рубрици „Записи, подвизи, сећања“ је напис о Ђорђу Михаиловићу, најстаријем чувару српске историје у Солуну. ■

Н. ПЕШИЋ

Књига о најмлађем добровољцу Првог светског рата

Са Гучева у легенду

У организацији Републичког одбора Савеза потомака ратника Србије 1912–1920. године у Дому Војске у Београду представљена је књига генерала у пензији мр Милисав Секулића „Са Гучева у легенду“. Реч је о животопису Момчила Гаврића, најмлађег ратника добровољаца Првог светског рата, човека кроз чију су биографију, како се на промоцији могло чути, преплетене готово све драме Србије, српског народа и Југославије у 20. веку.

О књизи су, поред аутора Милисав Секулића, говорили и рецензент новинар Слободан Кљакић и уредник књиге, новинар Душан Миловановић и председник Републичког одбора СПРС 1912–1920. пуковник у пензији Љубомир Марковић.

Душан Миловановић подсетио је да се за судбину Момчила Гаврића, десетогодишњака који је са зграшта родне куће у селу Трбушница код Лознице, где су му аустроугарски окупатори 1914. године побили деветоро чланова породице, почео свој пут војника, сазнало тек деценијама касније. Он је истакао да се према Гаврићевом животу детета војника, Солунца, заборављеног и оспораваног хероја, који је дуго био непознаница јавности, снима документарни филм.

Рецензент књиге Слободан Кљакић, подсетио је да је „Са Гучева у легенду“ још једна у низу књига Милисав Секулића која изазива пажњу читалачке публике, назвавши писца неуморним истраживачем у чијим се написима читава „аскетска самодисциплина“ која произилази из његове успешне официрске каријере. Секулић је, према речима рецензента, подигао споменик Момчилу Гаврићу и осталим ратницима који су прошли сличне ратне и животне голготе.

Аутор књиге, Милисав Секулић, подсетио је на трагичне и величанствене моменте живота једног обичног, али великог човека какав је био његов земљак Момчило Гаврић. Писац овог животописа није пропустио да помене кроз какве је недаће прошао дечак Солунац, који је после Првог светског рата био приморан да служи војни рок иако је више од четири године носио пушку и униформу и који је после Другог светског рата био идеолошки прогоњен. Секулић је оживео и неке од забележених тренутака из разговора са Момчилом Гаврићем који је до краја живота остао веран својим чврстим уверењима и карактеру. ■

А. ПЕТРОВИЋ

Тителски шајкашки батаљон

Ратници од заната

Успомена на Србе шајкаше сачувана је до данас у називу Шајкашка. На том подручју шајкаши су се најдуже задржали као род војске, а главна места била су им Тител, Гардиновци, Лок, Вилово, Мошорин, Жабаљ, Ковиљ и Чуруг. Њихова велика заслуга је што су турској војсци онемогућили напредовање дуж речних комуникација средње Европе. Били су вични ратовању на рекама. Иако бродови и јединице нису званично били њихови, борбама против Турака обележили су историју Подунавља.

Флотиле шајкаша су војне организације које се помињу још од 10. века. Шајкаши су ратовањима обележили средњи век у Подунављу. На тој раскрсници којом су се кретале војске и народи, однели су многе победе. Иако су најчешће припадале Угарској, њихове

посаде биле су састављене од Срба, а највећи број њихових команданата такође су били Срби.

Шајке на Дунаву

За посаде шајкашких флотила Мађари су узимали подунавске Србе. Код шајкаша је у почетку владала организација задруге, коју су Мађари преузели од Срба шајкаша (насади-ста). Из породичне задруге развијале су се војничке задруге, чији су чланови били шајкаши на Дунаву, од Пожуна (Братислава) до Видина, а у току ратова премештали су се с доњег у северне и западне крајеве горњег Дунава.

Тако су Срби шајкаши дошли у Пожун, Коморан, Естергом, Бају и остала места. До друге половине 16. века постојале су само флотиле на Дунаву, али када су и остале пловне реке ушле у стратегијски систем одбране, организоване су флотиле на Сави, Тиси, Мурешу, Драви, Ваху и Раби, под командом главног капетана на Дунаву. У 15. и 16. веку понеки деспоти

имали су властите флотиле, а нарочито српски деспоти Бранковићи и у Срему Стеван Штиљановић.

Старешина Дунавске шајкашке флотиле био је главни капетан, чије је седиште у почетку било у Београду, затим у Петроварадину, а касније у Коморану. Њега је бирао краљ међу заслужним и угледним шајкашима. С два или три брода и посадом од 120 шајкаша заповедале су вајде (војводе), биране између обичних шајкаша. Вајдама су били потчињени тизедуши (десетари), њима обични шајкаши, којих је на свакој осредњој шајки било око 35, а на флотили од 800 до 2.600.

У периоду од 1579. до 1793. године, када је на Дунаву била само аустројска флотила, било је заповедника с чином адмирала, генерала и пуковника, а на галијама капетана и поткапетана. Шајкаши су у првим вековима постојања имали станице на нашој територији у Српском Ковину, Футогу, Сланкамену, Тителу и Шапцу, Голупцу, Смедереву и Београду.

Од 17. века сваки град на Дунаву имао је утврђено пристаниште, заштићено бедемима. Београд је имао пристаниште, а између Куле Небојше и Видин-капије налазила су се врата кроз која су шајкаши, по потреби, могли изаћи. Из Дунава је до унутрашњег пристаништа водио широк и дубок канал, а вода се у њега пуштала кроз брану само за време опсаде града. Добро утврђени градови били су Смедерево и Петроварадин.

Многи српски деспоти имали су своје бродове и шајкаше. Деспот Стефан, на пример, имао је пристаниште код Куле Небојше, које је могло да прими 15 до 20 шајки. Деспот Ђурађ Бранковић је такође имао флотилу, па је у његово време Смедерево имало и ратно пристаниште кога је бранила дунавска кула. Ту је постојала специјална бродоградилешна капија, што је јединствен пример у Србији. Једно пристаниште било је на Језави.

У 15. веку највећи подвиг српски шајкаши учинили су у одбрани Београда од војске Мехмеда Освајача – одлучили су битку за Београд 1456. године.

После пада Смедерева шајкаше је окупио Вук Гргуревић, унук деспота Ђурђа Бранковића. Потом је Петар Овчаревић с њима бранио Београд приликом опсаде Сулејмана Величанственог, а касније су у Угарској на челу српских шајкаша били Радич Божић, Павле Бакић, Стеван Штиљановић – заповедник шајкашке флотиле, српски деспот и светац српске православне цркве.

После реорганизације војске Аустроугарске монархије приступљено је реорганизацији флотила на Дунаву и Сави. На предлог мађарског палатина Ердедија, а након одлука да се на јужној граници формирају шајкашка одељења на Дунаву, Тиси и Моришу, а убрзо и на Сави, одлучено је да се образује шајкашка јединица у Тителу. Цела деценија протекла је у предлагањима и на захтев Дворског савета 6. марта 1763. године издата је царска наредба – војној комисији је поверено да се формира Шајкашки батаљон у Тителу.

Преузета су насеља Тител, Лок, Мошорин, Вилово, Гардиновци и Жа-

баљ у јужној Бачкој. Батаљон се састојао од четири компаније, а за његовог команданта 17. маја 1764. постављен је Теодор фон Станисављевић (умро је 1813. године у чину пуковника, а сахрањен је у манастиру Ковиљ). Батаљон је добио име Тителски гранични шајкашки батаљон.

Шајкашки батаљон могао је бити употребљен по царском нахођењу на копну и на води, у рату и миру, а уз то бринуо је и за безбедност земље, посебно на Дунаву, Тиси и Сави. Шајкаши су били дужни да спроводе бродове који су службено саобраћали на тим рекама. Штаб батаљона се до расформирања налазио у Тителу.

Ратовање с Турцима

Боравак Турака у Подунављу приближавао се крају. Турска моћ је све више слабила и све је мање долазило до сукоба око Дунава. Тителски шајкашки батаљон обављао је граничну службу и мотрио на покрете Турака, учествујући у свим ратовима које је Аустроугарска водила. У Тителу су грађене и нове шајке, које су биле наоружане артиљеријом.

Као речна шајкашка флотила, батаљон је употребљаван само у аустројско-турском рату 1788–1791. и за време догађаја 1848–1849. године. Био је појачање ратној морнарици на Јадранском мору у организовању поморске и језерске флотиле у Италији, а дејствовао је и на Дунаву и на Тиси.

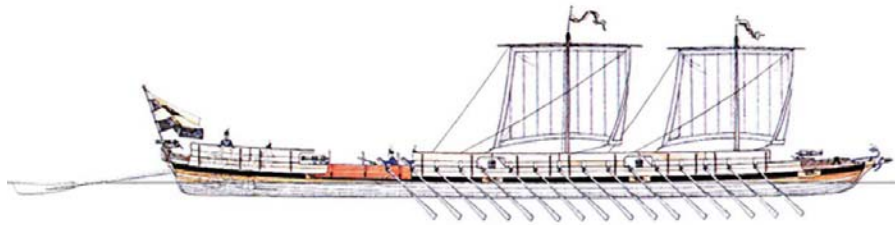
Одмах по објави рата, цар Јосип Други наредио је 8. септембра 1787. да се Шајкашки батаљон доведе у ратно стање и да се запоседну све шајке. Опремљене су четири целе шајке, шест полушајки и 12 патрол-

них шајки, те пребачено из Клостернојбурга у Тител, где су се већ налазиле две дупле шајке, две целе шајке и пет полушајки спремних за ратне операције.

Незаинтересованост Турака за покрете аустројских трупа покушана је да се искористи за напад на Београд. Одређено је да то буде 2. децембра 1787. године, а задатак је поверен генералу Алвинцију. Бродови су постепено пребацивани до Бановаца. Шајкашки батаљон је добио задатак да се у току ноћи нађе пред Земуну, како би се његове шајке могле одмах употребити. Један део је пратио бродове којима су превожене трупе.

Две целе шајке и две полушајке штитиле су бокове трупа које су нападале. Касније је Алвинци променио одлуку и шајкашком заповеднику Јо-

вану Станисављевићу наредио да с две целе шајке и шест до осам полушајки исплови из Титела за Сланкамен, да би биле претходница трупа, а када дођу на узводни рт Великог ратног острва да отворе ватру на град, док је три-четири шајке требало упутити ка Панчеву.

План напада био је добар и трупе су биле спремне да га реализују, али га је спречила временска ситуација. За други напад транспортни бродови су прикупљени на левој обали Саве, а други део трупа требало је укрцати на Дунаву. И тај напад омело је невреме, јер је 16. јануара 1788. падао снег и дувао ветар који је потпуно зауставио пловидбу рекама.

Почетком 1788. године за команданта Шајкашког батаљона, Шајкашке флотиле и великих ратних бродова постављен је генерал барон Магдебург. Тада су опремљене и наоружане једна дупла шајка с осам артиљеријских оруђа, осам целих шајки с по шест оруђа, 11 полушајки и 12 патролних шајки. Поред шајки и више барки-топовњача могла се употребити и фрегата „Тхересија“, а приступило се изградњи још четири шалупе. Током припрема за наставак рата приватни бродови опремљени су као барке-топовњаче. Бродски састав је те године добио назив Ратна флотила на Дунаву.

Рат Турској поново је објављен почетком 1788. године, како би се онемогућила њихова пловидба Дунавом и Савом и снабдевање пограничних утврђења воденим путем. Командант Славоније и Срема тражио је да се шајкашима додели половина плена са сваког заробљеног турског брода, а цар им је одобрио цео плен.

Аустријанци су 24. априла заузели Шабац, а Турци су до тада извршили неколико напада на њихове бродове. Мајор Станисављевић је успео да шајкама спречи дејства турске флотиле. Због турских узнемиравања

и напорне службе на води, шајкашке снаге код Панчева су ојачане.

Турци су под заштитом тврђаве покушали да уз подршку својих шајки запале мост преко Дунава, али је тај напад одбијен. У међувремену је аустријска војска заузела полазне положаје. Изузев мањих узнемиравања, аустријска војска је мирно боравила у логору. Почетком августа турска војска је упала у Банат преко Кладова, па су Аустријанци били приморани да своје снаге из Срема пребаце преко Дунава. Ситуација је захтевала да се предузму мере како би се турској флотили пресекао пут изнад Панчева и Земуна, јер се велики број турских шајки приближавао Београду. Турска флотила није пропустила да искористи бројну надмоћност, па је у неколико наврата напала аустријску флотилу.

Значајан је напад 13. августа. Тог дана у шест часова ујутро патроле су наишле на Турке код ушћа Саве, али се при густој магли није могла проценити њихова снага. Турци су се брзо повукли, али су истог дана око 15.00 сати отворили ватру, а затим је неколико турских бродова код Београда напало аустријске шајке које су се морале повући. После размене ватре Турци су се повукли у Београд.

Да би се отежало продирање турских шајки из Панчева преко Тамиша у Дунавац и Дунав, у Дунав су потопљени бродови напуњени камењем. После ослобођења Баната Аустријанци су повукли снаге, а код Земуна је остало пола Шајкашког батаљона са шест шајки и шест полушајки.

Код Остружнице и Шапца шајкаши су помагали главнокомандујућем фелдмаршалу Лаудону у пребацивању трупа и материјала преко Саве и на тим местима штитили понтонске мостове.

Кад су 1. октобра 1789. Турци предали Аустријанцима Београдску тврђаву, у београдском пристаништу

заплењено је 20 наоружаних турских шајки и 45 бродова с 50 топова. По завршетку рата, шајкаши су пратили транспортне бродове којима су турске посаде Београда, Смедерева и Пожаревца с породицама евакуисане у Текију.

На почетку 1790. године аустријска војска наставила рат је против Турака. Шајкаши су учествовали у опсади Адакалеа, а аустријска дунавска флотила водила је борбе на Дунаву против надмоћнијих снага турске флотиле.

После мира у Свиштову 4. августа 1791, Аустрија је поново вратила Турској освојена подручја у Србији, сем Старе Оршаве као важног стратегијског места, тако да је Београд и даље остао под Турцима. С тим ратом престала је да постоји аустријска Дунавска флотила (армада). Постојала је намера да се бродови флотиле продају, али није пронађен купац и сви су нестали.

Одлазак са сцене

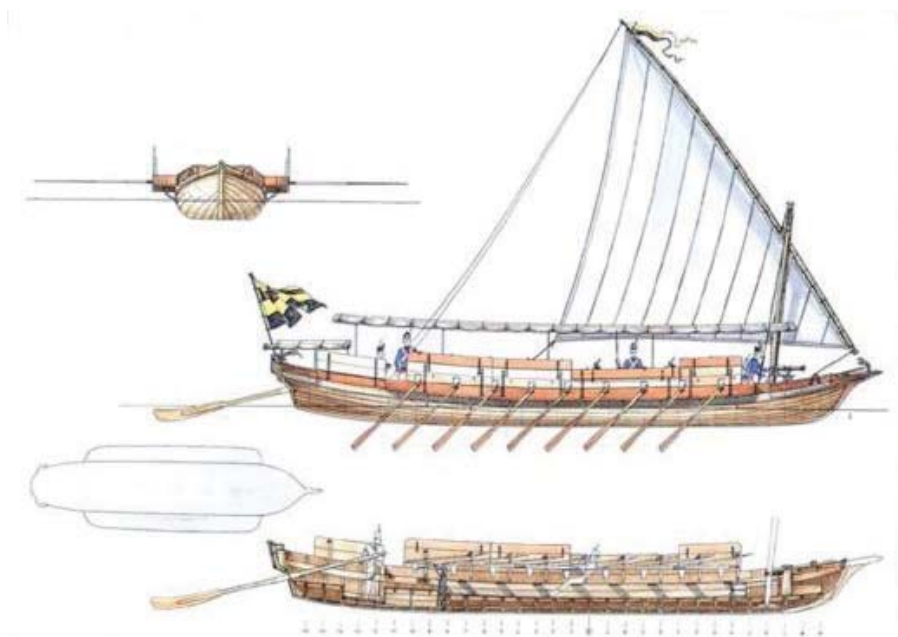
Почетком 1848. године разбухтао се национални покрет Срба на доњем Дунаву и Сави. У Земуну је дошло до обарања власти, па је тамошњи магистрат замењен Српским народним саветом. Ради успостављања законите власти, Славонска генерална команда упутила је војску из Петроварадина, међу којом је био и комбиновани дивизион Шајкашког батаљона с шајкама.

Национални покрет захватио је и шајкаше, па је 4. априла 1848. одржана Скупштина представника свих општина у Жабљу, под председништвом команданта батаљона. Упућен је захтев Бечу да се регулише положај православних верника и Војна граница.

На наредној Скупштини, која је одржана 13. маја у Карловцима, изабран је српски патријарх (митрополит Рајачић), а пуковник Стеван Шупљикац именован је за војводу. Политичке супротности између Срба и Мађара све више су се заоштравале. Да би ослабило Србе, мађарско министарство наложило је Генералној команди да упуте део шајкаша с шајкама у Пешту. Ни Срби нису чекали, па су 24.

маја издали проглас српском народу, у коме се шајкаши позивају „на оружје”. Под командом поручника Јовановића 400 наоружаних Срба прешло је 6. јуна Дунав код Карловаца и крену-

ло на Тител, где су преузели власт, а затим су се упутили у Жабаљ, преко Мошорина и Ђурђева. На том маршу прикључили су им се многи.

ШАЈКЕ

Шајке, које су користили шајкаши, биле су од дрвета, знатне дужине, мале ширине и газа, а употребљаване су као речни ратни бродови. Покретали су се веслима и једрима, а у случају потребе коришћена је и људска и коњска снага за вучу по копитници.

Посада, опрема и наоружање били су тако устројени да су шајке могле да се употребе у борби изблиза и на даљини. Шајке су по величини биле разврстане у дупле (касније барке-топовњаче), целе, полушајке и четвртшајке (ведете и патролне шајке). У оквиру шајкашких одреда било је реквизићних шајки и муницијских бродова, као и командантских и ордонанских шајки. Бројно стање посаде мењало се у складу с потребама.

Цела шајка дуга је 24,27 метара, док је у горњем најширем делу била је широка 2,37 метара, а при дну 2,15 метара. Имала је 12 пари обичних весала. Газ јој је с пуном посадом био 31 центиметар. Наоружана је с четири једнофунтовна топа на ракљама (под два на кљуну и крми).

Полушајка је дуга 12,4 метра, с горњом највећом ширином 1,97 метара, а при дну 1,79 метара. При пуном оптерећењу имала је газ 26 центиметара. Покретана је помоћу десет пари бочних весала. Два једнофунтовна шајкашка топа на ракљама чинила су њено наоружање.

Дупла шајка саграђена је 1769. године. Била је дуга 27,5 метара, у горњем делу широка 3,79 метара, а при дну 2,5 метра. При пуном оптерећењу имала је газ 58 центиметара. Наоружање јој се састојало од осам трофунтовних и два једнофунтовна топа на ракљама. Имала је по 16, по потреби 17 пари весала, а за брзу возњу користила је и два попречна весла.

Прва четвртшајка била је дуга 14 метара, широка у горњем делу 2,11 метра, а при дну 1,3 метра. Газ јој је био 47 центиметара. Имала је осам веслачких клупа. Наоружање су чинила четири једнофунтовна топа.

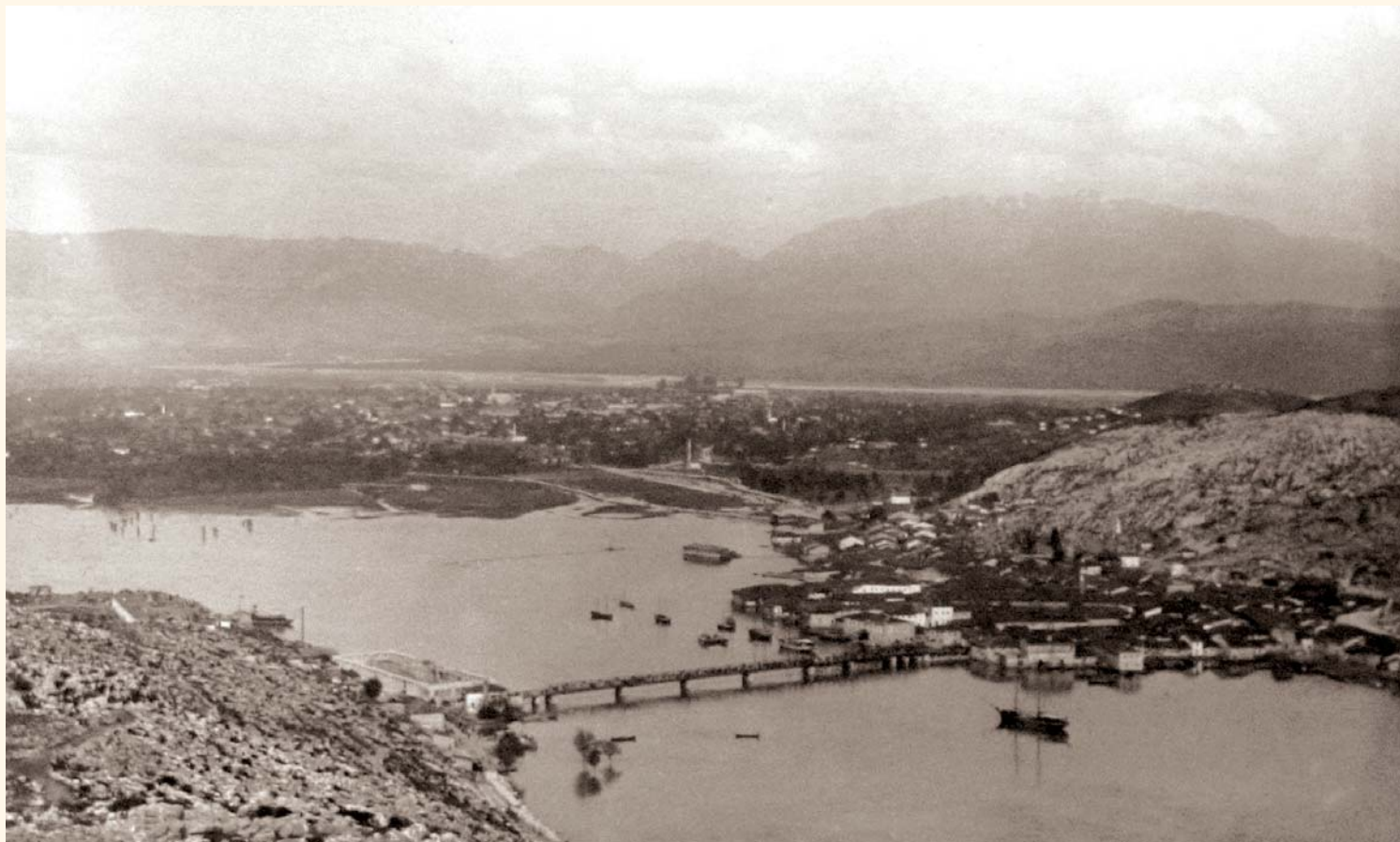
Покушај да се паралише српски Главни одбор није успео, као што није успео ни напад на Карловце, чиме је дат сигнал за грађански рат. Шајкаши из Земуна приморали су команданте да шајкама заплове ка Карловцима. Како би приморао пуковника Молинарија да преда арсенал у Тителу, у то место 15. јуна стигао је паробродом „Дунав”, с 500 Срба, Ђорђе Стратимировић. У пратњи су биле две полушајке и једна четвртшајка Шајкашког дивизиона, које су претходно дана стигле из Земуна.

Све до краја 1848. године трајали су сукоби у јужној Бачкој. Шајкаши су се за своја права борили на копну. Током године битке су вођене код Чуруга, Бечкерек, Панчева и Сент Томаша.

Почетком јануара 1849. године ситуација на ратиштима се изменила. Царска војска заузела је Будим и Пешту, а мађарска војска се повлачила на север. Српске јединице су код Панчева нанеле пораз Мађарима 2. јануара 1849. Године, а у Бечкерек су ушле 16. јануара, па је он постао привремено седиште Војводине, у коме је заседао Главни одбор с патријархом Рајачићем.

Почетком априла ситуација се изменила. Мађарске трупе, под командом генерала Парцела, прешле су у офанзиву и после узастопних победа код Сент Томаша и Меленаца присиле аустријске и српске јединице на повлачење из Бечкерек и Томашевца. Мађарске јединице су током априла успеле да освоје већину изгубљених места. Пораз мађарске војске код Вилагоша означио је крај револуционим борбама нису коришћени шајкашки бродови, осим за превозење, док су топови са шајки коришћени у борбама на копну. Ратовање шајкаша на копну Европе настављено је све до завршетка рата у Италији 1866. године. Одлукама од 19. августа 1869. и 31. јануара 1870. аустријски цар наредио је да се распусти Војна граница, па је 1872. године, после 108 година, престао да постоји Шајкашки батаљон. ■

Бошко АНТИЋ
Снимио Даримир БАНДА

Рат за море

Марш Шумадијско-албанског одреда започео је у суботу 27. октобра. Према процени, Призрен и Јадран делило је око 135 километара, за шта је, начелно, била потребна седмица хода. Међутим, одмах је дошло је до закашњења, тако да је етапни план већ првог дана остао неостварен. Ништа боље неће бити ни свих осталих дана. Други проблем може се сажети у само једну реченицу – „трупe за сутра немају ни хлеба“. Тај јаук постаће симболика српског похода на море.

Иако је својим трајањем, од готово шест месеци, Албанска операција представљала до тада најдужу акцију српске војске, њени корени били су неупоредиво времешнији. Насупрот томе, њен основни узрок, па и повод, био је у суштини врло краткотрајан и једноставан – наслеђени геостратегијски положај, који чак ни стицање независности 1878. године нимало није променило. Србија после Берлинског конгреса и даље је била држава без и педља обале, мада се посредно, железницом, или планом Милована Миловановића о коридору према Црној Гори из 1908. године, о томе не престано маштало.

Нову могућност за остваривање вековних жеља и амбиција отворио је Балкански рат и чињеница да се после успешног уласка у Призрен и Ђаковицу Трећа армија генерала Јанковића нашла на тек стотинак километара од јадранске обале. Стога се чак и у први мах потпуно неплакирана акција, којом би се једном и за свагда променио географски лик Србије, једноставно наметала као неминовност. Врховна команда је то и спроводила, најпре наређењем за покрет, издатим 23. октобра 1912. године, а затим и преименовањем јединица, које су 27. и 28. окто-

бра кренуле пут албанског горја. Две преименоване јединице, Шумадијско-албански и Дринско-албански одред, с укупно око 16.000 људи, предводили су потпуковник Димитрије Булић и пуковник Павле Пауновић.

Бројне препреке

Препреке пред предстојеће наступање, од којих ће свака узети данак, не дају се ни избројати. Прва је замор трупа, јер је бивша Шумадијска, слично као Дринска дивизија, прешла већ више од 200 километара. Познавање будућег правца било је веома слабо. Географских карата било је недовољно, а и оне доступне биле су крајње непоуздане. Омануло је и проналажење квалитетних водича, најпре због бојкотовања, а затим и због незнања, пошто су Албанију и сами Албанци јако слабо познавали. Проблем је била и храна, за њом и транспорт, који је, као искључиво товарни, створио и недостатак коња. Мањак грла отварао је и нову дилему – шта понети, муницију или храну. Муниција је сматрана важнијом. Највише последица оставио је недостатак санитарских средстава. Неколицина доктора стрпала је у ранчеве само оно што је могло стати, а идеја да се до хране или медикамената дође куповином била је највећи промашај. Средства у Албанији нису постојала, а храна купљена за суво злато мерила се залагајима.

Узрок такве исхитрености био је недостатак времена јер је, само пар дана после пада Скопља, Турска већ затражила примирје. Стога је постојала реална опасност да ратни циљеви, поготово излаз на Јадран, овим буду осујећени. Николи Пашићу зато није требало много да убеди краља Петра у потребу што скоријег наређења за покрет.

Марш Шумадијско-албанског одреда започео је у суботу 27. октобра. Према процени, Призрен и Јадран делило је око 135 километара, за шта је, начелно, била потребна седмица хода. Међутим, одмах је дошло је до кашњења, тако да је етапни план већ првог дана остао неостварен. Ништа боље неће бити ни свих осталих дана. Други проблем може се сажети у само једну Булићеву реченицу – „Трупе за сутра немају ни хлеба”. Тај јаук постаће симболика српског похода на море.

Исцрпљујући напори

Напрезање током првих дана досезало је врхунац. Кроз снег и блато људи су гурали топове на висину од 1.000 метара, при чему се неретко дешавало да се коњ или човек омакну с неке од литица. Командант се и сам два пута стропоштао с коња, а извучен је из неког потока само захваљујући присебности пратње. На исти начин изгубљена су два топа, а потом и једна хелиграфска станица. Због тога се на најопаснијим местима с коња скидао терет и преносио ручно, што је, наравно, додатно успоравало кретање. Глад, која је од почетка пратила одред, постајала је све несноснија. Војници су тек четвртог дана добили један полукилограмски хлеб, а за остало сналазило се како је ко умео.

Петог дана марша Шумадијски одред и даље је пролазио долином реке Фанди, али почела се осећати топлија, медитеранска клима. Но то је донело само делимичан бољитак. Топлији ваздух отапао је снег и стварао потоке, што је изискивало њихово непрегледно гажење. Према запису једног од учесника, само у једном дану то је учињено чак 46 пута.

Првог дана новембра Шумадијски одред доспео је до престонице Миридита, варошице Ороши. Ту је дошло до првих полуваничних сусрета српске и албанске стране, потпуковника Димитрија Булића и капетана Марка Ђонија. Током напетих разговора Булић је истакао да нема завојевачких намера и да је његов једини циљ излазак на Јадран. У ствари Булић је, због политичке неажурности Београда у давању било каквих инструкција, обећавао све, чак и оно за шта није био овлашћен. Заузврат је добио слободан пролаз, нешто хране и, најважније, вести о војном распореду у Албанији, поготово о кретању Дринско-албанског одреда, о коме се до тада практично ништа није знало.

Осмог дана коначно се осетио бољитак. Одред је изашао из погубне долине Фанди, нашавши се на око двадесетак километара од Љеша. И војне вести биле су охрабрујуће. Делови Дринског одреда сударили су се са противником код Мјета, при чему је српска страна лако однела победу.

Наредни дан, 4. новембар, био је дан за историју. С гребена планине Креште претходница одреда угледала је

Генерал Божа Јанковић

Павле Пауновић

море. Одушевљење је било огромно, мада за славље није било времена. Део Дринског одреда већ се спремао за напад на Љеш, па му је требало пружити подршку. До заједничке акције ипак није дошло јер Шумадијски одред није стигао на време. Од његових јединица у бици су учествовали само део претходнице – једна чета и једно артиљеријско оруђе поручника Јована Петровића. Изгледа, ипак, да је управо Петровић директним поготком уништио турски топ и тиме их лишио половине артиљерије. Једанаестог дана марша пут Шумадијског одреда био је окончан. У касним јутарњим часовима 6. новембра трупе потпуковника Булића ушле су у град.

Бујица

Само дан после Шумадијског одреда, у недељу 28. октобра, марш преко „Албанских Алпа“ отпочео је и Дринско-албански одред. Траса којом се кретао била је нешто западније, мада се ни у чему другом, па ни у дужини, није разликовала. Због тога ће и надаће припадника Дринског одреда бити исте као и Шумадијског, с тим што је пред крај пут дошло до два мања али судбоносна окршаја.

Још на поласку дошло је до кашњења, што се продужило током дана, па је убрзо постало јасно да досезање прве етапне станице, села Спаш, неће бити могуће. Та циљна тачка достигнута је тек другог дана у подне, али је при том следило разочарање. Скела преко Дрима била је уништена, вероватно неком диверзијом Албанаца, а прелаз чамцима, због разливања и брзине реке, био је немогућ. Бујица је била толико јака да је носила и читаве сандуке муниције, а хук реке такав да се на обали говор није чуо. Стога су кренули узводно, према Везировом мосту, што је значило додатна напрезања и још два дана пута. Мост су прешли тек трећег дана, при чему се у реку сурвало неколико људи и коња с опремом.

Преостали коњи били су због огромног напора на издисају, па је командант Шесте батерије мајор Паштровић

цев топа натоварио на свог коња, а он сам је кренуо пешке. И коњица се кретала на исти начин, јер се због неприступачног терена углавном није могло јахати. Ситуација је била све гора јер је колона, растегнута на 15–20 километара, била изложена нападима племена Храснићи и Хаса, а још више Дукађина у чију се територију дубље зазило.

За разлику од почетка марша, када није показао претерану умешност, Пауновић је овог пута повукао прави потез. Наредио је формирање мање групације – „Летећег одреда“ – који је форсираним маршем брзо избио на обалу. Дужност команданта одреда поверена је искусном трупном официру Миловану Плазину.

Већ сутрадан, сакупивши трупе, углавном састављене од припадника Петог пука, уз шездесетак коњаника и једног брдског вода, Плазина је кренуо напред, долином Михајне. За њим, нешто измењеном трасом, кретала се главнина трупа. Петог дана марша достигнута је највиша тачка, с које је следила силазна путања, праћена нешто топлијом морском климом.

Ноћ између 1. и 2. новембра Летећи одред провео је у сиромашној Пуки, где је за суво злато набављен тек по који залогај. Више се није могло јер је хране било премало чак и за локално становништво. Дошло је и до окршаја са Албанцима, пошто је на зачељу главнине покушана пљачка коморе. Напад локалних пљачкаша се збио увече, па је због слабе видљивости, у паници, део коња и људства завршио у провалији. Пљачкаши су одбијени, али је криво вече животом платило 43 војника.

Успешна битка

Док се ујутро позадина прикупљала, Летећи одред спремао се за битку код Мјета. Та тачка представљала је узвишење на самом уласку у Задримље, преко којег је, из правца Љеша и Медове, текло снабдевање Скадра. Тек његовим заузећем град би коначно био опкољен, чиме би се помогло и настојањима Црне Горе. Значај Мјета нису превидели ни Турци, па је касарна у месту имала посаду од око хиљаду људи. Борба је окончана за око пет сати, после чега је противник уз велике губитке протеран. Међу њима је било и педесетак оних који су се у паници удавили у Дриму. Српски губици били су минорни – тројица борца лакше су рањена.

Осмог дана марша главнина је прешла 14 километара, мада је у Мјет, који је Летећи одред напустио ујутро, ушла тек у ноћним сатима. У међувремену Плазинине трупе поново су се спремале на борбу. На реду је био Љеш, који је према проценама, уз два топа, бранило око 2.000 војника. Повољан положај браниоцима давало је и узвишење, а постојала је и могућност да им из правца села Плана пристигне појачање. Летећи одред био је бројан колико и турске снаге, а имао је и сличну артиљерију, док је у погледу морала предност била на српској страни. Због тога није невероватно да је Плазина, рачунајући на предају без борбе и не чекајући долазак и прикупљање трупа Шумадијског одреда, мимо правила, у јутарњим сатима 5. новембра ударио на град. ■

(Насиљавак у следећем броју)

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. август 2013

Православни

- 2. август** – Свети пророк Илија – Илиндан
- 4. август** – Света Марија Магдалена – Блага Марија
- 8. август** – Преподобна мученица Параскева
- 9. август** – Свети великомученик Пантелејмон

Римокатолички

- 6. август** – Преображење Господиново
- 15. август** – Узнесење Блажене Дјевице Марије – Велика Госпа

Исламски

- 4. август** – Лејлету Л Кадр
- 8. август** – Рамазански Бајрам

СВЕТИ ПРОРОК ИЛИЈА

Свети пророк Илија, боговидац и чудотворац, родом је из племена Аронова из града Тесвита, због чега се зове и Тесвићанин. Када се родио, његов отац Савих видео је око њега

анђеле који га повијаше огњем и хранише пламеном, што је било знамење његовог пламеног карактера и силе огњене. Младост је провео у дубоким размишљањима и молитви, често потпуно сам у пустињи. С Богом је разговарао на Хориву и чуо му глас. Пред смрт је узео наследника у пророчком звању Јелисија и, најзад, отишао на небо у огњеним колима, с огњеним коњима.

ВЕЛИКА ГОСПА

Слави се у Католичкој цркви 15. августа. Тог дана се велики број верника окупља у маријанским светилиштима широм света (Лурд, Фатима, Марија Бистрица, Сињ, Трсат, Текије, Аљмаш, Међугорје...) и црквама које су Њој посвећене.

Од најранијих хришћанских времена у цркви је владало уверење да је тело Блажене Деве Марије не само сачувано, него да је славило победу над смрћу и грехом и да је у небу прослављено, слично као и тело Њеног сина Исуса Христа.

РАМАЗАНСКИ БАЈРАМ

Реч бајрам је турског порекла и означава сваки празник. Ноћ уочи Рамазанског Бајрама потребно је провести у спомињању Бога, покајању, тражењу опроштаја и потпуној оданости Алаху. Осећај који прожима муслимане на бајрамски дан можемо назвати срећом након среће, срећом због Бајрама након среће због испоштеног Рамазана. Први дан Рамазанског Бајрама забрањено је постити. То је дан у коме муслимани очекују награду, па се окупљају у џамијама ради обавезне молитве зором и обављања бајрамске молитве. ■

Церска битка

Прва савезничка победа

У намери да заузме најдоминантнији вис Цера – Косанин град, Други прекобројни пук, с батеријом из Комбиноване дивизије, сударио се у ноћи 15/16. августа на падинама Цера код Текериша с десном колоном аустроугарске 21. дивизије. Аустроугарска војска је потучена и приморана на повлачење, али су и српски пукови изгубили половину официра и трећину војничког састава.

Командант аустроугарске балканске војске генерал Поћорек желео је да офанзиву против Србије отпочне што пре и због тога је 9. августа наредио Петој армији да у зору 12. августа 1914. пређе Дрину и да до 18. августа заузме Ваљево. Српска Врховна команда, с војводом Радомирком Путником, очекивала је напад главних аустроугарских снага са севера, тако да су Прва армија генерала Петра Бојовића и Друга армија под командом генерала Степе Степановића биле груписане у Шумадији, док је Трећа армија генерала Павла Јуришића Штурма бранила широки фронт на Сави и Дунаву, од ушћа Колубаре у Саву до Љубовије.

У зору 12. августа корпуси Пете армије почели су да форсирају Дрину код Лознице и Лешнице, док је артиљерија Друге армије бомбардовала Београд, Обреновац и Шабац. Истог дана српска Врховна команда наредила је да Трећа армија задржава надирање непријатеља преко Дрине и Саве, Друга армија с Коњичком дивизијом да се пребаци у северозападну Србију и нападне непријатељске трупе које буду прешле Саву и Дрину. Прва армија имала је задатак да брани северни гранични фронт, а Ужичка војска да пређе у офанзиву.

Након што је на основу извештаја примљених 14/15. августа утврдила да главне аустроугарске снаге нападају преко Дрине, Врховна команда је наредила да Трећа армија и даље задржава непријатељске снаге које надиру долином Јадра, да Друга армија упути Коњичку дивизију на линију Шабац–Лозница, две пешадијске дивизије за напад у леви бок аустроугарских делова у долини Јадра, да Шумадијска дивизија првог позива заузме Шабац. Првој армији је наређено да због бомбардовања Београда и Обреновца задржи код Лазаревца две дивизије.

У намери да заузме најдоминантнији вис Цера – Косанин град, Други прекобројни пук, с батеријом из Комбиноване дивизије, сударио се

у ноћи 15/16. августа на падинама Цера код Текериша с десном колоном аустроугарске 21. дивизије. Однос снага био је приближно једнак, уз постепено увођење нових јединица на обе стране. Аустроугарска војска је потучена и приморана на повлачење, али су и српски пукови изгубили половину официра и трећину војничког састава.

Ноћним бојем код Текереша ударени су темељи српске победе на Церу. Сутрадан, 16. августа, борбе су настављене фронталним сукобом Церске ударне групе с аустроугарским 8. корпусом на гребену Цера. Комбинована дивизија и Моравска дивизија првог позива зауставиле су на источним падинама Цера наступање 9. дивизије. Коњичка дивизија и делови Шумадијске дивизије првог позива разбиле су на северним падинама Цера делове аустроугарске 21. дивизије. На фронту код Шапца Шумадијска дивизија првог позива спречила је продор 9. корпуса јужно од Шапца, а затим је 18. августа безуспешно напала Шабац.

Истог дана српска Врховна команда наредила је да се Тимочка дивизија првог позива из Прве армије упути у састав Друге армије, чиме је ојачала Церску ударну групу, која је 18. и 19. августа напала аустроугарску 9. дивизију и присилила је да одступи ка Дрини. Тиме је пробијен фронт аустроугарске 5. армије, која није могла да издржи тродневне обухватне нападе српских снага преко Цера и Иверка. ■

Др Миљан МИЛИКИЋ

Десетар
Радован Михаиловић
бициклиста

Путевима славе

Професионални војник из Друге бригаде већ годинама својим двоточкашем на педале прелази хиљаде километара, обилазећи српске светиње и историјске знаменитости

Први бицикл десетар Радован Михаиловић добио је од оца. Иако је одувек волео путовања, права љубав према бициклизму код се њега поклопила с пријемом у професионалну војну службу 1993. године и почетком рада у граничном батаљону Дринске дивизије.

Тада је, каже, и схватио да путовања, поготово поклоничка, пружају сјајну прилику да се бициклом повежу традиција, природа и спорт.

– Моје схватање бициклизма одувек је спајало спортски аспект, љубав према природи и обилазак културно-историјских споменика – каже Радован, коме су се у несвакидашњим походима придружиле колеге из батаљона у Лозници и други заљубљеници тог спорта.

Кренули су од Подриња, Мачве и Колубарског округа, где су посетили Манастир Соко код Љубовије, Мачков ка-

мен код Крупња и друге значајне светиње нашег народа и споменике погинулим борцима у ослободилачким ратовима. Дешавало се да у једном дану пређу и 150 километара, што је представљало добру припрему за будуће подухвате – Бококорторски залив преко Таре, Шћепан-поље и Никшић.

– На прво путовање преко границе кренули смо 2006. године, када смо за шест дана возили 1.170 километара, на путу за Јаши, град на крајњем истоку Румуније. Имали смо планинске бицикле, шаторе, вреће за спавање, али без гвоздене упорности, физичке припремљености и чврсте воље не бисмо успели да стигнемо на циљ и поклонимо се моштима Свете Петке у Саборном храму Митрополије Молдавске.

Две године касније Радованова група бициклиста прешла је пут којим се повлачила српска војска у Првом светском рату, и преко Подгорице, Скадра, Тиране, Драча, Валоне и Саранде стигла на Крф и Видо, после чега су посетили и Солун, на дан обележавања деведесетогодишњице пробоја Солунског фронта на Зејтинлику.

– Прошле године возио сам бицикл путевима римских императора, како бих обележио 17. векова Миланског едикта. Кренуо сам из Рашке, преко Прокупља и Бојника, до археолошког налазишта Царичин град, а потом се преко Тресибабе упутио ка царској палати римског императора Галерија Felix Romulijani, да бих путовање завршио у Виминацијуму, код Пожаревца.

Десетар Михаиловић, иако истиче да нема лепше земље од Србије, жели да оде и даље, па ове године планира вожњу до планине Рила у Бугарској, а потом за Истанбул.

– Бициклизам ће и даље остати мој хоби, али и вентил којим избацујем све негативно из себе.

Иако никада није имао амбиције да се бави бицикличким спортом, успео је да за то анимира сина Николу, који је професионални бициклиста и већ је освојио првенство Србије у категорији млађих кадета. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

ВОЈСКА СРБИЈЕ НА СВЕТСКОМ КУПУ У РАГБИЈУ 13

73

Репрезентација Војске Србије у рагбију 13 учествовала је први пут на међународној војној спортској манифестацији – „Armed Forces Rugby 13 World Cup Festival”, која је одржана од 27. јуна до 14. јула у Колчестеру, у Великој Британији. Наступиле су и екипе оружаних снага домаћина, Новог Зеланда и Аустралије.

Наши представници одиграли су четири утакмице – у првом колу против Аустралије, у другом против Новог Зеланда, док нам је у трећем колу ривал била екипа Велике Британије. У полуфиналу се екипа Војске Србије састала с коначним победником првенства – Аустралијом и освојила треће место, које је поделила с британском репрезентацијом. За најбољег играча наше репрезентације проглашен је капитен екипе кадет Радован Тајсић.

Представнике Војске Србије у тој спортској дисциплини – вођа екипе потпуковник Драган Тодоров, технички руководилац старији водник Горан Чегар, тренери из Рагби 13 федерације Србије Марко Јанковић и Радослав Новаковић, такмичари потпоручници Немања Цојић, Милош Сташин, Сретен Дражовић, Срећко Дражовић, Вељко Попдић, Никола Перовић, Даниел Јовић, Александар Младеновић, затим, професионални војник Велибор Срећковић, те кадети Душан Ристић, Душан Савић, Радован Тајсић, Марко Ђук, Милош Илић, Стефан Јовановић, Марко Радисављевић, Далибор Самарџић, Стеван Ступар, Михајло Живков, Урош Панчић – примио је после такмичења амбасадор наше земље у Лондону др Дејан Поповић. ■

Г. ЧЕГАР

Тријумф „Небеских видри” на падобранском првенству

ски успех „Небеских видри” 2013. године. Вођа наше падобранске екипе потпуковник Слободан Јовановић тврди да је од тога већи успех то што су значајно подмладили екипу и што су два нова члана учествовала на државном првенству.

УВЕЖБАВАЊЕ СЛОБОДНОГ ПАДА

Ваздухопловни тунел је објекат у коме се увежбава слободан пад падобранаца. Наиме, брзина ваздуха у тунелу креће се од 150 до 500 километара на час, што на идеалан начин симулира услове у којима се изводи слободан пад. Таква обука је знатно јефтинија јер је четири сата у ваздухопловном тунелу еквивалентно реализацији 288 падобранских скокова с 3.200 метара. Примера ради, економска цена четири сата у ваздухопловном тунелу износи 2.800 евра, док је извођење 288 падобранских скокова десет пута скупле.

Скок на циљ

Падобранска екипа Војске Србије освојила је прво место у скоку на циљ на 59. државном падобранском првенству у класичним дисциплинама, које је од 10. до 14. јула одржано на аеродрому „Ченеј” код Новог Сада

Мајор Горан Стојановић, заставници Мирољуб Јанићијевић, Радмила Ђурић и Сениша Мичић, као и старији водник прве класе Дарко Качавенда имали су најпрецизније доскоке на циљ и екипно сагледали противнике.

Заставник Јанићијевић освојио је победнички трофеј и у појединачној конкуренцији. Запажен успех остварила је Радмила Ђурић, победивши у скоку на циљ на женском међународном такмичењу.

Резултати на државном првенству представљају највећи такмичар-

„Небеске видре” су од 26. до 28. јула учествовале и на меморијалном падобранском купу „Горан Остојић и сви пали борци” у Јагодинама, а заставници Јанићијевић и Мићић биће и чланови репрезентације Србије која ће у августу учествовати на Европском првенству у Русији.

Учешће на поменутих такмичењима значајно је и због припрема падобранске екипе Војске за учешће на светском војном првенству 2015. године у Јужној Кореји. У плану је да се „Небеске видре” припремају и у Шпанији, у ваздухопловној бази „Алкантариња”, где ће моћи да тренирају и изводе падобранске скокове у ваздухопловном тунелу и увежбавају се за дисциплину групни ликовни скокови. ■

З. МИЛАДИНОВИЋ

ИНТЕРНИ КОНКУРС

за пријем на рад у Изасланствима одбране Републике Србије

1. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Федеративној Републици Бразил – Бразилија, (ФЧ-пуковник),
2. Изасланик одбране у Изасланству одбране Републике Србије у Републици Анголи – Луанда, (ФЧ-пуковник),

ОПШТИ УСЛОВИ КОЈЕ КАНДИДАТИ ТРЕБА ДА ИСПУЊАВАЈУ:

- да су кандидати професионална војна лица на служби у Министарству одбране и Војсци Србије;
- да кандидати испуњавају све прописане услове за постављење на дужност предвиђене чланом 23. Уредбе о стањима у служби професионалних војних лица и о унапређивању официра и подофицира („Службени гласник РС”, број 35/2012);

ПОСЕБНИ КРИТЕРИЈУМИ КОЈЕ КАНДИДАТИ ТРЕБА ДА ИСПУЊАВАЈУ:

- да се против кандидата не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности;
- да су он и чланови његове уже породице држављани Републике Србије и да немају двојно држављанство;
- да су он и чланови његове уже породице здрави и способни за дужност у изасланству одбране;
- да поседује возачку дозволу за управљање моторним возилом и да активно вози;
- да је у браку и да од чланова породице обавезно са собом води супружника;
- да испуњава безбедносне критеријуме за избор на дужност у изасланство одбране;
- да није обављао исту дужност у изасланству одбране за коју конкурише и да дужности у изасланству одбране није до сада обављао у два мандата односно не може бити упућен на дужности у изасланство одбране трећи пут без обзира на дужину трајања претходних мандата;
- да има последње две службене оцене „одличан”;
- да познаје стране језике потребне за рад у изасланству одбране земље пријема и то:
  - за дужност изасланика одбране у Федеративној Републици Бразил – енглески 2. степен;
  - за дужност изасланика одбране у Републици Анголи – енглески 2. степен;
  - да у току припрема за дужност достигне 1. степен знања језика земље пријема односно, знање енглеског језика на нивоу 1. степена, ако је неопходно знање језика земље пријема;
- да по повратку са дужности у иностранству прихвата да буде постављен на дужност по потреби службе.

УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС КАНДИДАТИ ОБАВЕЗНО ПРИЛАЖУ:

- попуњен упитник за конкурс на рад у изасланству одбране;
- попуњен упитник, додатак “Б” и сагласност за безбедносну проверу;
- мишљење, начелника сектора или самосталне управе, односно лица истог ранга у Министарству одбране – за лица распоређена ван Војске Србије или мишљење НГШ ВС – за лица из Војске;
- оверену фотокопију дипломе о завршеној школи;
- оверене фотокопије две последње службене оцене;
- лекарска уверења о здравственој способности за кандидата и чланове породице;
- уверења о познавању захтеваних страних језика (уколико поседује);
- уверења надлежног органа да није кажњаван кандидат и чланови његове породице;
- уверење да се не води кривични поступак против кандидата и чланова породице;
- извод из матичне књиге венчаних не старији од шест месеци;
- уверења о држављанству за њега и чланове породице;
- оверену фотокопију возачке дозволе;
- изјаву да по повратку са дужности пристаје на распоред и постављење по потреби службе.

НАПОМЕНА:

- За дужности могу конкурисати официри најмање чина потпуковника са завршеном КШУ.
- За све дужности могу конкурисати официри са познавањем потребног страног језика за један степен нижим од захтеваног уз обавезу да захтевани степен познавања језика достигну у току припрема. О достигнутом степену ће се вршити провера, као услов за одлазак у изасланство одбране.
- Образац Упитник за конкурс на рад у изасланству одбране, кандидати могу преузети са сајта Војнообавештајне агенције www.voa.mod.gov.rs.
- Обрасце Упитник за основну безбедносну проверу, Додатак “Б” за посебну безбедносну проверу и Сагласност за безбедносну проверу кандидати могу наћи у „Службеном војном листу”, број 18/10 од 30. јуна 2010. године (прилози број 1, 3 и 4).
- Надлежни руководилац је дужан да кандидату изда документ са својим ставом, без обзира да ли је позитиван или негативан.
- Фотокопије и документа из службене евиденције оверава надлежни персонални орган јединице, односно установе у којој је кандидат на служби.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС:

Пријаву за конкурс са потребном документацијом доставити Војнообавештајној агенцији (за лица из МО преко сектора или самосталних управа, а за лица из ВС преко Генералштаба ВС). Некомплетна и неблаговремено достављена конкурсна документација неће се разматрати.

Конкурс је отворен 15 (петнаест) дана почев од дана објављивања у магазину „Одбрана”.

О резултатима конкурса кандидати ће бити обавештени по завршетку конкурсног поступка.

Контакт телефон: 32-081 и 23-304. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за кадрове

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за попуњу радних места војних службеника
и намештеника у Војсци Србије, пријемом лица из
грађанства, у радни однос на неодређено време:

у Војној пошти 4805 Београд, место рада Београд

- самостални администратор програмских система, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- референт, ВШС (180 ЕСПБ), девет (9) извршилаца
- референт, ССС/4. степен стручне спреме, три (3) извршиоца

у Војној пошти 2342 Београд, место рада Београд

- водећи истраживач за електронске системе, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- виши истраживач за електронске системе, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- виши истраживач за средства речних јединица, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- водећи истраживач у мерној лабораторији, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац

место рада Батајница

- водећи истраживач за испитивање авионике, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- водећи технички сарадник за испитивање авионике, ВШС (180 ЕСПБ), један (1) извршилац

место рада Никинци

- виши истраживач за документацију испитивања, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- руководилац групе за климомеханичка испитивања, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац

у Војној пошти 2237 Београд, место рада Београд

- виши криптолог, доктор наука (480 ЕСПБ), два (2) извршиоца
- криптолог, ВСС (240 ЕСПБ), три (3) извршиоца

у Војној пошти 1125 Београд, место рада Београд

- самостални администратор програмског система, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- оператер за микрофилм, ССС/4. степен стручне спреме, један (1) извршилац

у Ваздухопловном заводу „Мома Станојловић“ Београд, место рада Батајница

- технолог за ремонт ваздухоплова, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- главни метролог, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- технолог за ремонт електронике, ВСС (240 ЕСПБ), два (2) извршиоца
- технолог за ремонт енергетике, ВСС (240 ЕСПБ), два (2) извршиоца

- технолог у производњи, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
  - самостални референт за правне послове, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
  - референт за набавку добара, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
  - самостални програмер, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
  - пословођа, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
  - референт за набавку услуга и радова, ВШС (180 ЕСПБ), један (1) извршилац
  - авио-механичар, ВКВ/специјалиста, пет (5) извршилаца
  - електромеханичар за аутоматику, ВКВ/специјалиста, један (1) извршилац
  - електромеханичар за возила точкаше, ВКВ/специјалиста, два (2) извршиоца
  - механичар за радарско-рачунарска средства, ВКВ/специјалиста, два (2) извршиоца
  - ауто-лимар, ВКВ/специјалиста, два (2) извршиоца
  - возач аутобуса, ВКВ/специјалиста, један (1) извршилац
  - возач аутобуса, КВ/3. степен стручне спреме, један (1) извршилац
  - електромеханичар, ВКВ/специјалиста, два (2) извршиоца
  - прецизни механичар, ВКВ/специјалиста, два (2) извршиоца
  - авио-фарбар, ВКВ/специјалиста, један (1) извршилац
  - електромеханичар за аутоматику и електронику, ССС/4. степен стручне спреме, пет (5) извршилаца
  - механичар за ТТ уређаје и системе, ССС/4. степен стручне спреме, један (1) извршилац
  - техничар за аутоматику, ССС/4. степен стручне спреме, три (3) извршиоца
  - техничар за електроопрему, ССС/4. степен стручне спреме, један (1) извршилац
  - галанизер, ССС/4. степен стручне спреме, један (1) извршилац
  - алатничар, КВ/3. степен стручне спреме, један (1) извршилац
  - ваљач гуме, НКВ/основна школа, један (1) извршилац
- у Војној пошти 3947 Нови Сад, место рада Нови Сад**
- референт за психологију, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац
- у Војној пошти 3262 Крагујевац, место рада Крагујевац**
- референт за психологију, ВСС (240 ЕСПБ), један (1) извршилац

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да су кандидати држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за службу у Војсци Србије,
- да имају прописану врсту и степен образовања,
- да нису осуђивани на казну затвора од најмање шест (6) месеци и
- да им раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

Радно место на редном броју 1:

- завршене студије рачунарских наука или електро-техничког и рачунарског инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства, специјалиста струковни инжењер електротехнике и рачунарства,

- дипломирани информатичар или специјалиста струковни информатичар,
- радно искуство у администрацији оперативних система,
- познавање енглеског језика на нивоу 1. степена.

Радно место на редном броју 2:

- завршене студије геодетског инжењерства,
- поседовање стручног назива инжењер геодезије или струковни инжењер геодезије,
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 3:

- завршена средња школа у четворогодишњем трајању,
- занимање геодетски техничар или геометар,
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 4:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,
- смерови студија: електро-енергетски претварачи и погон, електроенергетика, енергетска електроника и електричне машине,
- познавање једног страног језика,
- познавање рада на рачунару (MS Office, Internet),
- пожељно је искуство у раду и мерењима са савременом мерном опремом у области електро-енергетике
- пожељно је познавање програма за аквизицију, обраду података и аутоматизацију мерења (LabView, VEEpro, MATLAB, ORIGIN или сл.),
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 5:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,
- смерови студија: системско инжењерство и радио комуникације, микроталасна техника, телекомуникације, телекомуникациони системи,
- познавање једног страног језика,
- познавање рада на рачунару (MS Office, Internet),
- пожељно је искуство у раду и мерењима са савременом мерном опремом у области електроенергетике,
- пожељно је познавање програма за аквизицију, обраду података и аутоматизацију мерења (LabView, VEEpro, MATLAB или сл.),
- пожељно је познавање програмирања у C, C++, C#, WEB програмирање,
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 6:

- завршене студије машинског инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер машинства или специјалиста струковни инжењер машинства,
- смер студија: моторна возила,
- познавање рада на рачунару,
- познавање једног страног језика,
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 7:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,

- смерови студија: микроталасна техника, телекомуникације, телекомуникациони системи, електроника,
- познавање једног страног језика,
- познавање рада на рачунару (MS Office, Internet),
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 8:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,
- смерови студија: радио-комуникације, телекомуникације, ваздухопловна електроника,
- познавање једног страног језика,
- познавање рада на рачунару (MS Office, Internet),
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 9:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива инжењер електротехнике или струковни инжењер електротехнике,
- смерови студија: радио-комуникације, електроника и телекомуникације, електроника, телекомуникације,
- познавање једног страног језика,
- познавање рада на рачунару (MS Office, Internet),
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 10:

- завршене студије електротехничког инжењерства или рачунарских наука,
- поседовање стручног назива инжењер електротехнике, струковни инжењер електротехнике, дипломирани информатичар или специјалиста струковни информатичар,
- смерови студија: рачунарска техника, информатика,
- познавање једног страног језика,
- познавање рада на рачунару (MS Office, Internet),
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 11:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,
- смерови студија: електро-енергетски претварачи и погон, електроенергетика, енергетска електроника и електричне машине,
- познавање једног страног језика,
- познавање рада на рачунару (MS Office, Internet),
- пожељно радно искуство у струци.

Радно место на редном броју 12:

- завршене студије математичких или рачунарских наука или електротехничког инжењерства,
- поседовање академског звања доктор наука,
- објављени научни и стручни радови,
- познавање енглеског језика на нивоу 2. степена,
- предност при избору имаће кандидати који су израдили докторску дисертацију из области криптологије или заштите информација и информационих система.

Радно место на редном броју 13:

- завршене студије математичких или рачунарских наука,
- поседовање стручног назива дипломирани математичар, специјалиста струковни математичар, дипло-

мирани информатичар или специјалиста струковни информатичар,

- познавање енглеског језика,
- предност при избору имаће кандидати који су израдили завршни рад из области криптологије или заштите информација и информационих система.

Радно место на редном броју 14:

- завршене студије рачунарских наука или електротехничког и рачунарског инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства, специјалиста струковни инжењер електротехнике и рачунарства, дипломирани информатичар или специјалиста струковни информатичар,
- радно искуство неопходно за развој клијент/сервер и интернет апликација на основу пројектне документације,
- поседовање знања и способности за развој програма у окружењу MS Visual Studio 2005 (и новијим) у најмање једном од алата VB.NET, C#.NET, ASP.NET,
- поседовање знања и способности за развој базе података у окружењу MS SQL Server 2005 (и новијим),
- познавање енглеског језика на нивоу потребном за самостално читање и разумевање стручне литературе.

Радно место на редном броју 15:

- завршена четворогодишња средња школа за занимања графичке струке,
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 16 и 17:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,
- познавање једног страног језика (предност енглески и руски),
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 18:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,
- смерови студија: електроника, телекомуникације,
- познавање једног страног језика (предност енглески и руски),
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 19:

- завршене студије електротехничког инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике или специјалиста струковни инжењер електротехнике,
- смер студија: енергетика,
- познавање једног страног језика (предност енглески и руски),
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 20:

- завршене студије машинског инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер машинства или специјалиста струковни инжењер машинства,
- познавање једног страног језика (предност енглески и руски),
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 21:

- завршене студије правних наука,
- поседовање стручног назива дипломирани правник,
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 22:

- завршене студије економских наука,
- поседовање стручног назива дипломирани економиста,
- познавање једног страног језика (предност енглески и руски),
- познавање рада на рачунару.

Радно место на редном броју 23:

- завршене студије организационих или рачунарских наука или електротехничког и рачунарског инжењерства,
- поседовање стручног назива дипломирани инжењер електротехнике и рачунарства, специјалиста струковни инжењер електротехнике и рачунарства, дипломирани информатичар, специјалиста струковни информатичар, дипломирани инжењер организационих наука или специјалиста струковни инжењер организационих наука,
- смерови студија: информациони системи, математика и рачунарство,
- познавање једног страног језика (предност енглески).

Радно место на редном броју 24:

- завршене студије хемијских наука,
- поседовање стручног назива дипломирани хемичар или специјалиста струковни хемичар,
- смер студија: полимерно инжењерство,
- познавање рада на рачунару,
- радно искуство у струци од најмање 3 године.

Радно место на редном броју 25:

- завршене студије машинског инжењерства,
- поседовање стручног назива инжењер машинства или струковни инжењер машинства,
- познавање рада на рачунару,
- предност имају кандидати са радним искуством на пословима уговарања набавки услуга и радова (уз документацију се доставља и потврда о радном искуству на овим пословима).

Радно место на редном броју 26:

- завршена средња школа за ваздухопловнотехничка занимања,
- поседовање одговарајућег 5. степена стручне спреме (ВКВ), односно специјализације.

Радно место на редном броју 27, 29 и 33:

- завршена средња школа за електротехничка занимања,
- поседовање одговарајућег 5. степена стручне спреме (ВКВ), односно специјализације.

Радно место на редном броју 28:

- завршена средња школа за занимање ауто-електричар,
- поседовање одговарајућег 5. степена стручне спреме (ВКВ), односно специјализације.

Радно место на редном броју 30, 34 и 35:

- завршена средња школа за занимања металске струке,
- поседовање одговарајућег 5. степена стручне спреме (ВКВ), односно специјализације.

Радно место на редном броју 31:

- поседовање одговарајућег 5. степена стручне спреме (ВКВ), односно специјализације,
- поседовање возачке дозволе “Д” категорије.

Радно место на редном броју 32:

- завршена трогодишња средња школа,
- поседовање возачке дозволе “Д” категорије.

Радно место на редном броју 36 и 37:

- завршена четворогодишња средња школа за електротехничка занимања, усмерења електронике и слабе струје.

Радно место на редном броју 38 и 39:

- завршена четворогодишња средња школа за електротехничка занимања.

Радно место на редном броју 40:

- завршена четворогодишња средња школа за занимања хемијске струке.

Радно место на редном броју 41:

- завршена трогодишња средња школа за занимања металске струке.

Радно место на редном броју 42:

- завршена школа основног образовања.

Радно место на редном броју 43 и 44:

- завршене студије психолошких наука,
- поседовање стручног назива дипломирани психолог,
- познавање рада на рачунару.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати пријаве подносе војним поштама у које конкуришу, искључиво поштом препоручено, са назнаком „за конкурс”. У пријави обавезно навести адресу становања и контакт телефон. Уз пријаву се прилажу:

- CV или аутобиографија,
- извод из матичне књиге рођених,
- уверење о држављанству,
- фотокопија личне карте или читавање електронске личне карте,
- оверена копија дипломе о завршеном образовању,
- оверене копије сведочанстава за завршен сваки разред средње школе (само за кандидате који конкуришу на радна места за која прописана завршена ВКВ, ССС или КВ),
- оверена копија сведочанства о завршеном осмом разреду основне школе (само за кандидате који конкуришу на радна места за која је прописана НКВ),
- оверене копије сертификата или други докази који потврђују поседовање знања прописаних посебним условима конкурса (страни језик, познавање рада на рачунару и сл.),
- оверена копија возачке дозволе (само за кандидате који конкуришу на радна места возача),
- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није осуђиван на казну затвора од најмање шест (6) месеци,
- потврда о радном искуству на пословима за које се тражи пријем (уколико га има) и
- фотокопија радне књижице.

Кандидати који су раније били раније запослени у државним органима достављају и потврду органа у којем су били запослени, у којој ће бити наведен разлог престанка радног односа.

Документа која се прилажу уз пријаву, са изузетком извода из матичне књиге рођених, уколико је на новом

обрасцу, не могу бити старији од 6 (шест) месеци. Фотокопије докумената морају бити оверене у суду или општини.

Кандидати који уђу у најужи избор, пре пријема у радни однос, а на захтев комисије за избор, доставиће лекарско уверење о здравственој способности.

Поред лица из грађанства, на конкурс се могу пријавити и лица која се налазе на служби у Министарству одбране или Војсци Србије у својству професионалног војног лица (официра, подофицира, професионалног војника) или војног, односно државног службеника-намештеника. Ова лица у пријави треба да наведу свој садашњи статус и назив јединице у којој се налазе на служби.

У току изборног поступка, комисија за избор ће, са кандидатима који испуњавају опште и посебне услове конкурса, обавити интервју ради процене оспособљености, знања и вештина. У току поступка, овлашћене здравствене установе, извршиће психолошку процену кандидата. О месту, дану и времену интервјуа и психолошке процене кандидати ће бити накнадно обавештени.

За кандидате који задовоље критеријуме за проверу оспособљености, знања и вештина, уз њихов писани пристанак, биће извршена безбедносна провера.

Предност приликом избора имаће:

- супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије (погинулог или умрлог од последица повреда задобијених у вршењу службе),
- супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања,
- кандидат који уз VI, односно VII степен стручне спреме има и положен државни испит и
- кандидат са дужим радним стажом у струци.

Рок за подношење пријава за пријем на службу је петнаест (15) дана од дана објављивања конкурса.

Сваки кандидат може да конкурише на највише три (3) радна места. У пријави мора да буде недвосмислено наглашено на која радна места конкурише. Кандидат, зависно од тога на колико радних места конкурише, доставља један примерак оригиналне документације и потребан број копија (исте се не морају оверавати). Пријаве у којима није наведено за које радно место кандидат конкурише неће се разматрати.

Неблаговремене, неразумљиве и непотпуне пријаве неће бити разматране. Конкурсна документација се неће враћати кандидатима који не буду изабрани.

Сва лица која буду примљена на службу подлежу пробном раду у трајању од шест месеци. Пробни рад прати непосредно претпостављени, који после окончања пробног рада руководиоцу даје писмено мишљење о томе да ли је лице задовољило на пробном раду. Лицу које не задовољи на пробном раду отказује се радни однос без права на новчану накнаду због отказа. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
Управа за кадрове

расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за попуну радног места у Дирекцији за стандардизацију, кодификацију и метрологију Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе Министарства одбране Републике Србије, пријемом лица из грађанства у радни однос на неодређено време

1. један (1) референт за стандардизацију, ВСС

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да је кандидат држављанин Републике Србије,
- да се против њега не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности,
- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест (6) месеци,
- да има одговарајућу стручну спрему за радно место за које конкурише,
- да је здравствено способан за рад у Министарству одбране и Војсци Србије,
- да му раније није престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа,

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА:

- да кандидат има завршен одговарајући факултет природног смера – звање дипломирани инжењер електротехнике.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА:

Уз пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу и контакт телефон, кандидат обавезно прилаже:

- CV или кратку биографију;
- оверену фотокопију дипломе о стеченом образовању (оверену у суду или општини);
- уверење о држављанству (не старије од шест месеци);
- извод из матичне књиге рођених (ако није нови образац, не старије од шест месеци);
- уверење надлежног суда да се против кандидата не води кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности (не старије од шест месеци);

- уверење надлежног органа МУП-а да кандидат није кривично осуђиван казном затвора у трајању од најмање шест месеци (не старије од 6 месеци);
- уверење државног органа у којем је кандидат био на служби да му радни однос у државном органу није престајао због теже повреде дужности из радног односа.

Сагласно одредбама члана 125. Закона о Војсци Србије између кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса, првенство под једнаким условима има супружник, односно члан породице погинулог професионалног припадника Војске Србије, погинулог или умрлог од последица повреда задобијених на вршењу службе у Војсци Србије и супружник професионалног припадника Војске Србије премештеног из једног у друго место службовања. Приоритет из овог члана даје се кандидатима који имају једнак број бодова.

За попуну наведеног радног места формираће се листа кандидата, рангирањем кандидата који испуњавају опште и посебне услове конкурса. За формирање ранг листе кандидата биће прописани критеријуми, укључујући психолошку процену која се обавља у складу са захтевима радног места као и проверу стручних оспособљености, знања и вештина везаних за радно место.

Пре пријема у радни однос, за кандидате који испуњавају услове конкурса и уђу у најужи избор биће извршена безбедносна провера – уз њихову писану сагласност, као и медицинско-здравствена провера. Лица која су у последњих шест месеци учествовала у структурирано истој медицинско-здравственој провери, а при томе су оцењена као здравствено способна, не подлежу новој здравственој провери, већ се узимају резултати последње здравствене провере.

Лице примљено у радни однос на неодређено време у Дирекцију за стандардизацију, кодификацију и метрологију УОТ подлеже пробном раду у трајању од 6 (шест) месеци.

Пробни рад војног службеника прати његов претпостављени који, после окончања истог, даје писано мишљење надлежном руководиоцу о томе да ли је примљени војни службеник задовољан на пробном раду.

Војном службенику који не постигне одговарајуће резултате на пробном раду отказује се радни однос без његове сагласности и без права на новчану накнаду због отказа.

ИЗБОРНИ ПОСТУПАК

Изборни поступак ће се спровести само међу кандидатима који испуњавају све опште и посебне услове конкурса за пријем на радно место на које су конкурисали.

Са свим кандидатима, међу којима се спроводи изборни поступак, конкурсна комисија ће обавити разговор и извршити њихово рангирање, према дефинисаним критеријумима.

Позив за разговор и остала обавештења упућују се кандидату на адресу коју наведе у пријави за јавни конкурс.

Одлуку о избору кандидата донеће надлежни старешина а са садржајем исте биће упознати сви кандидати који учествују у изборном поступку.

НАЧИН ПОДНОШЕЊА ПРИЈАВЕ НА КОНКУРС

Пријаву на конкурс са приложеним документима о испуњавању услова, достављати непосредно или поштом препоручено на адресу:

Република Србија

Министарство одбране

Дирекција за стандардизацију, кодификацију и метрологију
ул. Ратка Ресановића, број 1, 11030 Београд – Жарково
са знаком „за конкурс ДСКМ”.

У пријави за конкурс обавезно се наводи име и презиме кандидата, име једног родитеља, јединствени матични број грађанина (ЈМБГ), адреса пребивалишта, адреса на коју се кандидату достављају обавештења, број телефона, досадашње радно и стручно искуство кандидата, подаци о посебним вештинама и знањима и доказ у смислу члана 125. Закона о Војсци Србије.

Неблаговремене, неразумљиве и непотпуне пријаве и пријаве уз које нису приложени сви потребни докази на тражени начин неће се узимати у разматрање и биће одбачене. Конкурсна документација се не враћа кандидатима који не буду изабрани.

Рок за подношење пријава на конкурс је 30 дана од дана објављивања конкурса.

Све информације везане за конкурс могу се добити на телефон 011/2051-024 или 2051-500. ■

МЕДИЈА ЦЕНТАР ОДБРАНА

Медија Центар „Одбрана”

Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел: 011/3241-258, Факс: 011/3241-363

Маркетинг: 011/3201-728
marketing@odbrana.mod.gov.rs

Претплата: 011/3201-995
pretplata@odbrana.mod.gov.rs

Продаја: 011/3241-009
komercijala@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs / medijacentar@mod.gov.rs

Vaš san pored reke

Prvi stanovi useljivi u julu 2013

Posebni uslovi za pripadnike vojske Republike Srbije

Poslovno-stambeni kompleks
„Dunavske terase”
Vojvode Micka Krstića 1,
11000 Beograd, Srbija
Tel/Fax: +381 (0)11 275 08 14
Tel/Fax: +381 (0)11 275 08 15
Mob: +381 (0)64 894 10 01
Mob: +381 (0)64 894 10 96
Mob: +381 (0)64 894 10 14

www.dunavsketerase.rs

- ~ Visok kvalitet stanovanja
- ~ Energetska efikasnost
- ~ Brza komunikacija
- ~ Mirno mesto za život
- ~ Pogled na Dunav

Mogućnost kupovine putem subvencionisanih stambenih kredita

Stanovi od 37m² - 85m²
cena 1350€

Garažna mesta
cena 9000€

u cenu nije uračunat PDV

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА МАТ СКАКАЧИМА

Самјуел Лојд – Самјуел Розентал
Париз, 1867

1. e4 e5 2. Sf3 Sc6 3. Lc4 Lc5 4. d3 Sf6 (једно од најстаријих отварања, популарно до 19. века, а тек од седамдесетих-осамдесетих година руски шахисти га враћају у праксу) 5. Le3 Lb6

6. Sc3 d6 7. h3 Sa5 8. Lb3 Sxb3 9. axb3 Le6 10. Sb5 (прети узимање пешака на a7) 10... Lxe3 11. fxe3 c6 (не иде 12. Sxa7 због Db6!) Sc6 12. Sc3 Dc7 13. g4 a6 14. d4 0-0-0

15. d5 (бели преузима иницијативу) 15... Ld7 16. g5 Se8 17. Sd2 c5 18. Sc4 h6 (бели није рокирао јер има обостране претње и много бољу позицију) 19. Dh5! Tf8 (није ишло 19... g6 због 20. Df3 f5 21. gxf6 ер Tf8 22. f7 Sg7 23. Df6! Осваја материјал.)

20. gxh6 Th8 21. hxg7 Txb5

22. g8D Txb3 (црни враћа материјал, али преврћа матне претње на дамској страни)

23. Txb3 Lxb3

24. Sb5 De7 (не иде узимање скакача axb5 због 25. Ta8+ Kd7 26. Df7 мат)

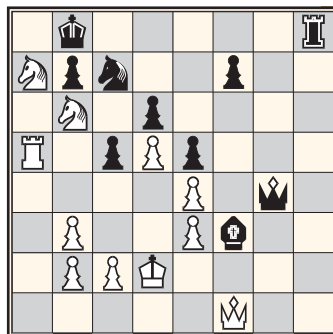
25. Dh7 Lg4 26. Sa7+ Kb8 27. Txa6 Sc7 (није ишло bxa6 због Sc6 шах шех шух)

28. Ta5 Df6 29. Dh1 Th8 30. Df1 Lf3 31. Sb6 Dh4+ 32. Kd2 Dg4 (види дијаграм)

(Црни не очекује матну комбинацију белог јер је требало да одигра 32...Dh2+, на шта би следило: 33. Kc3 Lb4 35. Sb5 Sxb5 36. Dxb5 и бели опасно прети.)

Лојд је наставио жртвујући даму за ловца на f3, одвлачећи црну даму са дијагонале s8-h3 и остварује проблемски добитак – мат скакачима.

33.Dxf3 Dxf3 34. Sd7 Ka8 35. Sc6+ Sa6 (затвара шах од топа) 36. Sb6 мат

Бели: Kd2, Df18, Ta5, Sa7, Sb6, b2, b3, c2, d5, e3, e4

Црни: Kb8, Dg4, Th8, Lf3, Sc7, b7, c5, d6, e5, f7

Припремио Владимир ШАРИЋ

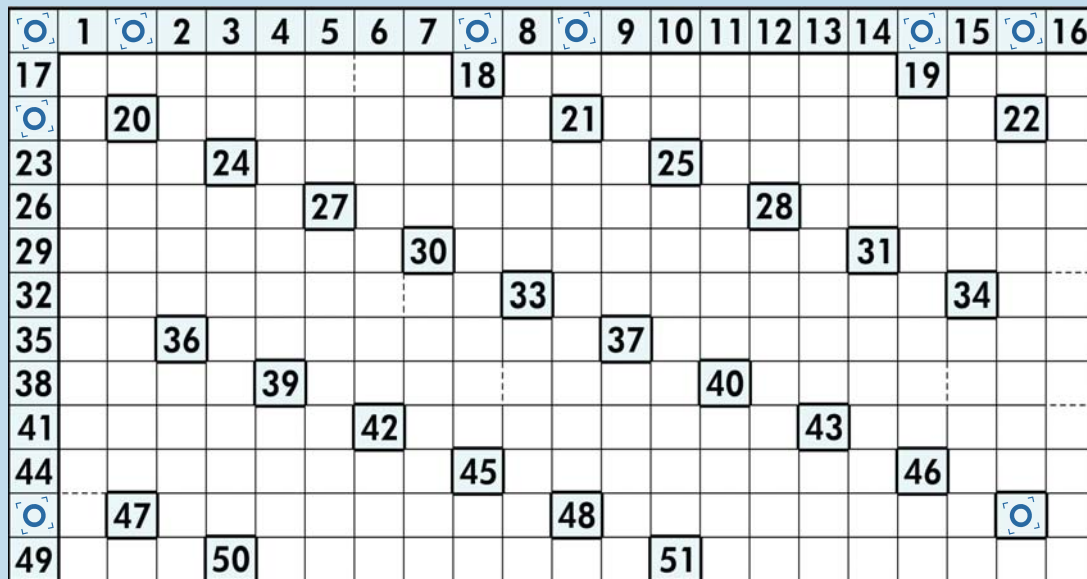
КОЊИЋЕВ СКОК

Крените од обележених поља, као скакач у шаху, по путањи у облику слова Г, тако да добијете две народне загонетке чије решење видите.

Решење судоку – водоравно: 9-7, 2-3-8, 4-6-1, 8-2,6-9, 3-5, 3, 5-4, 9-8, 3-6, 4-5, 1-2, 8, 9-7-3, 5, 7-4, 1-6, 8-3, 5-4, 6-2, 7, 3-6, 5-9, 8-2, 2-9-7, 8-1-4, 3-6.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЋОКИЋ

ВОДОРАВНО:

17. Одмотати се, развити се, 18. Прекид доласка кисеоника до ћелија или живих ткива, 19. Северни јелен, 20. Негативна честица атома, 21. Платно проткано свилом, 23. Филмски глумач, Алан, 24. Сиромашни људи, 25. Нестручна особа, 26. Периодично спуштање нивоа мора, 27. Болесник од атоније, 28. Средство за штиркање, 29. Онај који кажњава батинањем, 30. Чувени стадион у Бразилу, 31. Надежда одмила, 32. Бити прожет неким осећањем, 33. Житељке Орашја, 34. Атлетски клуб (скр.), 35. Дрвна индустрија (скр.), 36. Нижи свештенички ред (грч.), 37. Лош писац, шкрабало, 38. Руско мушко име, Инарко, 39. Дело пољског песника Ленартовича (лирица!), 40. Америчка глумица, 41. Некадашњи новци, талери, 42. Жена вратар, портирка, 43. Аустријски барон и пуковник, Фрањо, 44. Присталице итацизма, 45. Филмски посленици, 46. Трансаустралијске авио-линије (скр.), 47. Саставни део смесе, 48. Становнице Иријана, 49. Име глумца Марфија, 50. Врста вунене тканине, 51. Житељке Шангаја.

1. август 2013.

УСПРАВНО:

1. Учинити се слободним, 2. Глумачке звезде, 3. Ауто-ознака Израела, 4. Камен обрађен тесањем, 5. Илија одмила, 6. Плашила, бауци, 7. Митски пратилац бога Ероса, 8. Староегипатски писац (палиндром!), 9. Птица која се храни осама, 10. Ауто-ознака Краљева, 11. Централни играчи у ватерполу, 12. Раствани везник, 13. Житељка Јелсе, 14. Име глумице Бенинг, 15. Роштиљ (покр.), 16. Битка 2. августа 216. п.н.е, најблиставије достигнуће Ханибалове војне каријере, 18. Мерило електричног отпора, 19. Опис пута, итинераријум, 20. Мучко убиство (лат.), 21. Постајати сиромашан, 22. Женско име, 24. Мала китара, 25. Шпекулант (стр.), 27. Присталица атомизма, 28. Име глумице Кински, 30. Име глумице Кристел, 31. Тркачки спорт малим аутомобилима без каросерије, 33. Аласова жена, 34. Дело Мирослава Крлеже, 36. Речни рибари, 37. Поврће које рано роди, 39. Ризик (стр.), 40. Опасач, ремен, 42. Грађевина са куполом, 43. Ознака за тангенс, 45. Иницијали глумице Манчић, 46. К, према.

ЈУГОСЛОВЕНСКО РАТНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО 1942–1992

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

Б. Димићријевић

Књига је објављена у суиздаваштву са Институтом за савремену историју и представља јасан и исцрпан преглед свих значајних датума, догађаја, типова авиона и пре свега, људи који у континуитету одређују историју Југословенског ратног ваздухопловства.

Тврди повез / ф. 17×24, 440 стр. / шифра: 111266
цена: 972,00 / **са попустом: 680,40**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун: 840-312849-56
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге
„Југословенско ратно ваздухопловство 1942-1992“
по цени од **680,40** динара, у укупној вредности
од _____ динара.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Издања се илаћају унапред. Уз наруцбеницу послаши доказ о улаћи целокујној износа, након чега испоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена пушем Посл експреса, на шереш кујца.

НОВО

JUGOSLOVENSKO RATNO
VAZDUHOPLOVSTVO
1942-1992

БОРБЕНИ ХЕЛИКОПТЕРИ

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

Д. Цветковић

У тринаест поглавља, богато илустрованих сликама и шемама, приказани су историјат развоја хеликоптера; конфигурације; погонске групе које чине део конструкције; подела: за напад и подршку, осматрање и извиђање, борбу против подморница; разврставање по земљама произвођачима: САД, СССР–Русија, Француска, Холандија, Немачка, Јужноафричка Република, Велика Британија, Индија, Бразил, Кина, Јапан.

Броширано / ф. 17×24, 304 стр. / шифра: 111276
цена: 972,00 / **са попустом: 680,40**

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363

Жиро-рачун: 840-312849-56
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs

Наручујем _____ примерака књиге „Борбени
хеликоптери“ по цени од **680,40** динара, у
укупној вредности од _____ динара.

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Издања се илаћају унапред. Уз наруцбеницу послаши доказ о улаћи целокујној износа, након чега испоручујемо књиге. Куљена издања биће достављена пушем Посл експреса, на шереш кујца.

НОВО

DRAGAN CVETKOVIC
BORBENI
HELIKOPTERI

НОВО

ПРЕЖИВЕТИ У ПРИРОДИ – КЊИГА 1 аутора Звонимира Пешића

Пред читаоцима је прва књига из едиције „ПРЕЖИВЕТИ У ПРИРОДИ“.

Војници, извиђачи, планинари, алпинисти, горани, чланови истраживачких друштава и људи који имају адреналин позитивног авантуризма, само су неке од категорија становништва којима су знања о природи и вештине за сналажење у тешким ситуацијама важни и потребни.

Прва књига пружа информације о опстанку, опреми и смештају – знањима неопходним за преживљавање у природи. Књига је штампана у практичном – џепном формату (11x20 цм), на квалитетном папиру и на 194 богато илустроване стране.

Друга књига ће изаћи из штампе до краја 2013. године, а трећа и четврта у току 2014. године.

НАРУЦБЕНИЦА

МЦ „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд,
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
Жиро-рачун: 840-312849-56

Наручујем књигу:

1. Шифра 111289/„ПРЕЖИВЕТИ У ПРИРОДИ“ – књига 1, по цени од 570,00 динара (књига 432,00 и поштарина 138,00 динара)

Купац _____

ЈМБГ _____

Адреса становања, улица и број: _____

Место _____

Телефон _____

Потпис наручиоца _____

Плаћање наручених издања врши се унапред. Доказ о ујлаши целокујној износа доставити МЦ „Одбрана“, након чега испоручујемо књије. Купљена издања биће достављена као прејоручена поштом.

ОДБРАНА

Медија центар „ОДБРАНА“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
Тел. 011/3201-995, 3241-009, телефакс: 011/3241-363
e-mail: komercijala@odbrana.mod.gov.rs, www.mod.gov.rs

Сва издања можете купити по истим ценама и у продавници „Војна књига“, Васина 22, Београд, 011/2184-925